

**Danske iværksætteres stiftelse af lavkapitalselskaber og
stiftelsernes påvirkning på Danmarks
bruttonationalprodukt**

Afhandling forår 2022
Cand.merc.(jur.)

Udarbejdet af:

Christoffer Baden Boelt Schramm (120093), Frederik Wenzzel (119643) og
Nino Schunck (118702)

Dato for aflevering: 13. maj 2022

Vejledere: Troels Michael Lilja og Lasse Holt

Antal anslag: 313.316

Samlede antal sider: 146

Abstract

This thesis is an analysis of whether the current opportunities to form different companies in Denmark are efficient from the perspective of the Danish state with regards to maximizing Denmark's gross domestic product and if deemed not to be efficient, how the legislation should be changed. This thesis is set out in three different analyses consisting of a legal analysis, an economic analysis and an integrated analysis which takes the conclusions from the first two analyses and suggest how to optimize Denmark's gross domestic product through a possible change in the Danish Company Act.

The legal analysis examines what the cheapest option for establishing a company in Denmark is after the abolition of entrepreneurial companies with just DKK 1 in share capital. The legal analysis examines the benefits and drawbacks of forming a company in Denmark with the lowest share capital, which is the Danish Limited Liability Company with a minimum of DKK 40,000 in share capital. Furthermore, the legal analysis assesses which opportunities Danish entrepreneurs has if they do not want or are unable to inject DKK 40,000 in share capital. In this part of the legal analysis, the legal systems with regards to establishing a company on the Faroe Islands, in Germany and in Sweden, respectively, will be assessed along with the benefits and drawback of establishing a company in each of those countries.

Using neoclassical theory, the economic analysis explores the effects on Denmark's gross domestic product if a Danish entrepreneur decides to establish his company outside Denmark. The economic analysis draws on the conclusions made in the legal analysis of each countries' legal framework on establishing a company to examine the economic consequences for both the entrepreneur and Denmark, if the entrepreneur decides to form his company in either Denmark, on the Faroe Islands, in Germany, in Sweden or not at all. At last, the thesis contains a game to illustrate the payoffs for both the entrepreneur and Denmark under the current Danish Company Act.

Finally, the master's integrated analysis examines if it is possible to increase Denmark's gross domestic product by changing the current legal framework. This is done to give the entrepreneur incentives to form the company in Denmark rather than establishing the company on either the Faroe Islands, in Germany, in Sweden or not at all. By setting up a new game, the master concludes that the Danish legislator should reduce the share capital of the Danish Limited Liability Company to increase the entrepreneur's incentives to establish a company in Denmark which in turn increases Denmark's gross domestic product.

Indholdsfortegnelse

Del 1: Metode og teori	6
1 Indledning	6
2 Case.....	7
3 Problemformuleringer	8
3.1 Juridisk problemformulering.....	8
3.2 Økonomisk problemformulering.....	8
3.3 Integreret problemformulering	8
4 Synsvinkel	8
5 Analyseniveau	9
6 Perspektiv	9
7 Afgrænsning	9
8 Metode og teori.....	11
8.1 Juridisk metode.....	11
8.2 Juridisk teori	12
8.2.1 Introduktion til retskildelæren	12
8.2.2 Regulering	12
8.2.3 Retspraksis	15
8.3 Komparativ metode.....	16
8.4 Økonomisk metode.....	16
8.5 Økonomisk teori	17
8.6 Spilteoretisk metode.....	19
8.7 Integreret metode	19
9 Struktur	20
Del 2: Juridisk analyse	21
1 Iværksætterselskaber i Danmark	21
1.1 Historisk perspektiv og indførelse.....	21
1.2 Afskaffelse af iværksætterselskaber	23
1.2.1 Argumenter imod afskaffelse.....	24
1.2.2 Argumenter for afskaffelse	26
1.3 Øget kontrol.....	28
2 Stiftelse af dansk selskab efter gældende ret	30
2.1 Stiftelse af dansk selskab med begrænset hæftelse	30
2.1.1 Stiftelse af anpartsselskab.....	30
2.1.2 Stiftelse af aktieselskab	31

2.1.3	Alternative muligheder for stiftelse af dansk selskab med begrænset hæftelse.....	31
2.2	Stiftelse af dansk selskab uden begrænset hæftelse	32
2.3	Erstatningsansvar.....	33
2.3.1	Stiftere og medlemmer af ledelsen.....	33
2.3.2	Kapitalejere	36
3	Oprettelse af lavkapitalselskab i Rigsfællesskabet	38
3.1	Introduktion til oprettelse af lavkapitalselskab i Rigsfællesskabet.....	38
3.2	Oprettelse af lavkapitalselskab i Grønland.....	39
3.3	Oprettelse af lavkapitalselskab på Færøerne	40
4	Den Europæiske Unions selskabsret	43
4.1	Indledning til den Europæiske Unions selskabsret.....	43
4.2	Selskabers etableringsfrihed.....	44
4.2.1	Selskabsstatuttet.....	45
4.3	Dansk iværksætters stiftelse af selskab i Den Europæiske Union	46
4.3.1	Oprettelse af filial i Danmark	49
4.3.2	Stiftelse af datterselskab i Danmark	51
4.4	Flytning af hjemsted	52
4.4.1	Grænseoverskridende flytning af hjemsted til Danmark	52
4.4.2	Alternative muligheder for flytning af hjemsted til Danmark	56
4.5	Tidligere erhvervsaktivitet, konkursryttere og tredjemandsrettigheder.....	57
5	Stiftelse af lavkapitalselskab i andre lande i Den Europæiske Union	59
5.1	Stiftelse af lavkapitalselskab i Tyskland og Sverige	59
5.1.1	Stiftelse af unternehmergesellschaft i Tyskland	59
5.1.2	Stiftelse af privat aktiebolag i Sverige	64
6	Komparativ analyse	69
7	Juridisk konklusion	72
	Del 3: Økonomisk analyse	74
1	Indledning til økonomisk analyse.....	74
2	Samfundsøkonomisk indikator	75
2.1	Valg af samfundsøkonomisk indikator	75
2.2	Bruttonationalprodukt som indikator.....	75
3	Påvirkning af bruttonationalprodukt	76
3.1	Indledning til faktorer der påvirker bruttonationalprodukt.....	76
3.2	Afskaffelse af iværksætterselskaber.....	79
3.3	Iværksætterselskabers anseelse og signalværdi.....	81
3.4	Allokering af ressourcer.....	82
3.4.1	Iværksætterens allokering af ressourcer.....	83
3.4.2	Danmarks allokering af ressourcer.....	83

3.5	<i>Konkurrence</i>	84
3.5.1	Økonomisk vækst gennem konkurrence.....	85
3.5.2	Vækst i bruttonationalprodukt og markedsandele.....	87
3.6	<i>Estimat af iværksætterselskabets indtægter</i>	89
3.7	<i>Fysisk kapital</i>	92
3.8	<i>Menneskelig kapital</i>	93
3.9	<i>Viden</i>	95
3.10	<i>Innovation</i>	96
4	Spilteori	97
4.1	<i>Indledning til spilteori</i>	97
4.2	<i>Danmarks payoff ved dansk selskab</i>	98
4.3	<i>Danmarks payoff ved udenlandsk selskab</i>	101
4.3.1	Danmarks payoff ved udenlandsk selskab med ren dansk aktivitet	101
4.3.2	Danmarks payoff ved udenlandsk selskab med nogen dansk aktivitet.....	102
4.3.3	Danmarks payoff ved udenlandsk selskab med lav eller ingen dansk aktivitet	102
4.3.4	Samlet udtryk for udenlandsk selskab	103
4.4	<i>Danmarks payoff ved intet selskab</i>	103
4.5	<i>Opsamling på Danmarks payoff</i>	104
4.6	<i>Iværksætterens payoff ved dansk selskab</i>	106
4.6.1	Iværksætterens payoff ved stiftelse af anpartsselskab.....	107
4.6.2	Iværksætterens payoff ved stiftelse af enkeltmandsvirksomhed	108
4.7	<i>Iværksætterens payoff ved udenlandsk selskab</i>	108
4.7.1	Iværksætterens payoff ved stiftelse af færøsk iværksetarafelag	110
4.7.2	Iværksætterens payoff ved stiftelse af tysk unternehmergeellschaft	110
4.7.3	Iværksætterens payoff ved stiftelse af svensk privat aktiebolag	111
4.8	<i>Iværksætterens payoff ved intet selskab</i>	112
4.9	<i>Beslutningsproces gennem hotelling-modellen</i>	112
4.10	<i>Opsamling på iværksætterens payoff og beslutningsproces</i>	114
4.11	<i>Hjemstedsflytning</i>	116
4.12	<i>Spil</i>	117
4.13	<i>Konklusion på spil</i>	119
5	Økonomisk konklusion	119
	Del 4: Integreret analyse	122
1	Indledning til integreret analyse	122
2	Mulige ændringsparametre	123
2.1	<i>Indledning til mulige ændringsparametre</i>	123
2.2	<i>Relevante ændringsparametre</i>	123
2.3	<i>Optimering af den valgte selskabsform</i>	124
3	Fremtidig selskabsform	125

3.1	<i>Inspiration fra Delaware</i>	125
3.2	<i>Iværksætterselskab som løsning</i>	129
3.3	<i>Modificeret anpartsselskab som løsning</i>	131
3.4	<i>Kontrolpakkens betydning for den fremtidige selskabsform</i>	132
4	Spil med nye strategier	134
4.1	<i>Nye strategier</i>	134
4.2	<i>Iværksætterselskab som løsning</i>	134
4.2.1	Danmarks payoff ved iværksætterselskab	135
4.2.2	Iværksætterens payoff ved iværksætterselskab	136
4.3	<i>Anpartsselskab som løsning</i>	137
4.3.1	Danmarks payoff modificeret anpartsselskab.....	137
4.3.2	Iværksætterens payoff ved modificeret anpartsselskab.....	137
4.4	<i>Spil</i>	138
	Del 5: Konklusion	142
	Anvendte forkortelser	144
	Litteraturliste	146
	<i>Afgørelser, domme og kendelser</i>	146
	<i>Artikler</i>	148
	<i>Betænkninger, forarbejder, høringssvar, m.m. til danske love</i>	161
	<i>Bøger</i>	162
	<i>Danske love, anordninger og bekendtgørelser</i>	165
	<i>Danske lov- og beslutningsforslag</i>	165
	<i>Historiske danske love</i>	166
	<i>Udenlandske love, forarbejder, betænkninger m.m.</i>	166
	Bilag	171
	<i>Bilag 1</i>	171
	<i>Bilag 2</i>	171
	<i>Bilag 3</i>	172
	<i>Bilag 4</i>	172
	<i>Bilag 5</i>	173
	<i>Bilag 6</i>	173
	<i>Bilag 7</i>	174
	<i>Bilag 8</i>	174
	<i>Bilag 9</i>	174

Del 1: Metode og teori

1 Indledning

Efter indførelsen af iværksætterselskaber i 2014 blev der over tre år oprettet 41.877 iværksætterselskaber, som stod for 15 procent af alle stiftelser i Danmark.¹ Tendensen og udviklingen af iværksætterselskabet steg kraftigt over årene, hvor antallet af stiftelser steg med 120 procent fra 2014 til 2017.² Sammenlignes der med andre virksomhedsformer, ses der også en stigende udvikling i stiftelser men ikke på niveau med iværksætterselskabet.³ Stigningen i stiftelserne af iværksætterselskaber afspejles dog ikke direkte i Danmarks vækst i bruttonationalproduktet (Fremover benævnt "**BNP**"), hvorfor spørgsmålet, om hvor vigtig iværksætterselskabet var for Danmark og de danske iværksættere, kan stilles.

Danmark har til mål at fremme iværksætteriet og være konkurrencedygtige på det selskabsretlige område.⁴ Det må derfor antages, at en dansk iværksætter har mange muligheder, hvorfor forudsætningerne for at skabe Danmarks næste store virksomhed er gode. Der er i dag efter gældende ret mange muligheder for at stifte et selskab. Det forholder sig dog sådan, at de attraktive muligheder for en dansk iværksætter, der ønsker lav selskabskapital og begrænset hæftelse, er limiterede.

Den Europæiske Union (Fremover benævnt "**EU**") har igennem de seneste årtier skabt ny praksis på området for, hvordan der kan drives virksomhed på tværs af medlemsstaterne gennem etableringskæder. Det må derfor være nærliggende for en dansk iværksætter at undersøge mulighederne, hvor særligt Danmarks nabolande må være oplagte steder at søge hen mod.

Intentionerne fra Danmark om at skabe de bedste rammer for iværksætterne er store, men realiteten anses umiddelbart at være en anden. Skal reglerne på området indenfor selskabsretten laves om, og skal iværksætterselskabet indføres igen? Hvilken påvirkning har afskaffelsen reelt haft,

¹ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 12.

² Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 12.

³ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 15.

⁴ Udvalget til Modernisering af Selskabsretten (2008). Betænkning nr. 1498/2008, side 109.

2 Case

The diagram illustrates a conceptual model with the following components and flow:

- Central Node:** A cloud labeled "Den lovgivende magt" (The legislative power).
- Left Path:**
 - From the central cloud, an arrow points to the question "Er lovgivningen optimal?" (Is the legislation optimal?).
 - Below this question is a balance scale icon. On the left pan is a banknote icon, and on the right pan is a dollar sign icon. A question mark is placed above the balance scale.
 - Below the balance scale is a large icon of a classical building with columns, representing a government or legislative body.
- Right Path:**
 - From the central cloud, an arrow points to the question "Lavkapitalselskab?" (Low-capital company?).
 - Below this question is a lightbulb icon, representing an idea or innovation.
 - Below the lightbulb is a person icon carrying a red box.
 - Below the person is a factory icon.
 - Below the factory are four national flags: Denmark, Finland, Sweden, and Germany. Each flag has a question mark above it.
- Feedback Loop:**
 - A curved arrow at the bottom points from the flags back to the government building icon.
 - This arrow is labeled "Påvirkning af BNP" (Impact on GDP).

3 Problemformuleringer

3.1 Juridisk problemformulering

Hvilke muligheder har en dansk iværksætter for at oprette et lavkapitalselskab i henholdsvis Rigsfællesskabet, Tyskland og Sverige efter afskaffelsen af de danske iværksætterselskaber, og hvorvidt er disse muligheder fordelagtige for en dansk iværksætter?

3.2 Økonomisk problemformulering

Hvilke økonomiske konsekvenser forventes det, at afskaffelsen af de danske iværksætterselskaber medfører, og hvordan påvirkes iværksætteres beslutning om hvor, og hvorvidt disse vil stifte deres selskab?

3.3 Integreret problemformulering

Hvordan bør den danske lovgivning om etablering af selskaber udformes, så den er efficient i forhold til maksimering af Danmarks bruttonationalprodukt?

Den integrerede problemformulering er afhandlingens overordnede problemformulering og udgør derfor essensen af, hvad afhandlingen ønsker at belyse. Den juridiske og økonomiske problemformulering udgør bagvedliggende spørgsmål, der skal bevares og lægges til grund for besvarelsen af den integrerede problemformulering.⁵

4 Synsvinkel

Afhandlingen udarbejdes med udgangspunkt i Erhvervsministeriet, der affatter den danske selskabslovgivning, som udarbejdes for at give Danmark en stærk konkurrenceevne og en høj produktivitet, som ifølge dem selv er vigtige grundsten for, at Danmark fortsat kan skabe vækst og velstand, hvilket vurderes som værende positivt for det danske samfund.⁶ Der benyttes på denne

⁵ Tvarnø & Denta (2015). Få styr på metoden, side 191.

⁶ Erhvervsministeriet (u.å.). Arbejdsområder.

baggrund en samfundssynsvinkel i afhandlingen. Dette er valgt, da det, der ønskes undersøgt, er, hvordan selskabslovgivningen bør udformes vedrørende lavkapitalselskaber i Danmark.

5 Analyseniveau

Spørgsmålet, om hvorvidt den danske selskabslovgivning er efficient, er spændende at undersøge, da mere restriktive danske selskabsretlige krav kan medføre, at danske iværksættere vil etablere deres respektive selskab andetsteds end Danmark eller slet ikke etablere sig, hvilket påvirker Danmarks BNP. Visse steder i afhandlingen behandles den enkelte iværksætters beslutning om, hvor denne vil stifte et selskab, men dette er ikke ensbetydende med, at analyseniveauet er den enkelte danske iværksætter. Der er tale om et analyseniveau, der behandler de danske iværksætteres ageren aggregeret, og hvordan denne aggregerede ageren påvirker Danmarks BNP.

6 Perspektiv

Afhandlingen undersøger muligheden for oprettelse af lavkapitalselskaber i Danmark med et udgangspunkt i kvantificerbar økonomisk maksimering. Det er derfor for afhandlingen uden betydning, at selskabslovgivningen er et resultat af kompromisser og forhandlinger i Folketinget, og det vil derfor ikke være en del af afhandlingens videre overvejelser, at selskabslovgivningen kan være udformet på baggrund af værdipolitiske elementer i tillæg til den økonomiske efficiens.

7 Afgrænsning

Afhandlingen afgrænser sig fra visse teorier, som kunne være relevante at inddrage. Afgrænsningen foretages dels i casebeskrivelsen i del 1, afsnit 2, synsvinklen i del 1, afsnit 4 samt i formuleringen af problemformuleringerne i del 1, afsnit 3 og underliggende afsnit, da disse præciserer afhandlingens indhold. Afhandlingen afgrænser sig fra komparativ analyse af andre lande end Danmark, Grønland, Færøerne, Tyskland og Sverige. Fokus på Grønland, Færøerne, Tyskland og Sverige er valgt, da det vurderes mest tænkeligt, at en dansk iværksætter, der ønsker at oprette lavkapitalselskab, og som ikke længere har mulighed for dette i Danmark, vil kigge mod nabolandene i EU for at oprette et

selskab. I denne forbindelse afgrænses der også fra Europæiske retlige enheder, der dækker over det europæiske selskab, -andelsselskab og -økonomiske firmagrupper, blandt andet grundet reglerne om, at stiftelse kræver flere selskabsdeltagere eller grænseoverskridende fusioner og høje selskabskapitalkrav.^{7,8,9} Afhandlingen afgrænser sig derfor også fra muligheden om grænseoverskridende, såvel som indenlandske, spaltninger og fusioner. Ydermere afgrænser afhandlingen sig fra de skattemæssige forhold, der vil kunne påvirke iværksætterens beslutning for oprettelse af et lavkapitalselskab, herunder løn, udbytte, kapitalafkastordningen, virksomhedsordningen og kapitalafkastningen. Ligeledes ses der bort fra selskabsskatteretten og dennes betydning i forhold fast driftssted og andre forhold, der kan have indflydelse.

Afhandlingen undersøger, hvilke muligheder der er for at oprette et lavkapitalselskab i Rigsfællesskabets lande, Tyskland og Sverige. Disse lande er valgt, da det vurderes mest tænkeligt, at en dansk iværksætter, der ikke ønsker at etablere selskab i Danmark grundet relativt højt selskabskapitalkrav, vil kigge mod nabolandene. Derfor afgrænser afhandlingen sig fra andre lande, som en dansk iværksætter kan etablere sig i, herunder alle øvrige EU-lande.

Afhandlingen benytter BNP som indikator for påvirkningen på Danmarks økonomi, velstand og velfærd ved afskaffelsen af iværksætterselskaber. Dermed afgrænser afhandlingen sig fra andre opgørelsesmetoder som HDI¹⁰ og Doughnut-modellen¹¹.

Der afgrænses ydermere fra konsekvenserne af COVID-19, da disse konsekvenser er store for hele verdensøkonomien¹², hvorfor dette skævvrider det økonomiske billede vedrørende selskabers aktivitet, overlevelseshastighed og fortjeneste. Derfor benyttes der udelukkende økonomiske nøgletal fra før udbruddet af COVID-19 i starten af 2020.¹³

⁷ Rådets forordning (EF) nr. 2157/2001 af 8. oktober 2001.

⁸ Rådets forordning (EF) nr. 1435/2003 af 22. juli 2003.

⁹ Rådets forordning (EØF) nr. 2137/85 af 25. juli 1985.

¹⁰ Kramp (2010). Bruttonationalprodukt og velfærd, side 101.

¹¹ Raworth (u.å.). What on earth is the doughnut?...

¹² United Nations Conference on Trade and Development (2021). Impact of the COVID-19 pandemic on trade and development.

¹³ World Health Organization (u.å.). Coronavirus disease (COVID-19) pandemic.

8 Metode og teori

8.1 Juridisk metode

Afhandlingen tager udgangspunkt i europæisk realistisk retspositivisme, som er udformet efter etableringen af EU.¹⁴ Retsteorien er en syntese af retspositivismen og retsrealismen.¹⁵ Ifølge europæisk realistisk retspositivisme anses retten ud fra en monistisk synsvinkel, hvor national ret, EU-ret og folkeret er et udtryk for ét stort integreret retssystem efter den såkaldte one big system-model.¹⁶

Den retsdogmatiske metode danner grundlag for udarbejdelsen af den juridiske analyse, hvor den juridiske problemformulering afklares. Ved at benytte den retsdogmatiske metode er formålet at opnå, at alle, der undersøger den selv samme juridiske problemformulering, ville finde det samme resultat, da alle, der benytter metoden, vil benytte den samme tilgang og have den samme for forståelse og fortolkningsstil.¹⁷ Der tages udgangspunkt i fire retskilder, som er regulering, retspraksis, retssædvane og forholdets natur.¹⁸ De fire retskilder skal alle gennemgås¹⁹, og tilsammen udgør de gældende ret, som også kaldes "de lege lata".^{20,21} I den retsdogmatiske metode skal de fire retskilder gennemgås i rækkefølgen, som de står i ovenover²², selvom der ikke er en rangorden mellem disse fire retskilder, hvilket vil sige, at retskilderne tillægges den samme vægt, når det juridiske udfald af en given sag skal undersøges gennem den retsdogmatiske metode.²³ Uagtet, at retskilderne alle tillægges den samme vægt, resulterer lex superior princippet i, at der forefindes et hierarki inden for retskilden "regulering".^{24,25} Dette kommer til udtryk ved, at de EU-retlige regler har forrang for de danske nationale regler, Danmarks grundlov har forrang for den almindelige danske lovgivning, og den almindelige lovgivning har forrang for cirkulærer,

¹⁴ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 467-468.

¹⁵ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 467.

¹⁶ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 471.

¹⁷ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 30.

¹⁸ Tvarnø & Denta (2015). Få styr på metoden, side 49-50.

¹⁹ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 30.

²⁰ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 30.

²¹ Hamer & Schaumburg-Müller (2020). Juraens verden, side 326.

²² Tvarnø & Denta (2015). Få styr på metoden, side 50.

²³ Tvarnø & Denta (2015). Få styr på metoden, side 37.

²⁴ Evald & Schaumburg-Müller (2004). Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære, side 277.

²⁵ Bryde Andersen (2002). Ret & metode, side 69.

bekendtgørelser og anordninger.^{26,27} Gældende ret analyseres juridisk igennem en subsumptionsproces, hvor retsfaktum adskilles fra faktum, hvilket gennem en understøttelse af jus resulterer i den korrekte retsfølge.^{28,29,30}

8.2 Juridisk teori

8.2.1 Introduktion til retskildelæren

Som nævnt i del 1, afsnit 8.1 findes der fire retskilder, som er regulering, retspraksis, retssædvane og forholdets natur. Regulering og retspraksis gennemgås mere dybdegående nedenfor i henholdsvis del 1, afsnit 8.2.2 og 8.2.3, da særligt disse benyttes i afhandlingen. Retssædvaner, som er en handlemåde, der er blevet fulgt almindeligt, stadigt og længe ud fra en følelse af retlig forpligtelse^{31,32}, og forholdets natur, der er en betegnelse for forskellige hensyn og principper, som angår værdistandpunkter^{33,34}, er ikke relevante for afhandlingen, hvorfor disse ikke gennemgås yderligere.

8.2.2 Regulering

Der findes en række autorative tekster, der indeholder retskilden ”regulering”. Disse kan være udarbejdet med henblik på at påvirke og afklare retsstillingen i specifikke sager af vis karakter, der for eksempel kunne finde sted ved domstolene, men kan ligeledes udgøre et mere generelt udtryk for retten såsom ved at opsætte generelle principper.³⁵ Lex superior-princippet påvirker, som tidligere nævnt i del 1, afsnit 8.1, rangordenen inden for regulering. I tillæg til lex superior-princippet forefindes lex posterior-princippet, der medfører, at den yngste og mere nutidige lovgivning skal finde anvendelse, hvis der forefindes to eller flere love, der regulerer det samme område.³⁶

²⁶ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 33.

²⁷ Evald & Schaumburg-Müller (2004). Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære, side 277.

²⁸ Tvarnø & Denta (2015). Få styr på metoden, side 51.

²⁹ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 34-35.

³⁰ Bryde Andersen (2002). Ret & metode, side 63-65.

³¹ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 168.

³² Bryde Andersen (2002). Ret & metode, side 158.

³³ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 192.

³⁴ Hagstrøm (2003). Obligationsrett, side 72.

³⁵ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 48.

³⁶ Bryde Andersen (2002). Ret & metode, side 70.

Afslutningsvist kan lex specialis-princippet nævnes, der medfører, at special-regulering, der er udarbejdet til at regulere et snævert område, går forud for bredere og mere generel regulering.^{37,38}

Den primære danske regulering, som benyttes i afhandlingen, er KSL, da denne regulerer mulighederne for at etablere kapitalsekskaber i Danmark. Lovbekendtgørelse nr. 249 af 1. februar 2021 om visse erhvervsdrivende virksomheder (Fremover benævnt "**LEV**") vil også blive benyttet, for at kunne danne et sammenligningsgrundlag for iværksætteren, der ønsker at stifte et lavkapitalsekskab. Ydermere benyttes særligt Løgtingslóg no. 73 frá 31. mai 2011 um parta- og smápartafeløg, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 57 frá 4. mai 2021 (Fremover benævnt "**den færøske sekskabslov**"), Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG) (Fremover benævnt "**den tyske sekskabslov**") og Aktiebolagslag (2005:551) som senest ændret ved lov nr. 2021:543 (Fremover benævnt "**den svenske sekskabslov**"), da disse regulerer mulighederne for at danne lavkapitalsekskaber på henholdsvis Færøerne, i Tyskland og Sverige. Dette gøres for at danne grundlag for en komparativ analyse af mulighederne for at etablere lavkapitalsekskaber i henholdsvis Danmark, på Færøerne, i Tyskland og Sverige. Ydermere benyttes EU-rettens reguleringer, hvor særligt Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (Fremover benævnt "**TEUF**") benyttes til at vurdere mulighederne for overhovedet at kunne etablere sig i andre EU-lande som en dansk iværksætter.

EU-konform fortolkning medfører, at de nationale regler om muligt fortolkes i overensstemmelse med de EU-retlige regler om samme emne.³⁹ Princippet om EU-konform fortolkning blev første gang fastslået i von Colson og Kamann-sagen⁴⁰, hvor to kvindelige socialrådgivere søgte job i en kriminalforsorgsanstalt i Welt, men de fik afslag på deres ansøgninger, selvom de var mere kvalificerede end de andre ansøgere, da anstalten foretrak mandlige ansatte, da den var forbeholdt mandlige indsatte. De to kvinder anlagde sag mod staten, som afgjorde, at der forelå forskelsbehandling, hvorefter Den Europæiske Unions Domstol (Fremover benævnt "**EU-Domstolen**") blev spurgt, hvordan forskelsbehandlingen skulle sanktioneres i forhold til et direktiv

³⁷ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 48-49.

³⁸ Bryde Andersen (2002). Ret & metode, side 70.

³⁹ Neergaard & Nielsen (2016). EU ret, side 230.

⁴⁰ Sag 14/83. Von Colson og Kamann mod Land Nordrhein-Westfalen.

om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse. Særligt relevant for denne afhandling og brugen af dommen i denne henseende fandt EU-Domstolen, at den nationale domstol er forpligtet til at fortolke national ret i lyset af direktivets ordlyd og formål og fremkalde det resultat, der tilstræbes ved TEUF artikel 288, stk. 3, jf. sagens præmis 26. Ligeledes fandt de, at det tilkommer den nationale domstol under fuld udnyttelse af det skøn, den råder over i henhold til national ret, at fortolke og anvende loven, som implementerede direktivet, i overensstemmelse med EU-rettens krav, jf. sagens præmis 28. Princippet er ligeledes implementeret i TEUF artikel 288, stk. 3 om direktivers forpligtende virkning, og det er ligeledes indirekte at finde i Traktaten om Den Europæiske Union artikel 4, stk. 3 om pligten til loyalt samarbejde.

EU-rettens forrang medfører, at såfremt der ikke er sammenhæng mellem national ret og EU-retten, har EU-retten forrang i forhold til national ret.⁴¹ Princippet kan ses helt tilbage fra Humblet-sagen^{42,43}, som omhandlede en belgisk statsborger, Jean Humblet, der arbejdede for Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab. Humblet mente, at Belgien havde opkrævet for meget i skat, og at de havde overtrådt en EU-retskilde, som beskyttede ham mod dette. EU-Domstolen fandt blandt andet, at såfremt en lov eller administrativ retsakt strider mod EU-retten er staten, der har udstedt loven eller den administrative retsakt, forpligtet til at ophæve den pågældende EU-retsstridige lov eller retsakt og råde bod på de ulovlige virkninger, den eventuelt har frembragt, jf. sagens præmis 7. Dette synspunkt blev ligeledes slået fast i Costa/ENEL-sagen⁴⁴, hvor en italiensk advokat nægtede at betale en elregning på DKK 20 under henvisning til, at den italienske lov om nationalisering af elektricitetsindustrien var i strid med en række bestemmelser i TEUF. Byretten i Milano spurgte EU-Domstolen, hvorvidt EU-retten havde forrang for nyere national lov i tilfælde af konflikt mellem disse retskilder. EU-Domstolen slog i denne sag fast, at EU-retten har forrang for efterfølgende national lov, jf. sagens præmis 7-9. Siden da har det været en fast opfattelse på EU-plan, at EU-retten har forrang for national ret.⁴⁵

⁴¹ Neergaard & Nielsen (2016). EU ret, side 257.

⁴² Sag 6/60. Humblet mod Belgien.

⁴³ Neergaard & Nielsen (2016). EU ret, side 251.

⁴⁴ Sag 6/64. Costa mod ENEL.

⁴⁵ Neergaard & Nielsen (2016). EU ret, side 252.

Ydermere gælder det i EU-retten, at visse EU-regler har direkte virkning, hvilket vil sige, at såfremt en bestemmelse i EU-retten har direkte virkning, skal den nationale domstol eller administrative myndighed forsøge at skabe normharmonis ved national fortolkning, og hvis det ikke er muligt, skal domstolen eller den administrative myndighed tilsidesætte den nationale regel, der strider mod EU-reglen, hvilket ligeledes kan begrundes i EU-rettens forrang.⁴⁶

8.2.3 Retspraksis

Retspraksis består af domstolenes afgørelser, som er bindende for de parter, som de respektive afgørelser omhandler. Når domstolens afgørelser kun fungerer i de konkrete sager mellem de konkrete parter, vil der ikke forefindes præjudikater til senere brug i disse.⁴⁷ Domstolens afgørelser har alene præjudikatværdi, hvis de danner præcedens for afgørelser i fremtidige sager med andre parter end dem, der var parter i den præjudicielle dom.⁴⁸ Det vil sædvanligvis alene være afgørelser afsagt af de højeste domstole, der tillægges præjudikatværdi, hvilket skyldes, at der inden for domstolene findes et hierarki.⁴⁹

Afhandlingen benytter sig af retspraksis fra EU-Domstolen, som påvirker retsstillingen på det selskabsretlige område. Herunder benyttes adskillige EU-domme til at vurdere mulighederne for at oprette sig på tværs af grænserne i EU samt mulighederne for grænseoverskridende hjemstedsflytning.

Ydermere benyttes flere danske domme og afgørelser til at vurdere retsstillingen i Danmark på visse selskabsretlige områder. Disse domme og afgørelser påvirker ikke retsstillingen i andre lande end Danmark, hvorfor de kun har relevans for oprettelsen af et selskab i Danmark.

⁴⁶ Neergaard & Nielsen (2016). EU ret, side 239.

⁴⁷ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 142.

⁴⁸ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 142.

⁴⁹ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 142.

8.3 Komparativ metode

Den komparative metode benyttes generelt til at sammenligne forskellige retssystemer eller retssystemers materielle regler ud fra en analytisk metode eller en Länderberichtsmetode.^{50,51} Den komparative analyses formål er at undersøge, hvordan forskellige nationale regler søger at løse samme juridiske problem.⁵² I afhandlingen benyttes den analytiske metode, fordi der ønskes en sammenligning af mulighederne for at oprette lavkapitalselskaber.⁵³ Ligeledes sondres der i den komparative metode mellem en dynamisk eller en statisk fremstilling. Ved en dynamisk fremstilling skildres rettens udvikling gennem tiderne, hvorimod den statiske fremstilling skildrer retten, som den er på et bestemt tidspunkt.⁵⁴ Da der ønskes at foretage en analyse, der skildrer mulighederne for en dansk iværksætter for at oprette lavkapitalselskab i dag, benyttes den statiske fremstilling. Metoden benyttes til at vurdere, hvilke forskelle der er mellem reglerne i henholdsvis Danmark, på Færøerne, i Tyskland og Sverige vedrørende mulighederne for at oprette lavkapitalselskaber.

8.4 Økonomisk metode

Den økonomiske analyse undersøger, hvordan Danmarks BNP påvirkes af afskaffelsen af iværksætterselskaber på baggrund af, hvorvidt og hvor den danske iværksætter vælger at etablere sit selskab. Vælger den danske iværksætter at etablere et selskab, kan dette på baggrund af casen umiddelbart tænkes at ske i enten Rigsfællesskabet, Tyskland eller Sverige. I del 1, afsnit 8.5, vil teorien, som benyttes til at belyse problemformuleringen, blive behandlet.

Resultaterne i den økonomiske analyse opnås ved hjælp af den deduktive metode, hvor konklusionerne følger af eksisterende sande præmisser, der i denne afhandling udgøres af eksisterende teorier og modeller.⁵⁵

⁵⁰ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 30.

⁵¹ Lando (2009). Kort indføring i komparativ ret, side 206.

⁵² Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 31.

⁵³ Lando (2009). Kort indføring i komparativ ret, side 206-207.

⁵⁴ Lando (2009). Kort indføring i komparativ ret, side 207.

⁵⁵ Andersen (2013). Den skinbarlige virkelighed, side 31.

8.5 Økonomisk teori

Neoklassisk teori anvendes i den økonomiske analyse, eftersom den muliggør et studium af påvirkningen af Danmarks BNP, såfremt en dansk iværksætter vælger at etablere sit selskab i Danmark, et andet land eller slet ikke.

Økonomiske teorier, hvorunder neoklassisk teori findes, beskrives af Imre Lakatos som værende bestående af en hård kerne, der er invariabel, samt af et bælte af hjælpehypoteser, der modsat den hårde kerne er udskiftelige.⁵⁶ Den beskrivelse, der gives af Imre Lakatos, kan spores lang tilbage i tiden. Allerede i en artikel fra 1955 af Fritz Machlup, omhandlende det såkaldte verifikationsproblem⁵⁷, er der skrevet følgende:

*"The so-called fundamental assumptions are a fixed part of the machine; they make the machine what it is; they cannot be changed without changing the character of the entire machine. All other parts are exchangeable, like coils, relays, spools, wires, tapes, cylinders, records, or mats, something that can be selected and put in, and again taken out to be replaced by a different piece of the set."*⁵⁸

De økonomiske beslutningsenheder tilskrives et handlingsproblem, der udgør den hårde kerne af en økonomisk teori. Hertil forefindes der et beskyttelsesbælte, som indeholder de forudsætninger, der skal benyttes til at beskrive de beslutningsproblemer, som de førnævnte beslutningsenheder forventes at være udfordret af.⁵⁹ Den hårde kerne inden for neoklassisk teori udgøres af en forudsætning om ubegrænset rationalitet, hvilket betyder, at de økonomiske beslutningsenheder ikke er begrænset i deres evne til at finde det optimale handlingsalternativ inden for et mulighedsområde, der er eksogent fastsat, hvortil der forefindes en række eksterne situationsbegrænsninger.⁶⁰ I neoklassisk teori er den hårde kerne ikke alene kendetegnet ved ubegrænset rationalitet, da profitmaksimeringshypotesen ligeledes udgør et vigtigt element af den hårde kerne.⁶¹

⁵⁶ Knudsen (1997). Økonomisk metodologi bind 2, side 54.

⁵⁷ Knudsen (1997). Økonomisk metodologi bind 2, side 54.

⁵⁸ Machlup (1955). The Problem of Verification in Economics, side 12.

⁵⁹ Knudsen (1997). Økonomisk metodologi bind 2, side 54.

⁶⁰ Knudsen (1997). Økonomisk metodologi bind 2, side 54.

⁶¹ Knudsen (1997). Økonomisk metodologi bind 2, side 54.

Inden for neoklassisk teori består beskyttelsesbæltet af hjælpehypoteser, der kan udskiftes. Disse har til formål at klarlægge markedsstrukturen, på det marked, hvor beslutningsenheden operer. I tillæg hertil kan de udgøre en forudsætning, der fastlægger hvilken information, der er disponibel for beslutningsenheden.⁶²

Ifølge Imre Lakatos har alle forskningsprogrammer et maxime, hvor det ikke er tilladt at anbringe ansvaret for en falsificering af en prædiktion på forskningsprogrammets hårde kerne, da en sådan falsificering alene bør ske igennem en modifikation af beskyttelsesbæltet.⁶³ Dette betyder, at den hårde kerne i et forskningsprogram ikke er til at ændre, da en sådan ændring vil medføre udviklingen af et nyt forskningsprogram frem for videreudvikling af det eksisterende forskningsprogram. Den hårde kerne i neoklassisk teori, der som tidligere nævnt udgøres af ubegrænset rationalitet og profitmaksimeringshypotesen, må ikke ændres, hvis netop det forskningsprogram ønskes anvendt.

Heuristikken består af anvisninger, der både positivt og negativt beskriver hvilke elementer af neoklassisk teori, der er tilladt at videreudvikle. I den heuristik, der tilhører neoklassisk teori, eksisterer der en række regler, der angiver, hvordan videreudvikling af forskningsprogrammet bør håndteres, når der skal foretages ændringer i beskyttelsesbæltets begreber eller empiri.⁶⁴

I den økonomiske analyse foretages en vurdering af den påvirkning på Danmarks BNP, som afskaffelsen af iværksætterselskaberne har haft. Mere specifikt undersøger analysen afskaffelsens effekt på Danmarks BNP igennem en række faktorer, der vurderes særligt relevante for afhandlingens case. Analysen foretages under antagelsen af, at både Danmark og iværksætteren er profitmaksimerende enheder med ubegrænset rationalitet, og i dette scenarie vil iværksætteren forsøge at profitmaksimere på baggrund af gældende ret uagtet om sådan profitmaksimering maksimerer Danmarks BNP eller er økonomisk efficient.

⁶² Knudsen (1997). Økonomisk metodologi bind 2, side 54.

⁶³ Knudsen (1997). Økonomisk metodologi bind 2, side 54 ff.

⁶⁴ Knudsen (1997). Økonomisk metodologi bind 2, side 55.

8.6 Spilteoretisk metode

Spilteori som forskningsprogram har strategisk rationalitet som dets hårde kerne⁶⁵, hvor spillerne stilles over for en beslutning om, hvilken strategi de hver især vil vælge. Såfremt spillerne kender sine egne samt modstandernes strategier og payoffs, men spilleren ikke ved, hvilken strategi modstanderen reelt vil vælge, er der tale om et spil med komplet og imperfekt viden.⁶⁶ Såfremt spilleren derimod kan observere, hvilken strategi modspilleren vælger, er der tale om et spil med komplet og perfekt viden.⁶⁷ Et spil med inkomplet viden foreligger, når en spiller er bekendt med modspillerens strategier, men ikke de payoffs, denne opnår ved de respektive strategier.⁶⁸ I det opsatte spil i den økonomiske analyse forefindes der komplet og perfekt viden for iværksætteren, da Danmark kun har én strategi at spille på kort sigt, da lovgivningen er fastsat, og det antages, at iværksætteren er bekendt med gældende ret samt Danmarks ønske om at maksimere BNP. For Danmark er der tale om inkomplet viden, da payoffs ved de forskellige strategier differentierer for de forskellige iværksættere.

8.7 Integreret metode

Den integrerede analyse tager udgangspunkt i retspolitikken vedrørende lavkapitalselskaber i Danmark. Retspolitikken vil i nærværende case omhandle vurderingen af, hvordan lovgivningen vedrørende lavkapitalselskaber bør være udformet, hvilket omtales "de lege ferenda".^{69,70} I vurderingen af retspolitikken benyttes retsdogmatikken, retskildelæren samt den økonomiske analyse som baggrund og grundlag. Ved at inddrage den økonomiske analyse i tillæg til den juridiske analyse opnås der større videnskabelig evidens for, hvordan lovgivningen vedrørende lavkapitalselskaber bør udformes.⁷¹

⁶⁵ Knudsen (1997). Økonomisk metodologi bind 2, side 89-90.

⁶⁶ Knudsen (1997). Økonomisk metodologi bind 2, side 90.

⁶⁷ Knudsen (1997). Økonomisk metodologi bind 2, side 90.

⁶⁸ Knudsen (1997). Økonomisk metodologi bind 2, side 90.

⁶⁹ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 445.

⁷⁰ Hamer & Schaumburg-Müller (2020). Juraens verden, side 326.

⁷¹ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 449-450.

9 Struktur

Afhandlingen er opdelt i fem dele. Redegørelse for den valgte metode og teori samt case med mere fremgår af del 1, den juridiske analyse fremgår af del 2, den økonomiske analyse fremgår af del 3, hvorefter den integrerede analyse fremgår af del 4. Afhandlingens konklusioner sammenfattes i en samlet konklusion på problemformuleringen i afhandlingens del 5. Delenes forskellige dele beskrives mere detaljeret nedenfor.

Del 1 indeholder en præsentation af afhandlingens case, problemformuleringer, valg og beskrivelse af metode og teorier samt afgrænsningen.

Del 2 indeholder den juridiske analyse af mulighederne for en dansk iværksætter for at oprette lavkapitalselskaber i Danmark, samt hvilke konsekvenser de forskellige muligheder vil have for iværksætteren. Efterfølgende bliver mulighederne i EU-selskabsretten belyst, hvorefter der vil blive lavet en komparativ analyse for oprettelse af lavkapitalselskab i Danmark, på Færøerne, i Tyskland og Sverige.

Del 3 indeholder den økonomiske analyse af, hvorvidt det er efficient for Danmark at have afskaffet iværksætterselskaber med udgangspunkt i en dansk iværksætters valg af land, hvor denne vælger at oprette sit selskab.

Del 4 indeholder den integrerede analyse, hvor det vurderes, hvordan Danmarks regler bør udformes med hensyn til lavkapitalselskaber på baggrund af den juridiske og økonomiske analyse.

Del 5 opsummerer afhandlingens konklusioner.

Del 2: Juridisk analyse

1 Iværksætterselskaber i Danmark

1.1 Historisk perspektiv og indførelse

Tilbage i 2013 blev L 152 om Forslag til lov om ændring af selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, årsregnskabsloven og lov om Det Centrale Virksomhedsregister (Fremover benævnt "**indførelsesloven**") vedtaget den 16. maj, som blev implementeret i KSL ved lov nr. 616 af 12. juni 2013, hvor det blev muligt at oprette et iværksætterselskab per 1. januar 2014. Det var herefter muligt at oprette et selskab med begrænset hæftelse med en selskabskapital på kun DKK 1, jf. den daværende KSL § 357 a, stk. 2. Det daværende iværksætterselskab skulle fungere som et anpartsselskab i selskabsrettens forstand, jf. den daværende KSL § 5, nummer (Fremover benævnt "**nr.**") 14, men blot med en selskabskapital på under DKK 50.000, som var det daværende krav for anpartsselskaber, der ved samme lovændring blev nedsat fra DKK 80.000 til DKK 50.000, jf. indførelsesloven § 1, stk. 3.

Det var indtil den 31. december 2013 kun muligt at oprette et selskab med begrænset ansvar (Fremover benævnt "**s.m.b.a.**"), hvis man ønskede at stifte selskab, der mindede om anparts- og aktieselskab i form af begrænset hæftelse for kapitalejeren. Afskaffelsen af s.m.b.a blev ligeledes vedtaget ved gennemførslen af indførelsesloven. Efter afskaffelsen af s.m.b.a har det kun været muligt at oprette andelsselskaber med begrænset ansvar (Fremover benævnt "**a.m.b.a.**") og foreninger med begrænset ansvar (Fremover benævnt "**f.m.b.a.**"), jf. LEV § 3, jf. LEV § 8. Det skal hertil bemærkes, at siden indførelsen af s.m.b.a i 1995⁷², har LEV kun været en registreringslov, hvor der på andre selskabsretlige områder var aftalefrihed efter selskabsdeltagernes behov.⁷³

Indførelsen af iværksætterselskaber kom efter en årrække med pres fra erhvervslivets interessenter, der syntes, at Danmarks selskabsretlige konkurrence var svækket i takt med, at andre

⁷² Lov nr. 123 af 18. februar 1994 om erhvervsdrivende virksomheder.

⁷³ Erhvervsstyrelsen (2013). Vejledning om virksomheder med begrænset ansvar (A.M.B.A og F.M.B.A).

EU-lande havde nedsat kapitalkravet.⁷⁴ I forbindelse med høringsvaret i 2013⁷⁵ op til vedtagelsen af indførelsesloven blev der lagt vægt på, at der manglede alternativer for mindre erhvervsdrivende og iværksættere, som ønskede begrænset hæftelse, hvor det førhen kun var de ukontrollerede s.m.b.a'ere, der kunne stiftes.⁷⁶ Det skal hertil bemærkes, at et s.m.b.a kun kunne omdannes til et aktieselskab efter reglerne i KSL §§ 325-337, hvilket medfører større krav til brug af kapital for iværksætteren på trods af, at omdannelsen kunne ske skattefrit efter Lovbekendtgørelse nr. 743 af 23. april 2021 om fusion, spaltning og tilførsel af aktiver m.v.'s regler, jf. dennes § 14 f og SKM2019.258.SR, hvor Skatterådet bekræftede dette. Såfremt man ønskede at omdanne et s.m.b.a til et anpartsselskab, skulle dette ske gennem KSL § 325, hvilket vil sige, at s.m.b.a'et først skulle omdannes til et aktieselskab, hvorefter regler om omdannelse fra aktieselskab til anpartsselskab i KSL §§ 321 og 322 kunne finde anvendelse.

Indførelsen af iværksætterselskaber ville derfor tilgodese iværksætterne, lovgivers og erhvervslivets parter ønske om en reguleret selskabsform, som kunne sidestilles med et anpartsselskab blot med et mindre kapitalkrav. Ligeledes så man en stigende udvikling i konkurser for s.m.b.a'ere, hvor andelen af konkurser for anpartsselskaber var mindre.⁷⁷ Allerede tilbage i 2008 mente Moderniseringsudvalget, at kapitalkravet for anpartsselskaber skulle fjernes, men et politisk flertal ønskede ikke at imødekomme deres forslag.⁷⁸ Iværksætterselskabet blev derfor først en realitet per 1. januar 2014 med ekstra kreditorbeskyttelse og andre selskabsretlige foranstaltninger sammenlignet med s.m.b.a'erne, da iværksætterselskaber var omfattet af KSL.⁷⁹

⁷⁴ Erhvervs-, Vækst- og Eksportudvalget (2013). Høringsnotat ad L 152 - Forslag til ændring af selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, årsregnskabsloven og lov om Det Centrale Virksomhedsregister. Se herunder Professor Erik Werlauff, Aalborg Universitet.

⁷⁵ Erhvervs-, Vækst- og Eksportudvalget (2013). Høringsnotat ad L 152 - Forslag til ændring af selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, årsregnskabsloven og lov om Det Centrale Virksomhedsregister. Se herunder AC, Finansrådet, Professor Mette Neville og professor Karsten Engsig Sørensen, Aarhus Universitet mf.

⁷⁶ Lilja (2015). Iværksætterselskaber, side 28.

⁷⁷ Erhvervs-, Vækst- og Eksportudvalget (2013). Høringsnotat ad L 152 - Forslag til ændring af selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, årsregnskabsloven og lov om Det Centrale Virksomhedsregister.

⁷⁸ Udvalget til Modernisering af Selskabsretten (2008). Betænkning nr. 1498/2008, side 145 ff.

⁷⁹ Lov nr. 616 af 12. juni 2013 om ændring af selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, årsregnskabsloven og lov om Det Centrale Virksomhedsregister.

1.2 Afskaffelse af iværksætterselskaber

Efter 5 år med iværksætterselskaber i Danmark blev det den 9. april 2019 besluttet, at det ikke længere skulle være muligt at stifte iværksætterselskaber.⁸⁰ Dette betød, at alle iværksætterselskaber skulle omregistreres til et anpartsselskab fra den 15. maj 2021, hvor den tilhørende selskabskapital også skulle afspejle selskabskapitalen for et anpartsselskab. I samme ombæring blev det ved indførelsen af L 190 fra 2019 om Forslag til lov om ændring af selskabsloven og årsregnskabsloven (Fremover benævnt "**afskaffelsesloven**"), som blev implementeret i den danske selskabslov ved lov nr. 445 af 15. april 2019, vedtaget, at minimumskapitalen for anpartsselskaber blev sænket fra DKK 50.000 til DKK 40.000, jf. afskaffelsesloven § 1, stk. 1. Fristen for omregistrering blev imidlertid fremskudt seks måneder til den 15. oktober 2021 grundet Covid-19 pandemien og dennes følger.⁸¹

Årsagen til afskaffelsen af iværksætterselskaber skete på baggrund af Erhvervsstyrelsens rapport fra september 2018, *Analyse af iværksætterselskaber* (Fremover benævnt "**ERST-rapport**").⁸² Der blev i denne rapport analyseret på de forhenværende år, hvor iværksætterselskaber var en mulighed, og disse blev i rapporten sammenlignet med andre selskabsformer.⁸³ Det skal hertil bemærkes, at der er blevet sået tvivl om den egentlige ERST-rapport, som menes ufuldstændig og subjektiv.⁸⁴ Der blev i forbindelse med høringssvarene også stillet spørgsmålstegn til den egentlige afskaffelse samt til omregistreringen fra diverse interessegrupper fra erhvervslivet, men trods dette holdt Folketinget fast i, at iværksætterselskaber skulle udfases helt. Iværksætterselskaber kunne derfor ikke stiftes længere efter den 15. april 2019, og den eneste mulighed for stiftelse et lavkapitalselskab i Danmark var derfor et anpartsselskab med en selskabskapital på DKK 40.000.

Som følge af afskaffelsen af iværksætterselskabet skulle disse omdannes til et anpartsselskab eller opløses efter KSL kapitel 14 inden den 15. oktober 2021. Som angivet ovenfor skal iværksætterselskabet opnå en selskabskapital på minimum DKK 40.000 for at kunne omdannes til

⁸⁰ L 190 fra 2019 om Forslag til lov om ændring af selskabsloven og årsregnskabsloven.

⁸¹ L 82 fra 2020 om Forslag til lov om ændring af selskabsloven og lov om bemyndigelse til midlertidig fravigelse af virksomheders pligter på selskabs- og regnskabsområdet i forbindelse med covid-19.

⁸² Erhvervsstyrelsen (2018). *Analyse af iværksætterselskaber*.

⁸³ Erhvervsstyrelsen (2018). *Analyse af iværksætterselskaber*, side 8.

⁸⁴ Lilja (2019). Høringssvar vedr. L 190 om afskaffelse af iværksætterselskaber og nedsættelse af minimumskrav til anpartsselskabers selskabskapital, side 8 ff.

et anpartsselskab. Såfremt ingen af de tre frivillige muligheder; omregistrering, opløsning ved betalingserklæring eller likvidation blev anvendt af kapitalejeren, kunne Erhvervsstyrelsen anmode skifteretten om tvangsopløsning. Dette betyder, at det er de almindelige regler i KSL §§ 225 og 226 om tvangsopløsning, der finder anvendelse.⁸⁵

1.2.1 Argumenter imod afskaffelse

Det fremgik af de første betænkninger i 2008 ved moderniseringen af selskabsretten, at Danmark skulle være konkurrencedygtige og have de bedste vilkår for iværksættere.⁸⁶ Trods en anbefaling fra Moderniseringsudvalget om at fjerne kapitalkravet for anpartsselskaber, valgte man alligevel at bibeholde kapitalkravet og først indføre iværksætterselskabet syv år senere i 2014. De politiske ønsker og rammer var derfor til stede, men en reel håndsrækning til danske iværksættere udeblev, og dermed blev det først en realitet i 2014.⁸⁷ I forbindelse med afskaffelsen af s.m.b.a var det en nødvendighed, at iværksætterselskaberne kunne stiftes, som sikrede selskabsretlig overskuelighed og bedre rammer for kontrol.⁸⁸

I årrækken op til indførelsen af iværksætterselskaber havde man set en udvikling i andre EU-lande, som havde imødekommet ønskerne fra iværksættere om stiftelse af et selskab med begrænset hæftelse og lav selskabskapital.⁸⁹ I en årrække har det været muligt at stifte et engelsk Private Limited Company (Fremover benævnt "**Ltd.**") og grundet en række afsagte EU-domme, Centros-sagen⁹⁰ og Überseering-sagen⁹¹, drive virksomhed i Danmark via en filial gennem etableringskæder.⁹² Dette åbnede muligheden for, at danske iværksættere kunne stifte et selskab i en anden medlemsstat, underlagt medlemsstatens selskabsret, men stadig drive virksomhed i Danmark gennem en filial – helt uden at imødekomme det højere selskabskapitalkrav i Danmark. I 2008 indførte Tyskland ligeledes mulighed for at stifte et lavkapitalselskab kaldet

⁸⁵ L 190 fra 2019 om Forslag til lov om ændring af selskabsloven og årsregnskabsloven, § 5, stk. 2.

⁸⁶ Udvalget til Modernisering af Selskabsretten (2008). Betænkning nr. 1498/2008, side 109.

⁸⁷ Se del 2, afsnit 1.1.

⁸⁸ Se del 2, afsnit 1.1.

⁸⁹ Lilja (2013). Iværksætterselskaber - nøglen til en konkurrencedygtig dansk selskabsret?, side 145.

⁹⁰ Sag C-212/97. Centros Ltd mod Erhvervs- og Selskabsstyrelsen. Se del 2, afsnit 4.3.1 for kort præsentation af sagens faktum.

⁹¹ Sag C-208/00. Überseering BV mod Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC). Se del 2, afsnit 4.3.1 for kort præsentation af sagens faktum.

⁹² Se del 2, afsnit 4.3.1.

Unternehmergeellschaft (Fremover benævnt "UG") ved den såkaldte MoMig reform⁹³, hvor minimumsselskabskapitalen er euro (Fremover benævnt "EUR") 1, jf. den tyske selskabslov § 5a, stk. 1 og § 5, stk. 1.

Det fremgår af ERST-rapporten, at de 41.877 stiftede iværksætterselskaber i perioden 2014 til 2017 har bidraget til dansk økonomi set ud fra bruttotalle på omsætning, beskæftigelse og eksport.⁹⁴ Det skal naturligvis nævnes, at disse tal skal opvejes mod de egentlige udgifter, som iværksætterselskaberne også har kostet samfundet. Iværksætterselskaberne har i perioden fra 2014 til 2017 bidraget med DKK 5,2 milliarder (Fremover benævnt "mia.") i omsætning, DKK 430 millioner (Fremover benævnt "mio.") i eksport og omtrent 5.200 beskæftigede.⁹⁵ Det skal hertil nævnes, at iværksætterselskaberne i perioden har bidraget næsten lige så meget som anpartsselskaber og enkeltmandsvirksomheder målt på omsætning indenfor det første leveår⁹⁶, hvilket må fortolkes som en vis succes med den begrænsede selskabskapital sammenlignet med anpartsselskaber.

Iværksætterselskaber, som selskabsretlig skulle anses som et anpartsselskab, var blevet konstrueret således, at selvom selskabskapitalen var lav, tvang man det pågældende selskab til at opspare 25 procent af overskuddet til en bunden reserve, jf. den daværende KSL § 357 b, stk. 1. Hertil skal det nævnes, at der ikke kunne udloddes udbytte eller ekstraordinært udbytte indtil den bundne reserve og selskabskapitalen samlet var på DKK 50.000, jf. den daværende KSL § 357 b, stk. 2, som svarede til selskabskapitalen for et anpartsselskab. Disse regler var altså udformet således, at iværksætterselskabet var tvunget til sikre den fremtidige tarv og på sigt kunne omregistreres til et egentligt anpartsselskab. Dertil skal det nævnes, at et iværksætterselskab ikke kan have en selskabskapital på mere end DKK 49.999⁹⁷, jf. den daværende KSL § 5, nr. 14, men kan vælge at lade sig omregistrere til et anpartsselskab, hvis det ønskes at have mere end DKK 50.000 i selskabskapital.

Iværksætterselskaber er ligeledes blevet brugt til ikke-aktiv erhvervsvirksomhed, hvor 21 procent af alle nystiftede iværksætterselskaber i perioden fra 2014 til 2017 blev stiftet som holdingselskaber.

⁹³ Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen (MoMiG).

⁹⁴ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 28.

⁹⁵ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 3.

⁹⁶ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 28.

⁹⁷ Lilja (2015). Iværksætterselskaber, side 286.

Holdingselskaber bruges som regel af de reelle ejere udelukkende til det formål at besidde anparter i selskaber, som ved skatte- og forretningsmæssige situationer kan være fordelagtigt.⁹⁸ Grundet det lave krav til selskabskapitalen kunne holdingselskaber være endnu en fordel for iværksættere, der søger at stifte et lavkapitalselskab til drift, som også ønsker et mellemliggende holdingselskab. Dog findes der ikke specielle regler for iværksætterselskaber som holdingselskaber, hvorfor der stadig ikke kan udbetales udbytte, indtil den bundne reserve selskabskapitalen samlet er DKK 50.000, jf. den daværende KSL § 357 b, stk. 2. Det var i denne forbindelse ligeledes muligt at bruge samme midler til at stifte driftsselskab, som man stiftede sit holdingselskab med, hvilket igen gjorde det mere lempeligt for iværksættere med lav startkapital. Erhvervsstyrelsen tillod dog ikke, at man brugte samme selskabskapital til stiftelse mere end to gange.⁹⁹

1.2.2 Argumenter for afskaffelse

Til trods for ønsket om begunstigelse af iværksættere og en stærk positionering i EU-selskabsretten har iværksætterselskaberne haft visse uventede negative effekter, som har været den altovervejende betydning i beslutningen om udfasningen.¹⁰⁰ Det fremgår af ERST-rapporten, at den forventede andel af iværksætterselskaber, der var tilsigtet svig, var højere end forventet.¹⁰¹ Det ses også, at iværksætterselskaber i større omfang blev brugt som potentielle svigvirkomheder på baggrund af Skatteforvaltningens svigindikatorer samt tilgodeser konkursryttere.¹⁰² Ligeledes er det konkluderet i ERST-rapporten, at tvangsopløsninger af iværksætterselskaber også var større end forventet.¹⁰³ I denne forbindelse skal dog også nævnes, at der indledningsvist ikke var inkluderet et estimat i forarbejderne til indførelsesloven.

For den andel af iværksætterselskaber, der blev opløst i perioden 2014-2017, kan det ses, at kun 31 procent af de iværksætterselskaber, der blev opløst, blev opløst på egen opfordring heraf via frivillig likvidation eller betalingserklæring efter reglerne i KSL §§ 216 og 217, hvor det for anpartsselskaber

⁹⁸ Østergaard & Markussen (2022). Holdingselskab – fordele og ulemper.

⁹⁹ Lilja (2015). Iværksætterselskaber, side 286.

¹⁰⁰ Erhvervsministeriet (2019). Bemærkninger til lovforslaget, L 190 fra 2019 om Forslag til lov om ændring af selskabsloven og årsregnskabsloven.

¹⁰¹ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 5.

¹⁰² Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 48.

¹⁰³ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 5.

er 60 procent.¹⁰⁴ Dette må siges at have betydning for Danmark, da Danmark i sidste ende ville ende med at betale for omkostningerne for dette til skifteretten, såfremt selskabet ikke selv kunne betale, jf. KSL § 227, stk. 3. Det ses ligeledes, at efter indførelsen af lov nr. 1547 af 13. december 2016 om ændring af selskabsloven og årsregnskabsloven, hvor det blev fastlagt, at de legale ejere for selskaber skulle noteres, jf. lovens § 1, stk. 2, var der en markant højere andel af ikke-iværksætterselskaber, der registrerede deres legale ejere og dermed ikke blev sendt til tvangsopløsning¹⁰⁵. ERST-rapporten fremhæver også, at den gennemsnitlige afgifts- og skatterestance for iværksætterselskaber var betydeligt højere end for enkeltmandsvirksomheder, som dog var betydeligt lavere end for anpartsselskaber.¹⁰⁶ Hertil fremhæves det i forarbejderne til indførelsesloven, at den store stigning i oprettelsen af iværksætterselskaber, lige så vel kunne have været stiftelse af anpartsselskaber eller enkeltmandsvirksomheder, hvis iværksætterselskaber ikke havde været en mulighed i perioden.¹⁰⁷

Det ses, at erhvervsaktiviteten for iværksætterselskaber var lavere i de første leveår i forhold til andre virksomhedsformer, hvori en stor del aldrig var i reel brug til erhvervsvirksomhed.¹⁰⁸ Størstedelen af disse havde ligeledes ikke anmodet om registrering efter skatte- og afgiftslovgivningen. Derfor har reglerne om omregistrering til et anpartsselskab eller opløsning heller ikke den store risiko for iværksætter-anpartshaveren, da selskabet automatisk bliver opløst af skifteretten, jf. afskaffelsesloven § 5, stk. 2. Incitamentet til frivilligt at opløse selskabet for iværksætter-anpartshaveren er dermed meget begrænset, da denne ellers selv skulle betale omkostningerne for en eventuel vurderingsmand eller revisor for at lukke selskabet på eget initiativ. Dette kom blandt andet til udtryk i taxabranschen, hvor flere vognmænd stiftede adskillige iværksætterselskaber med en selskabskapital på DKK 1 for at kunne søge licenser, som blev betegnet som misbrug af gældende regler, til trods for at det var lovligt.¹⁰⁹

¹⁰⁴ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 37.

¹⁰⁵ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 35.

¹⁰⁶ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 51.

¹⁰⁷ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 22.

¹⁰⁸ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 24.

¹⁰⁹ Nielsen (2018). Vognmands smarte finte frustrerer chauffører: Søgte 500 tilladelser til at køre taxi.

Som diskuteret ovenfor var incitamentet for vedligeholdelse og frivillig likvidation af sit iværksætterselskab begrænset, når det var stiftet med en lav selskabskapital, dog med udeholdelse af registreringsgebyret på DKK 670 til Erhvervsstyrelsen, jf. den dagældende bekendtgørelse nr. 1466 af 25. november 2016 om anmeldelse, registrering, gebyr samt offentliggørelse m.v. i Erhvervsstyrelsen § 10, stk. 2 og dennes bilag 2, 1.B, hvorfor de faktiske omkostninger ville være DKK 671 ved stiftelse af et iværksætterselskab med en selskabskapital på DKK 1. Set i lyset af at man kunne stifte et selskab med DKK 1 og kun hæfte for dette beløb, menes det at skabe grundlag for at være uforsvarlig udøvelse af virksomhed.¹¹⁰

Reglerne i KSL §§ 115, nr. 5 og 118, stk. 2 pålægger ledelsen, at kapitalberedskabet til enhver tid skal være forsvarligt, og konstateres det, at mindre end 50 procent af selskabskapitalen er til stede, skal der indkaldes til generalforsamling, jf. KSL § 119, hvilket i sidste ende gør det svært at drive virksomhed med en selskabskapital, der er så lav. Dermed kan den pågældende ledelse efter KSL §§ 115, nr. 5, 116, nr. 5 og 118, stk. 2 ikke slippe for et eventuelt ansvar efter KSL § 361 og Lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20 september 2021 (straffeloven) § 296. Dermed kan den begrænsede hæftelse ikke anses som ultimativ, hvis selskabskapitalen bliver så lav, at der ikke kan drives påtænkt erhvervsvirksomhed, samt at ledelsen ikke tager de nødvendige foranstaltninger. Dog noteres det, at stifteren ikke nødvendigvis vil være en del af det pågældende ledelsesorgan, men grundet det lave aktivitetsniveau, formodes det, at der typisk vil være sammenfald.¹¹¹

1.3 Øget kontrol

Folketinget vedtog den 12. maj 2020 L 110 A, Lov om ændring af årsregnskabsloven, selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, revisorloven og forskellige andre lov (Fremover benævnt "**kontrolpakken**"). Kontrolpakken skal sikre bredere rammer for selskabsretlige myndigheder for at bekæmpe økonomisk kriminalitet og svindel. Kontrolpakken har ændringer i seks forskellige love, som alle vedrører de selskabsretlige love, hvoraf KSL og Lovbekendtgørelse nr. 838 af 8. august 2019 årsregnskabsloven (Fremover benævnt "**ÅRL**") fik de væsentligste ændringer, jf. kontrolpakken i sin helhed. I forbindelse med første fremsættelse af lovforslaget lagde regeringen

¹¹⁰ Lilja (2015). Iværksætterselskaber, side 42.

¹¹¹ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 35.

vægt på, at forholdet mellem myndighederne og virksomhederne var blevet svækket, hvorfor der skulle ske en skærpelse på området, jf. forarbejderne til kontrolpakken. I lovforslaget og betænkningerne hertil nævnes der ikke noget om iværksætterselskaberne eller disses afskaffelse, men det understreges, at ulovlige dispositioner og uhensigtsmæssig brug ligger bag indførelsen, hvorfor det antages, at der drages en parallel til iværksætterselskaber, der blev afskaffet året forinden.¹¹² Hertil kan det også nævnes, at kontrolpakken er iværksat på baggrund af de seneste års lempelser på forskellige selskabsretlige områder, herunder revisionspligt, digitale selvbetjeningsløsninger og reduktion i kontrolressourcer.¹¹³ Til trods for at kontrolpakken styrker styrelsernes kontrol, hvilket som udgangspunkt burde ses som en byrde for erhvervslivet, var der stor opbakning til forslaget fra erhvervslivets parter.¹¹⁴ Loven trådte i kraft den 1. januar 2021, jf. kontrolpakkens § 7, stk. 2.

Kontrolpakkens indgreb i selskabsloven er blandt andet, at styrelserne kan styrke kontrollen på området om anvendelse af stråmænd, fiktive adresser og falske identiteter, samt øget mulighed for tvangsopløsninger, hvis de selskabsretlige regler ikke overholdes, jf. kontrolpakkens § 2, nr. 6 og 8. Det ses blandt andet også, at der ved indbetaling af selskabskapital eller forhøjelse heraf, nu kræves en bekræftelse fra en uafhængig tredjepart, jf. kontrolpakkens § 2, nr. 13. Disse regler kommer også på baggrund af, at der sker en øget anvendelse af straksregistreringer ved brug af digitale selvbetjeningsløsninger. Derfor er kontrolpakken ikke udelukkende et værn mod tidligere lempet lovgivning, men også en tilpasning til de nye løsninger, hvor det kan være nemmere at stifte et selskab på en ulovlig baggrund grundet mindre manuel sagsbehandling.

Kontrolpakken er dermed ikke et direkte efterspil af iværksætterselskaberne og disses afskaffelse, men set på baggrund af de tiltag, der er lavet heraf både skærper og lempelser, er kontrolpakken en styrkelse på området. Hvorvidt kontrolpakken ville have haft en direkte betydning for misbruget af iværksætterselskaberne, er uvist, da iværksætterselskaberne blev afskaffet inden indførelsen, men dette bliver vurderet i del 4.

¹¹² Se del 2, afsnit 1.2.2.

¹¹³ L 110 fra 2020 om Lov om ændring af årsregnskabsloven, selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, revisorloven og forskellige andre love, afsnit 1 og 2.1.

¹¹⁴ Erhvervsudvalget (2020). Høringsnotat vedrørende lovforslag i kontrolpakken.

2 Stiftelse af dansk selskab efter gældende ret

2.1 Stiftelse af dansk selskab med begrænset hæftelse

Når en iværksætter vælger at oprette et selskab for at drive sin virksomhed, er det fordelagtigt at oprette et selskab med begrænset hæftelse, da dette medfører, at iværksætteren ikke hæfter personligt.¹¹⁵ Der findes flere selskabsformer med begrænset hæftelse, og disse gennemgås i de nedenstående afsnit.

2.1.1 Stiftelse af anpartsselskab

Anpartsselskaber er den mest benyttede selskabsform i Danmark, hvor der i 2019 var 260.489 anpartsselskaber registreret i Danmark.¹¹⁶ I et anpartsselskab hæfter anpartshaveren alene med indskuddet, og selskabskapitalen skal minimum være DKK 40.000, jf. KSL §§ 1, stk. 2 og 4, stk. 2. Anpartsselskabets eventuelle overskud og stemmerettigheder fordeles som hovedregel efter andelenes størrelse, jf. KSL § 1, stk. 2, og anparterne kan ikke udbydes til offentligheden, jf. KSL § 1, stk. 3. Anparterne er frit omsættelige, jf. KSL § 48, stk. 1. Kravet til anpartsselskabers ledelse er som udgangspunkt sænket i forhold til et aktieselskab, hvor man kan vælge udelukkende at have en direktion, jf. KSL § 111, stk. 1, nr. 2, hvilket vil udgøre det centrale ledelsesorgan, jf. KSL § 5, nr. 4, litra b.

Når et anpartsselskab skal stiftes, skal der være indbetalt mindst DKK 40.000, jf. KSL § 33, stk. 1, da det kræves for anpartsselskaber, at selskabskapitalen ved kurs pari er fuldt ud indbetalt. Det skal hertil nævnes, at det er muligt at stifte et anpartsselskab med andre midler end kontanter i form af apportindskud, jf. KSL § 35. Såfremt dette anvendes, skal hele selskabskapitalen være indbetalt ved tidspunktet for registreringen, jf. KSL § 33, stk. 1, nr. 4. Det er derfor ikke muligt at stifte et anpartsselskab uden at have minimum DKK 40.000 i kontanter eller aktiver, der tilsammen har en værdi på DKK 40.000. Aktiverne, der indskydes i anpartsselskabet, behøver ikke indgå i anpartsselskabets formål, hvilket udledes af ordlyden af KSL § 35, stk. 1. Indskud af både kontantindbetaling og apportindskud er derimod en mulighed.

¹¹⁵ Friis Hansen & Krenchel (2019). Dansk selskabsret 2, side 58 ff.

¹¹⁶ Bilag 1.

2.1.2 Stiftelse af aktieselskab

I Danmark er aktieselskaber en noget mindre benyttet selskabsform, hvor der i 2019 var 32.593 aktieselskaber registreret i Danmark.¹¹⁷ De samme regler som for anpartsselskaber om begrænset hæftelse, fordeling af overskud, stemmerettigheder og fri omsættelighed er ligeledes gældende for aktieselskaber. Derimod kræver aktieselskaber en selskabskapital på minimum DKK 400.000, jf. KSL §§ 1, stk. 2 og 4, stk. 2, hvor aktierne kan udbydes til offentligheden, jf. KSL §§ 1, stk. 3, modsætningsvis. Modsat anpartsselskaber kan aktieselskaber godt benytte muligheden om at indbetale 25 procent af selskabskapitalen ved stiftelse, jf. KSL 33, stk. 1, men da dette vil kræve en indskudt selskabskapital på minimum DKK 100.000, svarende til 25 procent af DKK 400.000, vil dette ikke tilgodese iværksætterne med lav kapital. Tillige skal hele selskabskapitalen være indbetalt, hvis der gøres brug af apportindskud.¹¹⁸ Grundet kravet til den høje startkapital på minimum DKK 100.000 vil aktieselskaber ikke blive beskrevet yderligere. Anpartsselskabet er dermed det kapitalselskab, der kræver den laveste selskabskapital i Danmark efter afskaffelsen af iværksætterselskaber, jf. KSL i sin helhed.

2.1.3 Alternative muligheder for stiftelse af dansk selskab med begrænset hæftelse

Blandt de resterende virksomhedsformer er der få, der minder om lavkapitalselskaber, særligt med hensyn til begrænset hæftelse. Herunder kan der nævnes kommanditselskaber, partnerselskaber, a.m.b.a'er og f.m.b.a'er.

For et kommanditselskab gælder det først og fremmest, at denne ikke er reguleret af KSL's materielle regler men derimod af LEV, jf. LEV § 1, stk. 1 og 2. Dernæst skal der være en komplementar, der hæfter personligt, og en kommanditist, der hæfter begrænset, jf. LEV § 2, stk. 2, hvilket allerede her begrænser muligheden for begrænset hæftelse. Dog er det muligt for enhver juridisk person at være komplementar¹¹⁹, men da den laveste selskabskapital er DKK 40.000 for anpartsselskaber, anses denne mulighed ikke som fordelagtig i forhold til stiftelse af et lavkapitalselskab.

¹¹⁷ Bilag 1.

¹¹⁸ Se del 2, afsnit 2.1.1.

¹¹⁹ Friis Hansen & Krenchel (2017). Introduktion til dansk selskabsret 2, side 177.

Overordnet minder et partnerselskab, der dog er omfattet af KSL's regler, jf. KSL § 358, om et kommanditselskab, jf. KSL § 5, nr. 22. Den mest nævneværdige forskel er dog, at der kræves en selskabskapital på DKK 400.000, jf. KSL § 4, stk. 2, hvorfor partnerselskaber ikke behandles yderligere.

Alternativt er det muligt at stifte et a.m.b.a eller f.m.b.a, men da begge virksomhedsformer kræver flere selskabsdeltagere end én person, jf. LEV § 3, stk. 1, vil det derfor ikke være hensigtsmæssigt for den danske iværksætter. Til trods for at der er begrænset hæftelse i et a.m.b.a. og f.m.b.a efter LEV § 3, stk. 1, er disse virksomhedsformer beregnet til speciel virksomhedsaktivitet herunder fælles økonomiske interesser såsom en lokal købmand eller en almen frivillig- eller andelsboligforening¹²⁰, hvorfor dette ikke er relevant for en dansk iværksætter, der ønsker at drive et almindeligt selskab.

Dermed er ingen af ovenstående fire muligheder relevante for iværksættere, der ønsker at stifte et lavkapitalselskab, da der som minimum skal være flere selskabsdeltagere, samt være i besiddelse af et kapitalselskab med begrænset hæftelse for ikke at hæfte personligt.

2.2 Stiftelse af dansk selskab uden begrænset hæftelse

En iværksætters muligheder for at oprette et selskab uden begrænset hæftelse er meget få. Den eneste reelle mulighed er, at iværksætteren opretter en enkeltmandsvirksomhed. Enkeltmandsvirksomheder opstår egentligt, når iværksætteren begynder at handle i eget navn og regning, hvorfor hæftelsen allerede indtræder her.¹²¹ Enkeltmandsvirksomheder er reguleret i LEV, jf. LEV § 1, stk. 1 og 2, hvorfor der ikke findes yderligere materielle selskabsretlige regler, som ved selskaber omfattet af KSL. Dog skal man registreres hos Erhvervsstyrelsen for at få et CVR-nummer, jf. LEV § 2, stk. 3. Ved en enkeltmandsvirksomhed hæfter iværksætteren for egen regning¹²², hvilket kan betyde, at kreditorernes krav kan gøres gældende mod iværksætteren. Man kan ligeledes kun have én enkeltmandsvirksomhed, hvilket også omfatter en personligt ejet mindre virksomhed, der blot er en mindre udgave af enkeltmandsvirksomheden.¹²³

¹²⁰ Erhvervsstyrelsen (2013). Vejledning om Virksomheder med begrænset ansvar (A.M.B.A. og F.M.B.A.).

¹²¹ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 58.

¹²² Friis Hansen & Krenchel (2017). Introduktion til dansk selskabsret 2, side 15.

¹²³ Erhvervsstyrelsen (2020). CVR-numre, p-numre og SE-numre.

Når en iværksætter ønsker at stifte en enkeltmandsvirksomhed og ikke har den fornødne startkapital til eksempelvis indkøb af maskiner, materiel med videre, kan det være nødvendigt at optage lån i banken. I nogle tilfælde kan det være uundgåeligt at kautionere, hvilket vil sige, at iværksætteren hæfter for lånet med sin personlige formue med eksempelvis pant i formue eller bolig, hvorfor det vurderes som ikke værende attraktivt. Dette kan i høj grad sammenlignes med oprettelsen af et iværksætterselskab, da banken formentlig også ville kræve dette ved et lån, ligeledes sammenholdt med egen erklæringen, der skulle underskrives af alle stiftere, hvis startkapitalen var under DKK 25.000 ved stiftelse af et iværksætterselskab.¹²⁴ Det kan derfor diskuteres, at selv ved stiftelse af et iværksætterselskab, blev der krævet sikkerhedsstillelse fra långiver, hvis iværksætteren ikke havde den fornødne startkapital til at starte driften uden materiel, hvorfor det lave kapitalkrav på DKK 1 for stiftelse af et iværksætterselskab kunne virke paradoksalt. Dermed ikke sagt, at man ikke kunne ifalde et erstatningsansvar, hvilket bliver analyseret i del 2, afsnit 2.3 og underliggende afsnit. Erstatningsansvaret for enkeltmandsvirksomheder vil ikke blive gennemgået yderligere, da det vil være de almindelige regler, der er gældende.¹²⁵

2.3 Erstatningsansvar

Som diskuteret tidligere er hovedreglen, at iværksætter-anpartshaveren kun hæfter med sit indskud.¹²⁶ Dog foreligger der visse modifikationer, som kan gøre, at iværksætter-anpartshaveren kan hæfte for sine handlinger eller undladelser efter de almindelige culpa-regler¹²⁷, jf. KSL §§ 361 og 362. Hertil skal det nævnes, at culpabedømmelsen kan variere af iværksætter-anpartshaverens indflydelse og bestemmelse i iværksætterselskabet. De materielle regler for hæftelse og erstatningsansvaret for iværksætter-anpartshaveren er derfor reguleret i KSL.

2.3.1 Stiftere og medlemmer af ledelsen

Da iværksætterselskaber er en variant af anpartsselskabet, kan det vælges at benytte den monistiske model, hvor det centrale ledelsesorgan udgøres af en direktion, jf. KSL § 111, stk. 2. Som

¹²⁴ Lilja (2015). Iværksætterselskaber, side 88.

¹²⁵ Se del 2, afsnit 2.3.1.

¹²⁶ Se del 2, afsnit 2.1.

¹²⁷ Von Eyben & Isager (2019). Lærebog i erstatningsret, side 71 ff.

regel ses det, at stifteren også er direktør i selskabet grundet iværksætterselskabets begrænsede aktivitet og KSL's materielle regler, som muliggør dette.¹²⁸ Ansvarsnormen for stiftere og medlemmer af ledelsen er culpa, hvor disse kan straffes for deres handlinger eller undladelser, der skader selskabet efter simpel og grov uagtsomhed samt forsæt, som følge af deres hverv i iværksætterselskabet, jf. KSL § 361, stk. 1, 1. pkt., jf. KSL §§ 117, stk. 2 og 118, stk. 1. Persongruppen kan også gøres ansvarlig for skade forvoldt på kapitalejere eller tredjemand, jf. KSL § 361, stk. 1, 2. pkt. Uagtsomhedsbedømmelsen vil ske efter *bonus pater*-opfattelsen¹²⁹, hvoraf det vurderes, hvordan et almindeligt ledelsesmedlem havde handlet i skadevolders position. Hertil skal det bemærkes, at der skal foretages en konkret vurdering i hvert tilfælde ud fra skadevolderens ageren og iværksætterselskabets formål og position. Det skal også nævnes, at alle ledelsesmedlemmer bliver dømt ud fra samme norm, hvilket vil sige, at der ikke foreligger nogen yderligere skærpelse for en professionel direktør kontra en iværksætter-anpartshaver, der er direktør i iværksætterselskabet^{130,131,132}, jf. blandt andet U 1977.246 SH, hvor bestyrelsen blev ikendt solidarisk erstatningsansvar grundet deres manglende opfyldelse af pligten til at påse selskabets økonomi. Der skelnes derimod, hvis et af ledelsesmedlemmerne har et professionsansvar.¹³³ Herudover kan der være forskel i brugen af lempelsesreglerne, som her tages i brug i de konkrete vurderinger.¹³⁴ Udover culpabedømmelsen er det nødvendigt, at de øvrige kumulative erstatningsbetingelser (i) adækvans, (ii) kausalitet, (iii) økonomisk tab (iv) og ingen ansvarsfrihedsgrunde er opfyldt.^{135,136,137}

For at et ledelsesmedlem skal ifalde erstatningsansvar efter reglerne i KSL § 361, er det nærliggende at analysere de forhold og positioner, der kan gøre sig gældende i den konkrete situation. Dansk ret har hentet begrebet, The Business Judgment Rule, fra amerikansk ret.^{138,139} Begrebet afklarer,

¹²⁸ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 35.

¹²⁹ Von Eyben & Isager (2019). Lærebog i erstatningsret, side 93.

¹³⁰ Friis Hansen & Krenchel (2019). Dansk selskabsret 2, side 707.

¹³¹ Werlauff (2019). Selskabsret, side 657.

¹³² Samuelsson & Søgaard (1997). Bestyrelsesansvaret, side 131 ff.

¹³³ Samuelsson & Søgaard (1997). Bestyrelsesansvaret, side 27-28 og 140-141.

¹³⁴ Udvalget til Modernisering af Selskabsretten (2008). Betænkning nr. 1498/2008, side 41.

¹³⁵ Von Eyben & Isager (2019). Lærebog i erstatningsret, side 23.

¹³⁶ Friis Hansen & Krenchel (2019). Dansk selskabsret 2, side 696.

¹³⁷ Werlauff (2019). Selskabsret, side 656.

¹³⁸ Sørensen (2019). Ledelsesansvar og det forretningsmæssige skøn – konturerne af den danske version af Business Judgment Rule, afsnit 2.

¹³⁹ Clark (1986). Corporate Law, side 123.

hvornår en beslutning taget af det centrale ledelsesorgan eller ledelsesmedlem er indenfor selskabets interesser.^{140,141} Det skal bemærkes, at et ledelsesmedlem tager mange beslutninger, hvor beslutningerne lige såvel kan falde til selskabets ulempe som til dets fordel. På baggrund af reglen skal der vurderes, hvornår en given beslutning truffet af det pågældende ledelsesmedlem er en forretningsmæssig forsvarlig position, og om ledelsesmedlemmet skal ifalde erstatning eller ej. Højesteret anvendte senest begrebet i Capinordic Bank-sagen.¹⁴² Det skal dog bemærkes, at Højesteret endnu ikke har givet nogen fuldkommen definition af, hvad et forretningsmæssigt skøn er¹⁴³, men de fastlagde i Capinordic Bank-sagen, at det (i) loyale-, og (ii) forsvarlige grundlag skulle være på plads, hvis det forretningsmæssige skøn skal kunne finde anvendelse. Ligeledes kom det frem i Roskilde Bank-sagen¹⁴⁴, hvor der dog ikke er faldet dom i Højesteret endnu, at bestemte vækststrategier ikke var ansvarspådragende til trods for store tab, men at der skulle være sammenhæng mellem risici og strategier. Dette betød, at ledelsesmedlemmerne ikke kunne ifalde et erstatningsansvar, da der blev lavet et forretningsmæssigt skøn. Se endvidere U 2007.497 H hvor bestyrelsen i et aktieselskab blev idømt et erstatningsansvar, efter de havde udvist grov uagtsomhed ved at fortsætte driften i selskabet til trods for selskabets meget dårlige økonomi. Slutteligt skal det nævnes, at ledelsesmedlemmer har pligt til at påse kapitalberedskabet i iværksætterselskabet, jf. KSL §§ 115, nr. 5 og 118, stk. 2, og manglende iagttagelse af dette krav kan ligeledes føre til et erstatningsansvar. Som nævnt i del 2, afsnit 1.2.2 skal der indkaldes til generalforsamling, hvis det konstateres, at mindre end 50 procent af selskabskapitalen er til stede, jf. KSL § 119. Det skal hertil bemærkes, at det egentlige kapitaltab ikke vil være grundlag nok for et erstatningsansvar for ledelsesmedlemmet, men hvis der forsømmes at indkalde til generalforsamling eller tage ansvar for dette, vil ledelsesmedlemmet ifalde erstatningsansvar. Dette vil igen bero på en konkret culpavurdering.¹⁴⁵ Men grundet den lave minimumsselskabskapital på DKK 1, samt at ledelsesmedlemmet oftest er alene om ejerskabet i iværksætterselskabet, virkede reglen for dagældende iværksætterselskaber paradoksal.¹⁴⁶

¹⁴⁰ Friis Hansen & Krenchel (2019). Dansk selskabsret 2, side 709.

¹⁴¹ Werlauff (2019). Selskabsret, side 657.

¹⁴² U 2019.1907 H.

¹⁴³ Sørensen (2019). Ledelsesansvar og det forretningsmæssige skøn – konturerne af den danske version af Business Judgment Rule, afsnit 3.

¹⁴⁴ B-1291-10 og B-1851-10.

¹⁴⁵ Friis Hansen & Krenchel (2019). Dansk selskabsret 2, side 461.

¹⁴⁶ Lilja (2015). Iværksætterselskaber, side 116.

2.3.2 Kapitalejere

Medens en stifter eller et ledelsesmedlem kan ifalde et erstatningsansvar efter KSL § 361, kan den enkelte iværksætter-anpartshaver ligeledes ifalde et erstatningsansvar efter reglerne i KSL § 362. Der foreligger dog en højere grænse i agtsomhedsniveauet for, hvornår iværksætter-anpartshaveren vil ifalde erstatningsansvar, hvor der skal handles groft uagtsomt eller forsætligt overfor selskabet, selskabets kreditorer eller tredjemand, jf. KSL § 362, stk. 1, som reelt kun kan udøves ved selskabets generalforsamling, jf. KSL § 76, stk. 1. Personkredsen, der kan blive forvoldt skade, er ligeledes selskabet, selskabets kreditorer eller tredjemand, jf. KSL § 362, stk. 1.

Som nævnt i del 2, afsnit 2.3.1 sås det oftest, at iværksætter-anpartshaveren også er direktør i selskabet, hvilket betyder, at iværksætter-anpartshaveren også kan ifalde erstatningsansvar efter KSL § 361. Dette er grundet iværksætter-anpartshaverens ageren som direktør eller bestyrelsesmedlem. Det skal hertil bemærkes, at et ledelsesmedlem har pligt til at påse selskabets interesser og økonomi, jf. KSL §§ 115, nr. 5 og 118, stk. 2, hvorimod en kapitalejer i selskabsrettens forstand ikke har pligt til at fremme kapital-selskabets interesser.¹⁴⁷ Spørgsmålet om loyalitetspligt har været diskuteret i U 1999.1080 V, hvor to kapitalejere var nødsaget til at foretage en kapitalforhøjelse for at leve op til det forhøjede krav til selskabskapitalen i den dagældende KSL, og de ville blive likvideret, hvis ikke de foretog kapitalforhøjelsen. På generalforsamlingen stemte den ene kapitalejer, der ejede 50 procent af selskabet, mod forslaget om kapitalforhøjelse, fordi han var utilfreds med samarbejdet, og derfor blev selskabet likvideret, hvorefter landsretten afgjorde, at han havde handlet ansvarspådragende, da han ikke havde handlet loyalt overfor den anden kapitalejer.¹⁴⁸ Loyalitetspligten fra interessentskabet kan dermed henføres til kapital-selskaber med få kapitalejere, men ikke ved selskaber med mange selskabsdeltagere, hvor det vil være ulogisk for en kapitalejer at tage hensyn til alle aktionærer i et børsnoteret selskab.¹⁴⁹ Betydningen af ejeraftaler og dennes regulering mellem kapitalejerne vil ikke blive diskuteret i afhandlingen, da dette vedrører et civilretligt spørgsmål, samt ikke er bindende for selskabet, jf. KSL § 82.

¹⁴⁷ Udvalget til Modernisering af Selskabsretten (2008). Betænkning nr. 1498/2008, side 1240.

¹⁴⁸ Friis Hansen & Krenchel (2019). Dansk selskabsret 2, side 540.

¹⁴⁹ Friis Hansen & Krenchel (2019). Dansk selskabsret 2, side 538-539.

I de tilfælde, hvor der er flere iværksætter-anpartshavere, og hvor disse ikke er medlemmer af direktionen, men disse alligevel udøver bestemmende indflydelse, opstår spørgsmålet, om de skal dømmes efter KSL §§ 361 eller 362. Udgangspunktet er, at iværksætter-anpartshaverne ikke har pligt til at føre tilsyn eller kontrol, men i flere tilfælde alligevel udøver dette de facto. Dette blev behandlet i U 1997.364 H, hvor Højesteret idømte kapitalejeren et erstatningsansvar, da den juridiske person, der var kapitalejer, havde udøvet de facto-ledelse til trods for kun at være kapitalejer. Dermed kan en iværksætter-anpartshaver blive idømt et erstatningsansvar for simpel uagtsomhed efter KSL § 361, stk. 1, til trods for som udgangspunkt kun at være omfattet af KSL § 362. Det skal hertil bemærkes, at et eventuelt erstatningsansvar for iværksætter-anpartshaveren er et individuelt ansvar, som beror på en konkret vurdering og kan ligeledes medføre et solidarisk ansvar efter KSL § 363, stk. 2 for både KSL §§ 361 og 362.

Udover det almindelige erstatningsansvar som anført i KSL § 361 og 362, stk. 1 kan en skadevoldende kapitalejer efter domstolenes vurdering blive forpligtet til at sælge sine kapitalandele til den anden kapitalejer eller indløse den skadelidendes kapitalandele, hvis kapitalejeren har handlet i strid med KSL § 362, stk. 1, jf. KSL § 362, stk. 2 og 3. Kapitalandelene bliver efter KSL § 362, stk. 2 og 3 prisfastsat efter selskabets økonomiske og faktiske omstændigheder. Dette betyder, at til trods for den begrænsede hæftelse, kan en iværksætter-anpartshaver endnu engang forpligte sig til mere, end man har indvilget i ved indskuddet af selskabskapitalen. Bestemmelsen kan finde anvendelse, hvis iværksætter-anpartshaveren eksempelvis røber forretningshemmeligheder eller godkender et fejlagtigt regnskab, velvidende at det indeholder forkerte oplysninger. Derfor ses der et skel mellem loyalitetspligten og at påføre selskabet, andre kapitalejere eller tredjemand et tab, men skal bedømmes ud fra en konkret vurdering.

3 Oprettelse af lavkapitalselskab i Rigsfællesskabet

3.1 Introduktion til oprettelse af lavkapitalselskab i Rigsfællesskabet

En dansk iværksætter har også mulighed for at oprette et selskab i Rigsfællesskabet, hvilket vil sige i Grønland eller på Færøerne.

Udgangspunktet er, at en dansk hovedlov gælder direkte både for Danmark samt for Færøerne og/eller Grønland, men det bør dog fremgå af lovforslagets bemærkninger til ikrafttrædelsesbestemmelsen, at loven gælder direkte for Færøerne og/eller Grønland.¹⁵⁰ Hvis en lov skal gælde direkte både for Danmark samt Færøerne og/eller Grønland, skal lovforslaget behandles i Færøernes og Grønlands folketing, henholdsvis Lagtinget og Landstinget, før fremsættelsen for det danske folketing, hvilket tilfører en betydeligt længere behandlingstid.¹⁵¹ Derfor indsættes der ofte en territorialbestemmelse med en anordningshjemmel i den danske lov, hvorefter loven ikke gælder direkte for Færøerne og/eller Grønland, men loven vil kunne sættes i kraft på et senere tidspunkt end ikrafttrædelsen i Danmark.¹⁵² Dog har Færøerne i 1948 fået etableret den færøske hjemmestyreordning ved lov nr. 137 af 23. marts 1948 om Færøernes Hjemmestyre (Fremover benævnt "**hjemmestyreloven**"), hvorefter de færøske myndigheder overtog en lang række sagsområder, jf. hjemmestyrelovens §§ 2, 3 og 9. I 2005 blev hjemmestyreloven suppleret af lov nr. 578 af 24. juni 2005 om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder (Fremover benævnt "**overtagelsesloven**"), hvorefter samtlige sager og sagsområder kan overtages af de færøske myndigheder bortset fra statsforvaltning, statsborgerskab, Højesteret, udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik og valuta- og pengepolitik, jf. overtagelseslovens §§ 1 og 2. Når de færøske myndigheder overtager et sagsområde, medfører det, at de får den lovgivende og udøvende magt inden for det valgte sagsområde, jf. overtagelseslovens § 3, stk. 2. Dermed gælder det første i afsnittet om territorialbestemmelser og anvendelse af eventuel ikrafttrædelse via kongelig anordning kun for Færøerne, såfremt de ikke selv har overtaget styringen på det givne område.

¹⁵⁰ Justitsministeriet (u.å.). Lovkvalitetsvejledningen – 2.6.1.2. Loven skal gælde direkte for Færøerne og/eller Grønland.

¹⁵¹ Justitsministeriet (u.å.). Lovkvalitetsvejledningen – 2.6.1.2. Loven skal gælde direkte for Færøerne og/eller Grønland.

¹⁵² Justitsministeriet (u.å.). Lovkvalitetsvejledningen – 2.6.1.2. Loven skal gælde direkte for Færøerne og/eller Grønland.

3.2 Oprettelse af lavkapitalselskab i Grønland

Som beskrevet i ovenstående afsnit finder danske love typisk ikke direkte anvendelse i Grønland, og dette er ligeledes tilfældet med KSL, jf. KSL § 375. Dog kan KSL sættes i kraft for Grønland ved kongelig anordning med de afvigelser, som de særlige grønlandske forhold tilsiger, jf. KSL § 375. I medfør af KSL § 375 blev det den 14. maj 2018 bestemt ved kongelig anordning, at KSL skulle finde anvendelse for Grønland, jf. anordning nr. 486 af 14. maj 2018. Med ændringen af selskabsloven i 2019 ved afskaffelsesloven blev muligheden for at oprette iværksætterselskaber i Danmark fjernet, jf. afskaffelsesloven § 4, og der blev sat krav om, at danske iværksætterselskaber skulle omdannes, jf. afskaffelsesloven § 5. Afskaffelsesloven fandt dog heller ikke direkte anvendelse i Grønland, jf. afskaffelsesloven § 8, men ændringer foretaget i KSL kunne ved kongelig anordning sættes i kraft for Grønland. Dermed ville det være muligt at oprette et iværksætterselskab i Grønland, som principielt ville være underlagt samme regler som et dansk iværksætterselskab. Samtidig var det ikke nødvendigt at oprette en filial efter reglerne i KSL's kapitel 19, da et Grønlandsk selskab ikke anses for at være udenlandsk, hvorfor man kunne drive virksomhed i Danmark via en afdeling af selskabet, som ikke skal optages særskilt i selskabsregistret.¹⁵³ Dog var det et krav, at selskabet havde en adresse lokalt i Grønland, jf. anordning nr. 486 af 14. maj 2018 § 1, stk. 1 og § 5, nr. 13, hvilket kunne være et lokalt advokat- eller revisionskontor.^{154,155} Der er derfor ikke krav om, at der skal være sammenfald mellem det sted, hvorfra selskabet reelt ledes, og det sted, hvor selskabet er registreret.¹⁵⁶

Efter afskaffelsen af iværksætterselskaber i Danmark, blev der oprettet betydeligt flere iværksætterselskaber i Grønland¹⁵⁷, hvilket dog ikke længere er muligt, da iværksætterselskaber blev afskaffet i Grønland ved anordning nr. 2624 af 28. december 2021, som trådte i kraft den 5. januar 2022. Dermed er det ikke længere muligt at oprette iværksætterselskaber i Grønland.

¹⁵³ Erhvervsstyrelsen (2019). Grønlandske selskabsformer.

¹⁵⁴ Tøjner (2019). Kan man stadig stifte IVS? Ja, det kan man stadig.

¹⁵⁵ Friis Hansen & Krenchel (2019). Dansk selskabsret 2, side 122 analogt.

¹⁵⁶ Friis Hansen & Krenchel (2019). Dansk selskabsret 2, side 123 analogt.

¹⁵⁷ Mediehuset Sermitsiaq.AG (2020). IVS-selskaber forbudt i Danmark mens de vokser i Grønland.

3.3 Oprettelse af lavkapitalselskab på Færøerne

Som nævnt i del 2, afsnit 3.1 gælder danske love udelukkende på Færøerne, såfremt sagsområdet ikke er overtaget af Færøerne i medfør af overtagelseslovens §§ 1 og 2, og såfremt den danske lov finder direkte anvendelse for Færøerne eller er trådt i kraft på Færøerne ved kongelig anordning. KSL finder ikke direkte anvendelse på Færøerne, og den kan heller ikke træde i kraft på Færøerne via kongelig anordning, jf. KSL § 375 modsætningsvis. Dette skyldes, at Færøerne den 1. januar 2008 overtog styringen med det selskabsretlige område, jf. hjemmestyrelovens liste B. Som følge heraf har Færøerne indført en selskabslov, som er gældende for Færøerne ved den færøske selskabslov. Den færøske selskabslov er med visse undtagelser identisk med KSL¹⁵⁸, jf. KSL i sin helhed og den færøske selskabslov i sin helhed. Dog er de færøske kapitalkrav til anpartsselskaber ikke ændret fra DKK 50.000 til DKK 40.000, jf. den færøske selskabslov § 4, stk. 2. Ligesom de danske forhenværende regler for iværksætterselskaber, gælder det for færøske iværksætterselskaber, som på Færøerne kaldes íverksetarafelag, at et færøsk íverksetarafelag er et selskab, som har mindre kapital end et anpartsselskab svarende til mindre end DKK 50.000, jf. den færøske selskabslov § 5, nr. 12. Færøske íverksetarafelag behandles i den færøske selskabslovs kapitel 19 a. Som det gjaldt for de danske iværksætterselskaber i sin tid, gælder det blandt andet stadig for færøske íverksetarafelag, at (i) selskabskapitalen skal være på mindst DKK 1, og selskabskapitalen kan alene indskydes i kontanter, jf. den færøske selskabslov § 309 a, stk. 2, (ii) selskabsnavnet kan og skal indeholde íverksetarafelag eller ÍVF i deres navn, jf. den færøske selskabslov § 309 a, stk. 3, (iii) der årligt skal henlægges 25 procent af selskabets overskud til en bunden reserve til opbygning af selskabets kapitalgrundlag, indtil denne reserve sammen med selskabskapitalen samlet udgør mindst DKK 50.000, jf. den færøske selskabslov § 309 b, stk. 1, og (iv) der ikke kan træffes beslutning om at udlodde udbytte, herunder ekstraordinært udbytte, før reserven til opbygning af selskabets kapitalgrundlag sammen med selskabskapitalen udgør mindst DKK 50.000, jf. den færøske selskabslov § 309 b, stk. 2.

Reglerne er dermed fuldstændig ens til de dagældende regler for danske iværksætterselskaber, hvorfor det umiddelbart stadig er en mulighed at oprette et færøsk íverksetarafelag på Færøerne. Som beskrevet ovenfor i del 2, afsnit 3.2 er der krav om, at selskabet har en adresse i Grønland, såfremt man ville oprette et iværksætterselskab i Grønland, inden dette blev afskaffet, og dette er

¹⁵⁸ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 202.

ligeledes tilfældet på Færøerne, jf. den færøske selskabslov § 5, nr. 11, som har samme ordlyd som KSL § 5, nr. 13, hvilket vil sige, at et færøsk selskab skal have en adresse på Færøerne, som de kan kontaktes på. Som for Grønland kan dette krav imødekommes ved at etablere selskabet på adressen for et lokalt færøsk advokatkontor eller lignende, som herefter ville kunne modtage post på vegne af selskabet, jf. bilag 2.¹⁵⁹ I forbindelse med afhandlingen er der taget kontakt til alle advokatkontorer på Færøerne, men blandt dem, der har svaret, er der ingen, der har en sådan service på nuværende tidspunkt, men en af advokaterne anslår, at dette vil koste omkring DKK 5.000 om året eksklusiv moms.¹⁶⁰ Dette svarer til cirka DKK 500 om måneden.

Herefter ville en dansk iværksætter kunne drive forretning i Danmark via sit færøske iværksætterafdelag uden at etablere en filial i Danmark, som ellers er udgangspunktet, jf. KSL § 345. Filialoprettelse er dog ikke nødvendigt i Danmark for et færøsk selskab grundet Rigsfællesskabet, og dermed anses færøske selskaber ikke for udenlandske, som er et eksplicit krav for filialetablering i henhold til KSL § 345. Dette synspunkt bakkes ligeledes op af Erhvervsstyrelsens holdning til grønlandske selskaber, som ønsker at drive virksomhed i Danmark, hvor det fremgår, at et grønlandsk selskab, som er registreret i Erhvervsstyrelsen, kan drive virksomhed igennem en afdeling i Danmark på samme måde, som for eksempel et dansk selskab med hjemsted i København kan drive virksomhed igennem en afdeling i Silkeborg¹⁶¹, hvilket ligeledes er gældende for færøske selskaber, jf. bilag 4.

Dermed er det muligt for en dansk iværksætter at etablere et iværksætterselskab på Færøerne og herefter drive virksomhed i Danmark. Dog er Færøerne hverken en del af EU eller EØS, hvorfor EU-retsakter ikke finder anvendelse for Færøerne.^{162,163} Dette medfører, at et færøsk selskab ikke kan påberåbe sig rettighederne i EU herunder reglerne i TEUF artikel 49 og 54 om fri bevægelighed. Det medfører, at selvom et færøsk selskab kan drive virksomhed fra Danmark uden at etablere en filial, kan et færøsk selskab som udgangspunkt ikke etablere en filial i et andet EU-land. Det vurderes ligeledes af særlig relevans, at et færøsk selskab ikke kan benytte sig af TEUF artikel 30 om forbud

¹⁵⁹ Friis Hansen & Krenchel (2019). Dansk selskabsret 2, side 122 analogt.

¹⁶⁰ Bilag 3.

¹⁶¹ Erhvervsstyrelsen (2019). Grønlandske selskabsformer.

¹⁶² Justitsministeriet (u.å.). Lovkvalitetsvejledningen – 2.6.4. EU-retsakter.

¹⁶³ Folketinget – EU Oplysningen (2021). Hvad er Grønlands og Færøernes forhold til EU?

mod told, TEUF artikel 34, som er et forbud mod restriktioner for varer, TEUF artikel 45 om arbejdskraftens frie bevægelighed og TEUF artikel 56 om fri udveksling af tjenesteydelser. Det bemærkes, at TEUF artikel 63 om fri kapitalbevægelse dog gælder Færøerne, selvom de ikke er med i EU, da denne også omfatter tredjelande, jf. bestemmelsens ordlyd.

Ulempen ved ikke at kunne benytte sig af TEUF artikel 30 er, at der ikke er et forbud mod at pålægge told og andre udgifter ved ind- og udførsel af varer. Ydermere kan EU-lande indføre kvantitative indførselsrestriktioner eller foranstaltninger med tilsvarende virkning, som medfører, at salg af varer fra et færøsk selskab til et EU-land kan begrænses, da Færøerne ligeledes ikke er omfattet af forbuddet mod dette i TEUF artikel 34. På trods af at reglerne i TEUF artikel 30 og 34 ikke gælder for Færøerne, er et færøsk selskab dog stadig beskyttet mod told og andre udgifter ved ind- og udførsel af varer, jf. Aftale mellem Det Europæiske Fællesskab på den ene side og Danmarks regering og Færøernes landsstyre på den anden side artikel 3-7, og de er også beskyttet mod indførelse af kvantitative indførselsrestriktioner eller foranstaltninger med tilsvarende virkning, jf. Aftale mellem Det Europæiske Fællesskab på den ene side og Danmarks regering og Færøernes landsstyre på den anden side artikel 13.

Som nævnt er det også en særlig ulempe, at et færøsk selskab ikke kan benytte sig af rettighederne i TEUF artikel 45, da dette medfører, at arbejdstagere ikke har ret til at tage arbejde på Færøerne uden at søge om eventuel arbejdstilladelse med videre.¹⁶⁴

Ligeledes er det en ulempe, at der ikke kan støttes ret på TEUF artikel 56, da dette blandt andet medfører, at såfremt et færøsk selskab leverer tjenesteydelser, kan dette selskab ikke midlertidigt udføre tjenesteydelser i et EU-land uden at etablere sig i et EU-land.¹⁶⁵ Udover reglerne i TEUF, som et færøsk selskab ikke vil være omfattet af, er der andre EU-regler, som de ikke er omfattet af, som både kan være en fordel og en ulempe afhængig af reglernes indhold, som dog ikke behandles videre.

¹⁶⁴ Neergaard & Nielsen (2016). EU ret, side 567 modsætningsvis.

¹⁶⁵ Neergaard & Nielsen (2016). EU ret, side 420 modsætningsvis.

Ligesom i Danmark skal der ved oprettelse af et selskab betales et registreringsgebyr, som på Færøerne er DKK 2.500 plus 4 promille af selskabskapitalen¹⁶⁶, hvor de 4 promille for et iværksætterselskab med DKK 1 i selskabskapital vurderes at være uden betydning.

Udover at et færøsk selskab ikke er omfattet af EU-retten, er der ikke sænderligt store forskelle på dansk ret, da færøske love generelt er inspireret af danske love.¹⁶⁷

4 Den Europæiske Unions selskabsret

4.1 Indledning til den Europæiske Unions selskabsret

Efter oprettelsen af EU (dengang EF) i 1958¹⁶⁸ er EU's regler udviklet gennem retspraksis og EU-lovgivning, herunder traktatregulering.¹⁶⁹ Indenfor selskabsretten spiller EU-retten derfor en betydelig rolle, når det kommer til nationale selskabsretlige regler. Siden etableringen af EU var det et mål for selskabsretlig regulering, at de ville skabe en fælles europæisk regulering på området. Dette mål er dog ikke realiseret, men det er lykkedes dem at få harmoniseret essentielle dele af de selskabsretlige regler, som gælder for aktieselskaber og anpartsselskaber. For aktieselskaber er langt de fleste regler harmoniseret gennem direktiver, som typisk er minimumsdirektiver, hvilket medfører, at de enkelte EU-lande som minimum skal implementere den beskyttelse, der følger af direktiver, men de må gerne implementere en yderligere beskyttelse end direktiverne angiver. Langt de fleste selskabsretlige direktiver finder udelukkende anvendelse for aktieselskaber, men i Danmark har man som flere andre EU-lande for eksempel valgt, at reglerne om beskyttelse af selskabskapitalen, der fremgår af Rådets andet direktiv 77/91/EØF af 13. december 1976, ligeledes skal finde anvendelse for anpartsselskaber.¹⁷⁰

Grundet det faktum at den nationale lovgivning indenfor selskabsretten, og særligt for kapitalselskaber, i vid udstrækning bygger på EU-retlige regler, finder reglerne om EU-konform

¹⁶⁶ Skráseting Føroya (2021). Guidance on registering a new public limited company or limited liability company.

¹⁶⁷ Bilag 5.

¹⁶⁸ Folketinget – EU Oplysningen (2020). Hvordan startede EU?

¹⁶⁹ Neergaard & Nielsen (2016). EU ret, side 229.

¹⁷⁰ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 188-189.

fortolkning og EU-rettens forrang anvendelse på det selskabsretlige område de steder, hvor reglerne overlapper hinanden.¹⁷¹

Når en dansk iværksætter overvejer at stifte et selskab i et andet land end Danmark med henblik på at stifte selskabet med en lavere kapital end i Danmark, er det særlig relevant at etablere sig inden for EU, da dette medfører muligheder for senere at etablere sig i et andet EU-land, hvilket bliver gennemgået mere dybdegående nedenfor i del 2, afsnit 4.3.1 om oprettelse af filial samt afsnit 4.4 og underliggende afsnit om flytning af hjemsted. Muligheden for at etablere sig i et andet EU-land følger af TEUF artikel 49, som bestemmer, at der er forbud mod restriktioner, som hindrer statsborgere i en medlemsstat i frit at etablere sig på en anden medlemsstats område samt at etablere agenturer, filialer eller datterselskaber, jf. TEUF artikel 49, stk. 1. Dette medfører, at en dansk iværksætter har mulighed for at etablere et selskab i et andet EU-land end Danmark på lige fod med en statsborger i det pågældende land. TEUF artikel 49 har direkte vertikal virkning, jf. Reyners-sagens¹⁷² præmis 25 og 32, hvilket betyder, at den forpligter medlemsstaten men ikke private, hvorefter medlemsstaten er pligtsubjekt, mens borgeren er rettighedssubjekt.¹⁷³ Dermed er medlemsstaterne nødsaget til at respektere bestemmelsen. Generelt gælder det ligeledes, at selskaber, der er oprettet i overensstemmelse med en medlemsstats lovgivning, og hvis vedtægtsmæssige hjemsted, hovedkontor eller hovedvirksomhed er beliggende i EU, skal ligestilles med personer, der er statsborgere i en medlemsstat, med hensyn til blandt andet anvendelsen af TEUF artikel 49, jf. TEUF artikel 54.

4.2 Selskabers etableringsfrihed

Som angivet overfor spiller EU-retten en stor rolle i EU, og der har i nyere tid også været en stor fokus på selskabsretten. Selvom meget er harmoniseret indenfor EU-retten, er der endnu ikke blevet indført en fuldstændig fælles europæisk selskabsret¹⁷⁴, som nævnt i del 2, afsnit 4.1 dog med det in mente, at det er muligt at oprette europæisk retlige enheder, som afhandlingen afgrænser sig fra, jf. del 1, afsnit 7. Hertil skal det nævnes, at EU på mange områder har harmoniseret de

¹⁷¹ Neergaard & Nielsen (2016). EU ret, side 230 og side 251 ff.

¹⁷² Sag 2/74. Reyners mod Belgien.

¹⁷³ Neergaard & Nielsen (2016). EU ret, side 240.

¹⁷⁴ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 271 ff.

materielle regler på selskabsrettens område, hvori første direktiv på området i EU blev indført i 1968.¹⁷⁵ EU har efterfølgende indført en række direktiver på området herunder både minimums og totalharmoniserende direktiver på områder som kapitalkrav og regnskab, der i dag skaber en vis fællesharmonisering på selskabsretten, som forpligter medlemsstaterne.¹⁷⁶

Det følger af TEUF artikel 49, stk. 1, 1. pkt. og stk. 2 samt artikel 54, at det er muligt for en juridisk eller fysisk person at etablere sig i en anden medlemsstat med henblik på at udøve erhvervsmæssig virksomhed. Det følger derfor heraf som udgangspunkt, at en iværksætter har mulighed for at stifte et selskab i en anden medlemsstat, til trods for at iværksætteren ikke er statsborger i det pågældende land. Dette kan være fordelagtigt for en dansk iværksætter, da mulighederne i Danmark for at oprette et lavkapitalselskab med begrænset hæftelse er limiteret.¹⁷⁷ Stiftelsen af det udenlandske selskab i den pågældende medlemsstat vil derfor blive kategoriseret som oprindelig primær etablering for iværksætteren.¹⁷⁸ Det skal hertil bemærkes, at til trods for at iværksætteren er dansk statsborger, vil det nyoprettede selskab i den anden medlemsstat være underlagt selskabsstatutten i den medlemsstat, hvor selskabet er oprettet, hvorfor selskabet også vil have sit selskabsretlige hjemsted her.

4.2.1 Selskabsstatutten

Til trods for at mange dele af selskabsretten på EU-plan er harmoniseret, har der været stor diskussion omkring, hvilket selskabsstatut, der skal finde anvendelse på selskaber, som har aktivitet og ledelse i andre lande end der, hvor selskabet har hjemsted. Der sondres i denne forbindelse mellem selskabets selskabsretlige og faktiske hjemsted, hvilket har dansk lovhjemmel i KSL § 5, nr. 13. Det selskabsretlige hjemsted i dansk ret for selskabet er der, hvor selskabet har hjemsted, hvor de kan kontaktes af offentlige myndigheder eller tredjemand, jf. KSL § 5, nr. 13. Det faktiske hjemsted er derimod der, hvor selskabet faktisk ledes, hvilket ikke behøver at være sammenfaldende med det selskabsretlige hjemsted. Det er dog et krav, at det selskabsretlige

¹⁷⁵ Rådets første direktiv 68/151/EØF af 9. marts 1968.

¹⁷⁶ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 291 ff.

¹⁷⁷ Se del 2, afsnit 2.1 og underliggende afsnit.

¹⁷⁸ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 208.

hjemsted er på en faktisk adresse, hvor der oftest benyttes kontorhoteller eller advokatkontorer, som er alment kendt praksis.¹⁷⁹

Dette har imidlertid skabt disputation mellem forskellige medlemsstater, da selskabets hjemsted i mange medlemsstater vedrører, hvilket lands selskabsstatut der skal finde anvendelse. Danmark havde i mange år brugt hovedsædeteorien, hvorved det var selskabets ledelses placering, der afgjorde, hvor selskabet havde hjemsted.¹⁸⁰ I dag er det registreringsteorien, der finder anvendelse i dansk ret, jf. KSL § 5, nr. 13. Registreringsteorien bestemmer, at selskabet har hjemsted i den medlemsstat, hvor selskabet er registreret. Essensen, af hvilken hjemstedsteori der skal finde anvendelse, kommer til udtryk i alle de materielle selskabsretlige regler inden for den nationale selskabslov herunder krav til generalforsamling, ledelse og hæftelse med videre.

4.3 Dansk iværksætters stiftelse af selskab i Den Europæiske Union

Som følge af oprettelsen af EU har der været stor konkurrence mellem medlemsstaterne i den indirekte påvirkning om at have de bedste forhold på selskabsrettens område.¹⁸¹ Generaladvokaten, La Pergola, udtalte i forbindelse med Centros-sagen¹⁸², at: *"I mangel af en fællesskabsretlig harmonisering må konkurrencen mellem medlemsstaternes retssystemer derfor have frit spil, også på selskabsrettens område"*¹⁸³, hvilket understøtter EU-Domstolens afgørelse og sætter videre præcedens for harmoniseringen af EU-selskabsretten. Til trods for generaladvokatens manglende retskildeværdi kan det konkluderes, at generaladvokatens udtalelse er i overensstemmelse med EU-retten, der er med til at sætte standarden for fællesunionen på selskabsrettens område.¹⁸⁴

Når en dansk iværksætter ønsker at stifte et selskab, vil der tages højde for mange ting, hvoriblandt lovgivningen må antages at have en betydelig indflydelse. Da mulighederne i Danmark for stiftelse af selskab med lav selskabskapital og begrænset hæftelse er limiteret, kan brugen af de EU-retlige regler være fordelagtige. En af mulighederne for iværksætteren er at stifte et selskab i en anden

¹⁷⁹ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 200.

¹⁸⁰ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 196.

¹⁸¹ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 37 ff.

¹⁸² Sag C-212/97. Centros Ltd. mod Erhvervs- og Selskabsstyrelsen. Se del 2, afsnit 4.3.1 for kort præsentation af sagens faktum.

¹⁸³ Generaladvokat La Pergola (1998). Forslag til afgørelse til Centros mod Erhvervs- og selskabsstyrelsen, afgivet den 16. juli 1998.

¹⁸⁴ Neergaard & Nielsen (2016). EU-ret, side 177.

medlemsstat og flytte til den pågældende medlemsstat. Dette er muligt for iværksætteren grundet reglerne om unionsborgerskabet og den frie bevægelighed.¹⁸⁵ Dermed vil udøvelsen af virksomheden være i den valgte medlemsstat med sammenfaldende faktisk og selskabsretligt hjemsted i henhold til national lovgivning i den pågældende medlemsstat. Iværksætterens valg vil dermed næppe give anledning til store selskabsretlige spørgsmål i EU-retlig kontekst, hvis denne form for virksomhedsudøvelse, oprindelig primær etablering, vælges. Det stiftede selskab vil derfor være et selvstændigt retssubjekt efter medlemsstatens nationale lovgivning.

Danmark har i dag det næsthøjeste kapitalkrav ved stiftelse af et anpartsselskab blandt medlemsstaterne i EU, hvorfor det må antages at være mindre attraktivt at stifte et anpartsselskab i Danmark i forhold til andre medlemsstater.¹⁸⁶ Der er imidlertid ingen direktiver indenfor området, der regulerer de materielle regler for mindstekapitalen til et anpartsselskab, som der er ved aktieselskaber, jf. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/30/EU af 25. oktober 2012 artikel 6, stk. 1. Dette betyder altså, at det er frit for medlemsstaterne at fastlægge de materielle regler på området om, hvor meget selskabskapital der skal tegnes ved stiftelse af et selskab. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at anpartsselskaber i EU-retlig historisk kontekst blev klassificeret som et enmandsselskab med begrænset hæftelse, da det førhen ikke var muligt at drive et selskab som ene iværksætter og efterfølgende anerkendes i de andre medlemsstater¹⁸⁷, hvilket dog sidenhen er blevet muliggjort ved Rådets 12. direktiv 2009/102/EF af 16. september 2009. Danmark har dog ikke direkte implementeret direktivet, da driften af denne selskabsform allerede blev anerkendt i selskabslovene tilbage i 1973.¹⁸⁸ Dette betyder altså, at en dansk iværksætter har fri mulighed for at stifte et selskab med begrænset hæftelse svarende til et dansk anpartsselskab i en anden medlemsstat og underlagt dette selskabsstatut, hvor man blot er én selskabsdeltager.

I takt med den stigende teknologiske udvikling er flere medlemsstater begyndt at tilbyde online oprettelse af selskaber. I 2018 var der kun 17 medlemsstater, der tilbød denne mulighed, herunder Danmark.¹⁸⁹ Europa-Parlamentet og Rådet har derfor i takt med den stigende harmonisering

¹⁸⁵ TEUF, anden del – ikke-forskelsbehandling og unionsborgerskab.

¹⁸⁶ Friis Hansen & Krenchel (2019). Dansk selskabsret 2, side 143.

¹⁸⁷ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 302.

¹⁸⁸ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 302.

¹⁸⁹ Europa-Kommissionen (2018). Impact Assessment, side 14.

fremsat Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/1151 af 20. juni 2019 om ændring af direktiv (EU) 2017/1132, for så vidt angår brugen af digitale værktøjer og processer inden for selskabsret (Fremover benævnt ”**digitaliseringsdirektivet**”), der skal lette adgangen for oprettelse af selskaber i alle medlemsstater. Direktivet bestemmer, at alle selskaber tilsvarende et dansk anpartsselskab, skal kunne oprettes online i en medlemsstat, jf. digitaliseringsdirektivet artikel 1, nr. 4 om tilføjelse af artikel 13 g samt digitaliseringsdirektivet bilag IIA. Det skal hertil nævnes, at medlemsstaterne skal lette og forenkle procedurerne samt stille skabeloner til rådighed. Hvorvidt, de nationale myndigheder vil opstille lignende foranstaltninger for andre selskabsformer, er op til den enkelte medlemsstat.

De nationale myndigheder kan dog fastsætte yderligere krav, der gør, at stifteren skal være fysisk til stede, hvis der foreligger tvingende almene hensyn, jf. digitaliseringsdirektivet artikel 1, nr. 5 om tilføjelse af artikel 13 g, stk. 8. Digitaliseringsdirektivet fastlægger ligeledes, at gebyrer for stiftelsen skal være gennemsigtige og skal fastsættes efter den faktiske omkostning for den kompetente myndighed, jf. digitaliseringsdirektivet artikel 1, nr. 4 om tilføjelse af artikel 13 d. Onlinestiftelsen skal ligeledes være færdigbehandlet inden for fem arbejdsdage, jf. digitaliseringsdirektivets artikel 1, nr. 5 om tilføjelse af artikel 13 g, stk. 7. Tilsvarende regler finder ligeledes anvendelse på området for oprettelse af en udenlandsk filial, jf. digitaliseringsdirektivets artikel 1, nr. 15 om tilføjelse af artikel 28 a, stk. 1. Det skal endvidere bemærkes, at Danmark og Erhvervsstyrelsen allerede opfylder disse betingelser om onlinestiftelse, hvorfor direktivet ikke direkte er eller bliver implementeret.¹⁹⁰

Den danske iværksætter har derfor som udgangspunkt mulighed for at stifte det udenlandske selskab online men kan i visse tilfælde risikere, at medlemsstaten kræver dennes fysiske tilstedeværelse. Digitaliseringsdirektivet skulle have været implementeret den 1. august 2021, jf. digitaliseringsdirektivet artikel 2, stk. 1, men det kan via en godkendelse fra Kommissionen blive implementeret senest den 1. august 2022, jf. digitaliseringsdirektivet artikel 2, stk. 3. Det noteres, at visse bestemmelser, som ikke er nogen af dem, der er behandlet ovenfor, først skal implementeres den 1. august 2023, jf. digitaliseringsdirektivet artikel 2, stk. 2.

¹⁹⁰ Erhvervsministeriet (2020). Udkast til Forslag til Lov om ændring af selskabsloven, afsnit 3.2.2.

4.3.1 Oprettelse af filial i Danmark

Som nævnt i del 2, afsnit 4.3 er det muligt for en dansk iværksætter at oprette et selskab i en anden medlemsstat og drive forretning der. Såfremt en dansk iværksætter ønsker at drive virksomhed i Danmark, men undgå Danmarks høje kapitalkrav, kan det være fordelagtigt at etablere sig i en anden medlemsstat og herefter drive erhvervsvirksomhed i Danmark, hvilket vil kræve, at der oprettes en filial i Danmark.¹⁹¹

Spørgsmålet, om hvorvidt man kan stifte et selskab i en medlemsstat, men have faktisk hjemsted og udøvelse af erhvervsmæssig virksomhed i stifterens hjemland, har derfor været rejst for EU-Domstolen. Spørgsmålet blev rejst i Centros-sagen¹⁹², hvor et dansk ægtepar stiftede et engelsk Ltd. for at undgå det højere kapitalkrav i Danmark på DKK 200.000, hvorefter de ønskede at drive virksomhed i Danmark gennem en filial uden reel aktivitet i England. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen nægtede at registrere filialen, hvorefter ægteparret lagde sag an. Sagen blev bragt til EU-Domstolen, som afgjorde, at en medlemsstat ikke må nægte anerkendelse af et selskab, der er stiftet i overensstemmelse med en anden medlemsstats lovgivning, jf. sagens præmis 26. Sagen medførte dermed, at det er muligt at drive erhvervsmæssig virksomhed igennem etableringskæder i en anden medlemsstat, end hvor det selskabsretlige hjemsted er. På baggrund af sagens afgørelse vil det derfor være en klar hindring efter TEUF artikel 49 og 54 at nægte anerkendelse af registreringen af de nationale myndigheder.

EU-Domstolen fastlagde ved afgørelsen i Centros-sagen, at den pågældende medlemsstat ikke kan nægte registreringen af filialen, såfremt der foreligger mistanke om misbrug og svig, jf. Centros-sagens præmis 25, som dog skal foretages efter en konkret vurdering. De nationale myndigheder, der skal anerkende den danske iværksætters filial, skal derfor foretage en konkret vurdering, hvor det ikke blot er tilstrækkeligt at gøre gældende, at der ikke udøves erhvervsaktivitet i stiftelseslandet, jf. Segers-sagens¹⁹³ præmis 16 og Inspire Art-sagens¹⁹⁴ præmis 139. Det vil derfor ikke være muligt for Erhvervsstyrelsen at nægte registrering efter KSL § 349 for potentielle

¹⁹¹ Erhvervsstyrelsen (2019). Vejledning om Filialer af udenlandske kapitalselskaber, afsnit 2.2.

¹⁹² Sag C-212/97. Centros Ltd mod Erhvervs- og Selskabsstyrelsen.

¹⁹³ Sag 79/85. D.H.M. Segers mod Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor Bank- en Verzekeringswezen, Groothandel en Vrije Beroepen.

¹⁹⁴ Sag C-167/01. Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam mod Inspire Art Ltd.

konkursryttere, som ellers var det altoverskyggende argument, da de danske iværksætterselskaber blev afskaffet¹⁹⁵, jf. Centros-sagens præmis 32-34. Dette taler altså for, at selvom en dansk iværksætter opretter et udenlandsk selskab med lav kapital og begrænset hæftelse, vil det ikke være muligt for Erhvervsstyrelsen at nægte registreringen, da det vil være uforeneligt med EU-retten.

Efter afgørelsen i Centros-sagen stod det klart, at direkte sekundær etablering er en mulighed gennem etableringskæder. Det skal hertil nævnes, at der indenfor EU-retten findes flere muligheder for at etablere sig i en medlemsstat. Der har imidlertid været stor diskussion af, hvorvidt registreringsteorien eller hovedsædeteorien skulle være gældende i EU-retten, herunder hvilket lands selskabsstatut der skal være gældende. Dette blev endegyldigt fastlagt i Überseering-sagen¹⁹⁶, hvor EU-Domstolen igen konkluderede, at registreringsteorien er gældende ret. Dette kom til udtryk i, at det er muligt at bibeholde selskabets rets- og partsevne til trods for, at selskabet har faktisk og selskabsretligt hjemsted i hver sin medlemsstat, jf. sagens præmis 93-95.

For en unionsborger kan det være svært at skelne mellem de forskellige frihedsrettigheder og materielle regler. EU-Domstolen har imidlertid gjort klart, at alle regler, der pålægger udenlandske selskaber yderligere krav eller forpligtelser på nationalt niveau, ikke er forenelige med EU-retten. Det er derfor ikke muligt for medlemsstater at opstille hverken direkte eller indirekte regler, der har til hensigt at påvirke de selskabsretlige regler, som vil udgøre en restriktion. Dette blev slået fast i Inspire Art-sagen, hvor Holland havde opstillet en række regler til etableringskæden, der blandt andet havde til hensigt at påvirke selskabskapitalen og ledelsens hæftelsesansvar for filialer, hvormed Holland ikke anerkendte kravet til selskabskapitalen, som de andre medlemslande krævede, jf. Inspire Art-sagens præmis 101 og 104. Dog kan en medlemsstat opretholde sine nationale foranstaltninger, der som udgangspunkt ifølge EU-retten altid er en restriktion, såfremt det kan begrundes i offentlig orden, sikkerhed eller sundhed, jf. TEUF artikel 52, eller såfremt det opfylder de fire kumulative betingelser, der blev fastslået i Gebhard-sagen¹⁹⁷, jf. dennes præmis 37. De fire kumulative betingelser er, at foranstaltningen skal (i) anvendes uden forskelsbehandling, (ii) være begrundet i tvingende samfundsmæssige hensyn, (iii) være egnet til at sikre virkeliggørelsen

¹⁹⁵ Se del 2, afsnit 1.2.2.

¹⁹⁶ Sag C-208/00. Überseering BV mod Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC).

¹⁹⁷ Sag C-55/94. Reinhard Gebhard mod Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano.

af de formål, de forfølger, og (iv) være proportionalt. Dermed vil nationale præceptive diskriminerende bestemmelser ikke være forenelige med EU-retten, hvorimod regler på EU-retligt niveau i form af forordninger, der ikke vedrører selskabets etablering i medlemsstaten eller etableringsfriheden hertil, ikke er uforenelig, jf. Kornhaas-sagens¹⁹⁸ præmis 25-29.

I Centros-sagen gjorde parten brug af oprettelse af en filial, hvilket i selskabsretlig kontekst betyder, at filialen ikke er et selvstændigt retssubjekt.¹⁹⁹ Filialen vil derfor anses som en inkorporeret virksomhedsform igennem det oprindeligt stiftede selskab i den pågældende medlemsstat. Dog anses den oprettede filial som en lokalafgrænset enhed med egen ledelse til at forpligte selskabet. Desuagtet kan ledelse og tegningsberettigede være sammenfaldende med det udenlandske moderselskabs ledelse og tegningsberettigede. Det udenlandske selskab vil derfor hæfte for filialen, da der ikke er forskellig retssubjektivitet. Regler for filialer er implementeret fra Rådets 11. direktiv 89/666/EØF af 21. december 1989 i KSL kapitel 19, hvor registreringsprocedurer og krav herom er reguleret.

Såfremt et udenlandsk selskab ønsker at oprette en filial i Danmark, skal der betales et registreringsgebyr til Danmark på DKK 670²⁰⁰, jf. bekendtgørelse nr. 1377 af 12. december 2019 om anmeldelse, registrering, gebyr samt offentliggørelse m.v. i Erhvervsstyrelsen § 11, stk. 2.

4.3.2 Stiftelse af datterselskab i Danmark

En anden løsning for iværksætteren kunne være at oprette et datterselskab i Danmark, men da stiftelse af datterselskab kun kan ske på lige vilkår som med andre danske selskaber, er dette en begrænset mulighed.²⁰¹ Denne indirekte sekundære etablering vil derfor ikke være en fordel for den danske iværksætter med nuværende regler inden for den danske selskabsret. Hertil kan det nævnes, at medlemsstaterne ikke må opstille yderligere krav til udenlandske selskaber ved oprettelse af filialer eller datterselskaber, som ikke også er gældende for indenlandske selskaber eller specifikke typer af selskabsformer, jf. Frankrig mod Kommissionen²⁰², præmis 24. I sagen ydede Frankrig

¹⁹⁸ Sag C-594/14. Simona Kornhaas mod Thomas Dithmar, som kurator for Kornhaas Montage und Dienstleistung Ltd.

¹⁹⁹ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 215.

²⁰⁰ Erhvervsstyrelsen (2022). Gebyrer og takster.

²⁰¹ Se del 2, afsnit 2.1 og underliggende afsnit.

²⁰² Sag 270/83. Kommissionen for De europæiske Fællesskaber mod Frankrig.

skattegodtgørelse til personer og selskaber, der havde faktisk bopæl i Frankrig. Imidlertid havde Frankrig opsat specifikke bestemmelser, der gjorde, at disse skattegodtgørelser ikke kunne gøres gældende af filialer eller agenturer med hjemsted i udlandet, hvorfor det skattemæssigt ikke kunne svare sig at etablere en filial i stedet for et datterselskab, hvilket EU-Domstolen afgjorde var ulovligt.

Dette betyder dermed, at der ikke er noget, der forhindrer en dansk iværksætter i at oprette en filial eller datterselskab i Danmark, dog må filialen betragtes som den mest fordelagtige for den danske iværksætter.

4.4 Flytning af hjemsted

Til trods for at den danske iværksætter var nødsaget til at stifte et udenlandsk selskab i en anden medlemsstat og efterfølgende oprette en filial i Danmark, kan det tænkes, at iværksætteren ønsker at flytte hele sin erhvervsaktivitet hjem til Danmark, når denne har optjent et beløb, så selskabet har den fornødne kapital til at opfylde de danske kapitalkrav for et anpartsselskab. Såfremt den danske iværksætter får opbygget en tilstrækkelig kapital, der mindst svarer til det danske minimumskapitalkrav på DKK 40.000, jf. KSL § 4, stk. 2, vil spørgsmålet være, hvorvidt hjemstedsflytning er muligt efter de grundlæggende principper om etableringsfrihed, jf. TEUF artikel 49 og 54. Et andet aspekt, den danske iværksætter også skal have in mente, vil være, hvorvidt de nationale regler tillader et sådan statusskifte af selskabets nationalitet.

4.4.1 Grænseoverskridende flytning af hjemsted til Danmark

Såfremt en virksomhed ønsker at ændre placeringen af sit selskabsretlige hjemsted, vil der være tale om efterfølgende primær etablering.²⁰³ En af de relevante problemstillinger i forbindelse med nationalitetsskiftet er, om virksomheden bibeholder sin status som et selvstændigt retssubjekt i den nye medlemsstat. Fordelen ved at bevare sin status som et selvstændigt retssubjekt er, at selskabet for eksempel bibeholder sine rettigheder og virke overfor tredjemand samt stadig klassificeres som en juridisk person i dansk ret.²⁰⁴ Det fremgik af forrige afsnit, at medlemsstaterne har pligt til at anerkende udenlandske selskaber, der er lovligt stiftet i henhold til de gældende nationale regler i

²⁰³ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 210.

²⁰⁴ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 80 ff.

en medlemsstat, men hvorvidt medlemsstaterne har pligt til at anerkende flytning af hjemsted, har imidlertid været diskuteret i EU-retten.

Der er ikke nogen selvstændig hjemmel i EU-retten eller nogle direktiver om nationalitetsskifte, hvorfor der siden afgørelsen i Centros-sagen²⁰⁵ har været røre og uvished om, hvordan et nationalitetsskifte skal behandles mellem medlemsstaterne. Allerede tilbage i 1997 prøvede Kommissionen at indføre et direktiv om selskabers nationalitetsskifte, men dette blev imidlertid aldrig indført. Direktivets formål var at sikre ensartede regler og rettigheder for selskaber og tredjemand, men disse formål blev i stedet efterfølgende diskuteret i EU-rettens retspraksis over de næste årtier.²⁰⁶

Til trods for at der ikke blev indført et direktiv, der skulle regulere selskabers nationalitetsskifte, indførte Danmark i stedet regler på området, som skulle lette behandlingen af dette i dansk ret. Udviklingen hos Moderniseringsstyrelsen samt retspraksis i Danmark og EU har gjort, at Danmark den 12. juni 2013 ved lov nr. 616 af 12. juni 2013 vedtog reglerne i KSL i form af kapitel 16 a, der udelukkende behandler til- og fraflytning af selskabers hjemsted, jf. forarbejderne til lovforslaget. De daværende regler i Danmark vedrørte kun grænseoverskridende fusion, hvor grænseoverskridende flytning af hjemsted medførte likvidation, hvilket var uhensigtsmæssig på en række civil- og skatteretlige områder. Danmark havde dog i tiden op til indførelsen af de materielle regler på området fulgt EU-Domstolens praksis.²⁰⁷

De danske materielle regler i KSL kapitel 16 a vedrører kapitalselskabers flytning af hjemsted både til og fra Danmark. Det er i denne forbindelse vigtigt at nævne, at eftersom der ikke er nogen EU-retlig hjemmel på området, har Danmark valgt, at hjemstedsflytningen skal være i overensstemmelse med til- og fraflytterstatens nationale regler, jf. KSL §§ 318 a, stk. 2 og 318 n, stk. 1. Det vil derfor som udgangspunkt bero på en konkret vurdering, om dette er foreneligt med den anden medlemsstats regler på området. Den danske iværksætter skal derfor først have adgang til

²⁰⁵ Sag C-212/97. Centros Ltd. mod Erhvervs- og Selskabsstyrelsen. Se del 2, afsnit 4.3.1 for kort præsentation af sagens faktum.

²⁰⁶ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 324.

²⁰⁷ Se blandt andet Erhvervsankenævnets kendelse af 9. februar 2012 (J.nr. 2011-0024717). K A/S mod Erhvervs- og Selskabsstyrelsen.

den grænseoverskridende flytning af medlemsstaten, hvor selskabet har hjemsted, for at skifte selskabets hjemsted til Danmark.

I takt med at spørgsmålet om grænseoverskridende flytning af hjemsted har været rejst i EU-retten, har EU-Domstolen opstillet to principper, der skal sikre en proportional og gennemsigtig omdannelse af selskaber.

Begge principper udsprang af EU-Domstolens afgørelse i VALE-sagen²⁰⁸, hvor et italiensk selskab ønskede at blive slettet i det italienske handelsregister, da selskabet ville ophøre med selskabets aktiviteter i Italien og flytte sit hovedsæde til Ungarn. Ungarn nægtede imidlertid at registrere selskabet i det ungarske handelsregister, da der ikke var hjemmel i ungarsk ret for et udenlandsk selskab til at flytte sit hovedsæde til Ungarn. EU-Domstolen gjorde efterfølgende gældende, at selskaber omfattet af TEUF artikel 49 og 54 har en traktatsikret ret til både at fra- og tilflytte sit selskabsretlige hjemsted. Det første princip, der udsprang af denne sag, var ækvivalensprincippet, jf. sagens præmis 42-62, hvorefter tilflytterstaten ikke må opstille mere vidtgående regler eller mindre gunstige regler vedrørende omdannelsen end tilsvarende interne regler i tilflytterstaten, hvilket ligeledes er foreneligt med tidligere afgørelser på filial- og datterselskabsområdet.²⁰⁹ Det andet princip, EU-Domstolen gjorde gældende i VALE-sagen, var effektivitetsprincippet. Dette princip betyder, at tilflytterstaten ej heller må gøre det de facto umuligt eller tilsvarende besværligt at udøve den grænseoverskridende omdannelse, jf. sagens præmis 42-62. VALE-sagen skabte herefter klar præcedens indenfor området, hvor der hidtil havde været usikkerhed om retsstillingen grundet Cartesio-sagens²¹⁰ uklare præmisser et par år forinden.²¹¹

VALE-sagens afgørelse medfører altså, at Danmark som tilflytterstat godt må opstille krav og tilflytningskriterier for iværksætteren, der ligger inden for ækvivalens- og effektivitetsprincippet, jf. VALE-sagens præmis 52. Det skal tillige bemærkes, at omdannelsen ikke betyder, at der opstår en

²⁰⁸ Sag C-378/10. VALE Construzioni srl mod Ungarn.

²⁰⁹ Se blandt andet sag 270/83. Kommissionen for De europæiske Fællesskaber mod Frankrig. Se del 2, afsnit 4.3.2 for kort præsentation af sagens faktum.

²¹⁰ Sag C-210/06. Cartesio Oktató és Szolgáltató mod Ungarn.

²¹¹ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 242 ff.

nystiftelse af selskabet, da selskabet netop bibeholder sin retssubjektivitet.²¹² Danmark har derfor valgt, at reglerne i KSL kapitel 3 om stiftelse ikke skal finde anvendelse på området, jf. KSL § 318 n, stk. 3, idet selskabet både eksisterer retligt før og efter flytningen. Dog må tilflytterstaten godt fastlægge registreringsprocedurer, jf. VALE-sagens præmis 49. I praksis betyder dette for den danske iværksætter, at kravene for stiftelse i henhold til kapitalkrav, ledelse og lignende finder anvendelse ved den grænseoverskridende omdannelse, mens den egentlige stiftelsesprocedure ikke finder anvendelse.²¹³ De danske myndigheder skal ligeledes tage hensyn og godkende fraflytterstatens udstedte selskabsdokumenter, der var gældende i denne stat, som beviser selskabets retssubjektivitet, jf. VALE-sagens præmis 61.

Uagtet tilflytterstatens opstillede tilflytningskriterier kan fraflytterstaten også opstille fraflytningskriterier, som den danske iværksætter skal være opmærksom på, når hjemstedsflytningen til Danmark skal ske. EU-Domstolen har imidlertid skærpet disse regler, hvorfor det kun er ved særlige omstændigheder, at fraflytterstaten kan benytte sig af disse. En medlemsstat kan derfor nægte fraflytningen, hvis det ud fra en konkret vurdering kan fastslås, at tvingende almene hensyn i form af at hensyn til kreditorer, minoritetsdeltagere eller medarbejdersrettigheder mistes eller svækkes ved en fraflytning, jf. Polbud-sagens²¹⁴ præmis 53-56, hvor det ikke var proportionalt at kræve likvidation af et selskab, hvis det selskabsretlige eller faktiske hjemsted flyttes, jf. Polbud-sagens præmis 58-59. Ved EU-Domstolens praksis inden for nægtelse af afregistrering i henhold til misbrug og svig er det ligeledes slået fast, at en formodning om misbrug og svig som hovedregel ikke kan gøres gældende ved en general formodning, jf. Polbud-sagens præmis 62.

Slutteligt skal det nævnes, at Europa-Parlamentet og Rådet har vedtaget direktiv nr. 2019/2121 af 27. november 2019 på området. Dette betyder, at der fremover vil være materielle regler inden for grænseoverskridende omdannelser tilsvarende til KSL kapitel 16 a i Danmark. Direktivet skal senest være implementeret i medlemsstaterne den 31. januar 2023, jf. direktivets artikel 3, stk. 1. Implementeringen vil være forenelig med EU-Domstolen og dens tidligere afgørelser på området,

²¹² Friis Hansen & Krenchel (2017). Introduktion til dansk selskabsret 1, side 106.

²¹³ Friis Hansen & Krenchel (2017). Introduktion til dansk selskabsret 1, side 106.

²¹⁴ Sag C-106/16. Polbud – Wykonawstwo sp. z o.o. mod Polen.

hvorfor direktivet vil være en formalitet i forhold til de allerede eksisterende regler i retspraksis. Den danske iværksætter vil derfor kunne forvente en klar og præcis praksis i alle medlemsstaterne.

4.4.2 Alternative muligheder for flytning af hjemsted til Danmark

En anden mulighed for den danske iværksætter er, at der foretages en spaltning mellem det udenlandske selskab og den etablerede filial i Danmark. I denne situation vil aktiverne fra det udenlandske selskab spaltes over i den danske filial, der vil blive omdannet til et selskab med begrænset hæftelse med den tilhørende kapital, hvorefter det selskabsretlige hjemsted vil være i Danmark.²¹⁵ Der kan dog argumenteres for, at denne konstellation kan være uhensigtsmæssig, da en spaltning blot vil medføre, at det udenlandske selskab stadig vil være aktivt, og dermed blot stå som en skal uden erhvervsaktivitet. En mulighed efterfølgende kan dog være at likvidere denne skal i den anden medlemsstat. Det modtagende selskab i Danmark vil her overtage det indskydende selskabs rettigheder og forpligtelser.²¹⁶ Behandlingen af de videre konsekvenser af universalsuccession vil ikke blive nærmere behandlet i afhandlingen. De danske regler for grænseoverskridende spaltning er hjemlet i KSL kapitel 16, og EU-retten har igennem retspraksis muliggjort at foretage grænseoverskridende spaltninger, SEVIC-sagens²¹⁷ præmis 30 og 31, hvor det blev afgjort, at dette var i strid med TEUF artikel 49. Som nævnt i del 1, afsnit 7 afgrænser afhandlingen sig dog fra regler og konsekvenser af en grænseoverskridende spaltning, hvorfor dette ikke behandles yderligere.

En tredje mulighed for den danske iværksætter vil være at likvidere det udenlandske selskab, hvorefter iværksætteren anvender likvidationsprovenuet ved stiftelsen af et dansk selskab med begrænset hæftelse. Det skal dog bemærkes, at denne form for løsning vil medføre civil- og skatteretlige ulemper for både selskabet og iværksætter, hvorfor denne løsning ikke kan anses som værende attraktiv.²¹⁸

²¹⁵ Friis Hansen & Krenchel (2017). Introduktion til dansk selskabsret 1, side 99.

²¹⁶ Friis Hansen & Krenchel (2019). Dansk selskabsret 2, side 795.

²¹⁷ Sag C-411/03. SEVIC Systems AG mod Tyskland.

²¹⁸ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 211.

Det kan dermed konkluderes, at en dansk iværksætter har muligheder for at vende hjem til Danmark med henblik på at være omfattet af de danske selskabsretlige regler. Slutteligt må det fastlægges, at en grænseoverskridende flytning af hjemsted til Danmark efter KSL kapitel 16 a's regler vil være mest fordelagtige for den danske iværksætter. Dog skal det bemærkes, at både den pågældende fraflytterstat og tilflytterstaten, Danmark, har mulighed for at opstille krav og kriterier for flytningen, så længe de er egnede og proportionale. Reglerne og retspraksis strækker sig helt tilbage til Centros-sagen²¹⁹ og er senere hen blevet præciseret på det selskabsretlige område.

4.5 Tidligere erhvervsaktivitet, konkursryttere og tredjemandsrettigheder

Den danske iværksætter, som har mulighed for at stifte et selskab med begrænset hæftelse i en anden medlemsstat, har som angivet i del 2, afsnit 4.4 og underliggende afsnit en række muligheder for at udøve efterfølgende etableringsfrihed. Til trods for at den danske iværksætter kommer fra Danmark og ønsker at etablere sig i en anden medlemsstat, skal iværksætteren være opmærksom på, at personoplysninger og selskabsregistre også medfølger til den anden medlemsstat ved oprettelsen. Det første direktiv på selskabsrettens område, Rådets første direktiv nr. 68/151/EØF af 9. marts 1968, havde til formål at sikre, at de centrale principper inden for selskabsretten blandt alle medlemsstaterne blev ensartet.²²⁰ Direktivet er efterfølgende blevet erstattet af nyere direktiver, der indeholder samme regler, herunder offentliggørelse af væsentlige oplysninger om selskabet og rettigheder overfor tredjemand i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2017/1132 af 14. juni 2017 om visse aspekter af selskabsretten.

Det er imidlertid i EU-retten blevet diskuteret, hvordan og hvor længe personoplysninger og selskabsregistre skal føres i de enkelte medlemsstater. Diskussionen heraf førte i 2017 til en afgørelse af EU-Domstolen ved Manni-sagen²²¹, hvor en direktør i et italiensk selskab mente, at selskabets dårlige resultater skyldtes, at der stod i det offentlige italienske handelsregister, at han var tidligere direktør i et selskab, der var gået konkurs, hvorefter han ønskede oplysningerne slettet med henvisning til reglerne om personligt følsomme oplysninger. Det blev i denne forbindelse klarlagt, at medlemsstater har mulighed for gemme handelsregistre i så lang tid, som national lov

²¹⁹ Sag C-212/97, Centros Ltd. mod Erhvervs- og Selskabsstyrelsen. Se del 2, afsnit 4.3.1 for kort præsentation af sagens faktum.

²²⁰ Rådets første direktiv 68/151/EØF af 9. marts 1968.

²²¹ Sag C-398/15. Camera di Commercio, Industria, Artigianato e Agricoltura di Lecce mod Salvatore Manni.

tillader, jf. Manni-sagens præmis 63-64. I Danmark er forældelsesfristen i disse forhold 10 år, jf. lov om forældelse af fordringer § 3, stk. 3, nr. 2. Hensynet bag foreligger i beskyttelse af tredjemands rettigheder og dennes beskyttelse, hvilket også er i overensstemmelse med direktivets formål, jf. Manni-sagens præmis 50. Dette betyder altså, at hensynet til tredjemand er større end den enkelte person, der er registreret i handelsregisteret, også selvom personen ikke har virke i selskabet mere. Dog skal det bemærkes, at persondata kan slettes fra handelsregisteret, hvis der foreligger legitime grunde, og der foretages en konkret vurdering, jf. Manni-sagens præmis 63-64.

Europa-Parlamentet og Rådet har efterfølgende fremsat et direktiv på området, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv nr. 2017/1132 af 14. juni 2017, der skal klarlægge de materielle regler om persondata og handelsregistre udtrykkeligt, for at sikre yderligere gennemsigtighed og beskyttelse af minoriteter og tredjemand. Såfremt et ledelsesmedlem, der er frakendt retten til at være ledelsesmedlem i en anden medlemsstat, ønsker at være medlem af ledelsen i et selskab i et andet medlemsland, kan denne nægtes adgang til ledelsen, jf. digitaliseringsdirektivet artikel 1, nr. 5 om tilføjelse af artikel 13 i. Direktivet skulle have været implementeret den 1. august 2021, men kan via en godkendelse fra Kommissionen blive implementeret senest den 1. august 2022, jf. digitaliseringsdirektivet artikel 2, stk. 1 og 3. Dette forpligter også medlemsstaterne til at samarbejde vedrørende udveksling af selskabsoplysninger via det fælles europæiske registersammenkoblingssystem, Business Registers Interconnection System.

Det noteres, at alle selskaberne i medlemsstaterne er forpligtet til at registrere og indberette de reelle ejere til det nationale selskabsregister, jf. Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/849 af 20. maj 2015 om forebyggende foranstaltninger mod anvendelse af det finansielle system til hvidvask af penge eller finansiering af terrorisme (...), hvilket øger sikkerheden overfor konkursryttere og sikring overfor tredjemand.

Det fremgik af ERST-rapporten, at iværksætterselskaber tilgodeså konkursryttere og var med til at udhule Danmarks økonomi og selskabsstruktur, hvorfor iværksætterselskaberne blev udfaset. Dog forelå det også, at der var mindre erhvervsaktivitet, hvorfor flere iværksætterselskaber automatisk

blev tvangsopløst grundet manglende omregistrering.²²² Den danske iværksætter skal dermed være opmærksom på, at hvis denne tidligere har haft erhvervsmæssig aktivitet, hvad enten det var som medlem af en direktion, bestyrelse eller lignende, vil dette fremgå af Erhvervsstyrelsens it-system, som andre medlemsstater kan hente information fra. Det skal dog bemærkes, at medlemsstaterne ikke må afvise stiftelsen af det udenlandske selskab, hvis der blot forelægger mistanke om svig eller misbrug, jf. Centros-sagens²²³ præmis 25. Afvisningen af registreringen skal dermed ske baseret på en konkret vurdering, men praksis har vist, at tidligere konkurs i et selskab ikke er ens betydende med, at registreringen af et andet selskab skal nægtes, jf. Manni-sagen.

5 Stiftelse af lavkapitalselskab i andre lande i Den Europæiske Union

5.1 Stiftelse af lavkapitalselskab i Tyskland og Sverige

Som nævnt i del 1, afsnit 7 skal muligheden for at stifte et selskab i Tyskland og Sverige undersøges, da disse lande vurderes som værende de mest sandsynlige EU-lande en dansk iværksætter vil etablere sig i, hvis ikke denne kan etablere sig i Danmark. Ovenfor i del 2, afsnit 4 i sin helhed er det fastslået, at en dansk iværksætter har mulighed for at etablere sig i andre EU-lande, jf. TEUF artikel 49. Nedenfor gennemgås de nationale retlige rammer for en dansk iværksætter ved at etablere sig i henholdsvis Tyskland og Sverige, og disse retlige rammer sammenholdes med de andre behandlede landes regler.

5.1.1 Stiftelse af unternehmergesellschaft i Tyskland

I Tyskland gælder det, ligesom i alle andre EU-lande, at TEUF artikel 49 finder anvendelse, hvorfor en dansk iværksætter har ret til frit at etablere sig i Tyskland på lige fod med en tysk statsborger. Da der i Danmark var mulighed for at oprette et iværksætterselskab, var der mulighed for at oprette et aktieselskab med minimum DKK 500.000 i selskabskapital, jf. den daværende KSL § 4, stk. 2, et anpartsselskab med minimum DKK 50.000 i selskabskapital, jf. den daværende KSL § 4, stk. 2, eller et iværksætterselskab med minimum DKK 1 i selskabskapital, jf. daværende KSL § 357 a, stk. 1. I

²²² Se del 2, afsnit 1.2.

²²³ Sag C-212/97. Centros Ltd. mod Erhvervs- og Selskabsstyrelsen. Se del 2, afsnit 4.3.1 for kort præsentation af sagens faktum.

Tyskland har de en opdeling, hvor deres aktieselskab hedder et aktiengesellschaft. I tillæg hertil findes der anpartsselskaber, som hedder Gesellschaft mit beschränkter Haftung (Fremover benævnt ”GmbH”) og iværksætterselskaber, som hedder UG, som begge er omfattet af den tyske selskabslov. Et tysk selskab skal registreres som et UG, hvis det har en lavere selskabskapital end kravet for et GmbH, jf. den tyske selskabslov § 5a, stk. 1, men selskabet skal dog minimum oprettes med EUR 1 i selskabskapital, fordi er krav om, at selskabskapitalen skal være i hele EUR, jf. den tyske selskabslov § 5, stk. 2, 1. pkt. Dermed kan man oprette et UG, hvis man har en selskabskapital mellem EUR 1 og EUR 24.999, da EUR 25.000 er mindstekravet for selskabskapital for et GmbH, jf. den tyske selskabslov § 5, stk. 1.

Som for det daværende danske iværksætterselskab er det et krav i Tyskland, at det tyske selskab indeholder betegnelsen for iværksætterselskab, hvorfor det er et krav, at der i selskabsnavnet enten står ”Unternehmergeellschaft (haftungsbeschränkt)” eller ”UG (haftungsbeschränkt)”, jf. den tyske selskabslov § 5a, stk. 1.

Ydermere er det et krav, at selskabet har en adresse i Tyskland, som skal fastsættes i vedtægterne, jf. den tyske selskabslov § 4a. Kravet om adresse i Tyskland kan ligesom i Danmark opfyldes ved at benytte sig af et kontorhotel eller et advokatkontor, hvor priserne for denne service er omkring EUR 200 om måneden.²²⁴

En mulig stor ulempe, som adskiller sig betydeligt fra de danske regler, ved at etablere sig i Tyskland er, at vedtægterne skal notariseres, jf. den tyske selskabslov § 2, stk. 1. Dette medfører, at den danske iværksætter skal tage til Tyskland for at opsøge en notar, som notariserer dokumentet med videre, herunder sender ansøgningen til handelsregistret.^{225,226} De direkte omkostningerne til notaren er cirka EUR 350²²⁷, hvori transporten til og fra notarens kontor med videre ikke er medregnet. I skrivende stund er der ikke noget i Beurkundungsgesetzes (Fremover benævnt ”**den tyske lov om notarialbegæring**”), som giver mulighed for digital notarunderskrift, jf. den tyske lov

²²⁴ Liesegang & Partners (2021). Open a German Company.

²²⁵ LawyersGermany (2022). Starting a GmbH in Germany | The Guide for 2022.

²²⁶ Perdelwitz (2022). Germany - Business and Investment, afsnit 2.1.1.

²²⁷ Firma.de (2021). Notary costs for forming a GmbH (the limited liability company in Germany).

om notarialbegæring i sin helhed, men som beskrevet ovenfor i del 2, afsnit 4.3 er EU-lande nødsaget til at implementere digitaliseringsdirektivet, som skal muliggøre digital oprettelse af selskaber i EU. Medlemsstaterne skal i forbindelse med implementeringen kunne kræve, at notarer eller advokater deltager i en hvilken som helst del af onlineprocedurerne, men en sådan deltagelse må ikke forhindre, at oprettelsen gennemføres online i sin helhed, jf. digitaliseringsdirektivet præambel 20. Som nævnt i del 2, afsnit 4.3 skulle digitaliseringsdirektivet senest være implementeret den 1. august 2021, jf. digitaliseringsdirektivet artikel 2, stk. 1, men der er dog mulighed for at forlænge implementeringsfristen i den pågældende medlemsstat, hvis medlemsstaten har særlige vanskeligheder ved at implementere direktivet, jf. digitaliseringsdirektivet artikel 2, stk. 3, som Tyskland har valgt at anmode om.²²⁸ For at sikre implementeringen af dette med hensyn til notarkravet i Tyskland, har den tyske lovgiver lavet et udkast til ændring af flere tyske love i Gesetz zur Umsetzung der Digitalisierungsrichtlinie (DiRUG) (Fremover benævnt "**den tyske implementeringslov**"), herunder ændring af den tyske lov om notarialbegæring i den tyske implementeringslov artikel 4. I artikel 4 fremgår det, at der i den ændrede udgave af den tyske lov om notarialbegæring, som forventes at træde i kraft den 1. august 2022, jf. den tyske implementeringslov artikel 31, indsættes regler om videokommunikation med notaren i §§ 16 a-16 e. Ligeledes opdateres den tyske selskabslov, hvor § 2, stk. 3 indsættes, jf. den tyske implementeringslov artikel 20, stk. 2, som giver iværksætteren mulighed for at besøge notaren virtuelt. Dette medfører, at det senest den 1. august 2022 vil blive nemmere for en dansk iværksætter at oprette et tysk selskab, da den danske iværksætter ikke længere skal besøge en notar fysisk i Tyskland.

Ydermere er der, som der var i Danmark, et krav om, at et tysk iværksætterselskab overfører 25 procent af overskuddet til en bunden reserve, jf. den tyske selskabslov § 5a, stk. 3. Kravet minder meget om det danske, hvorfor reserven ikke må benyttes til andet end (i) kapitalforhøjelse af selskabets midler, jf. den tyske selskabslov § 5a, stk. 3, nr. 1, (ii) udligning af årets underskud, i det omfang det ikke er dækket af et overført overskud fra det foregående år, jf. den tyske selskabslov § 5a, stk. 3, nr. 2, eller (iii) udligning af et fremført underskud fra det foregående år, i det omfang det ikke er dækket af årets overskud, jf. den tyske selskabslov § 5a, stk. 3, nr. 3, indtil selskabskapitalen

²²⁸ Bundesministerium der Justiz (2021). Gesetz zur Umsetzung der Digitalisierungsrichtlinie (DiRUG).

opfylder kravet på EUR 25.000 i den tyske selskabslov § 5, stk. 1, jf. den tyske selskabslov § 5a, stk. 5. Dermed er det ikke tilladt at udlodde udbytte med videre, førend reserven svarer til selskabskapitalen for et tysk anpartsselskab, jf. den tyske selskabslov § 5a, stk. 3 modsætningsvist. Kravet er derfor noget mere indgribende end det daværende danske, da der dengang kun var krav om, at man ikke måtte udlodde selskabets midler, førend reserven var på DKK 50.000, hvilket er betydeligt mindre end EUR 25.000, som svarer til cirka DKK 185.000.

Ligesom i dansk selskabsret er udgangspunktet i tysk selskabsret, at der skal indkaldes til generalforsamling, hvis 50 procent eller derover af selskabskapitalen er mistet, jf. den tyske selskabslov § 49, stk. 3. I dansk ret er der i litteraturen tvivl om, hvornår der skal indkaldes, da KSL § 119 medfører, at der skal indkaldes til generalforsamling senest seks måneder efter det konstateres, at selskabets egenkapital udgør mindre end halvdelen af selskabskapitalen. Tvivlen opstår i forbindelse med fortolkningen af, hvornår dette tab konstateres. Ifølge Bernhard Gomard & Peer Schaumburg-Müller skal fristen på seks måneder "*(...) løbe fra det tidspunkt, da kapitaltabet oversteg 50 procent.*"²²⁹, hvilket vil sige, at fristen skal løbe fra det øjeblik, hvor selskabets egenkapital udgør mindre end halvdelen af selskabskapitalen. Ifølge Henrik Kure skal fristen først løbe fra det tidspunkt, hvor "*(...) der faktisk foretages en opgørelse af egenkapitalen og at det opgjorte tal sættes i forhold til egenkapitalen.*"²³⁰. Ifølge forarbejderne til KSL § 119 (daværende aktieselskabslov § 69 a, jf. lov nr. 282/1982) skal fristen vurderes ud fra, "*hvorvidt et kapitaltab konstateres, og hvorvidt bestyrelsen får kundskab om dette tab.*". I tysk selskabsret er dette ikke til diskussion, da det fremgår direkte af bestemmelsens ordlyd, at der skal indkaldes til generalforsamling straks, hvis det fremgår af årsbalancen eller af en balance, der er udarbejdet i løbet af regnskabsåret, at halvdelen af selskabskapitalen er tabt, jf. den tyske selskabslov § 49, stk. 3. Dog er dette udgangspunkt i tysk selskabsret fraveget for UG, da der for disse gælder, at der skal indkaldes til generalforsamling omgående i tilfælde af truende insolvens, jf. den tyske selskabslov § 5a, stk. 4.

²²⁹ Gomard & Schaumburg-Müller (2015). Kapitalselskaber og erhvervsdrivende fonde, side 430.

²³⁰ Kure (2015). Finansieringsret, side 60.

I afhandlingens case om, at én iværksætter fra Danmark ønsker at etablere en virksomhed med henblik på at drive forretning, anses det ikke for særligt relevant, da der typisk vil være sammenfald mellem direktøren og kapitalejeren, men det nævnes alligevel, at såfremt direktøren ikke underretter kapitalejeren om et tab på halvdelen af selskabskapitalen, kan denne idømmes fængselsstraf på højst tre år eller en bødestraf, jf. den tyske selskabslov § 84, stk. 1.

Ovenfor i del 2, afsnit 4.4.1 argumenteres der for, at såfremt en dansk iværksætter, som har etableret et selskab i udlandet, opnår så meget succes, at der er kapital nok i selskabet til at omdanne dette til et dansk anpartsselskab, kan denne gøre det. Det bemærkes dog, at såfremt en dansk iværksætter har etableret et UG i Tyskland og herefter får optjent selskabskapital, så dette selskab kan omdannes til et GmbH, kan dette gøres ved vedtægtsændring efter reglerne i den tyske selskabslov § 53.

Som i dansk ret har direktører i et tysk selskab ansvar for misligholdelse af deres pligter som direktører, jf. den tyske selskabslov § 43, stk. 2. Udgangspunktet for en direktør i et tysk selskab er, at denne skal udvise en forsigtig forretningsmands omhu i selskabets anliggender, jf. den tyske selskabslov § 43, stk. 1, og såfremt denne misligholder pligterne og ikke udviser en forsigtig forretningsmands omhu i selskabets anliggender, er denne solidarisk ansvarlige over for selskabet for den opståede skade som følge af misligholdelsen, jf. den tyske selskabslov § 43, stk. 2. Herunder er direktører navnlig pligtige til at betale erstatning, hvis der i strid med den tyske selskabslov § 30 er foretaget udbetalinger af selskabets aktiver, der er nødvendige for at opretholde selskabskapitalen, eller hvis der er erhvervet egne aktier i strid med bestemmelserne i den tyske selskabslov § 33, jf. den tyske selskabslov § 43, stk. 3.

Det skal ligeledes nævnes, at der ligesom i Danmark skal betales et registreringsgebyr, når man opretter et selskab, og for et UG er dette gebyr på EUR 150.²³¹

²³¹ Firma.de (2022). How to register a limited liability company (GmbH or UG) in Germany.

Det skal ydermere nævnes, at Tyskland, som et af de eneste lande i EU, har udviklet og udøver den materielle koncernret.²³² Reglerne blev indført med henblik på at fremme de almindelige minoritets- og kreditorbeskyttelsesregler. Reglerne medfører blandt andet, at en fysisk person kan anses for at være en koncernmodervirksomhed, hvorfor det er den interne relation mellem moder- og datterselskabet, der afgør retsstillingen.²³³ På baggrund af disse materielle regler om koncernret har Tyskland udviklet retspraksis indenfor hæftelsesgennembruddet, som tillige ikke ses på samme måde som i andre EU-lande.²³⁴ Praksis om hæftelsesgennembrud i Tyskland behandles ikke dybere, da det ikke er relevant for casen, hvor grænsen for hæftelsesgennembrud reelt ligger. EU har prøvet at implementere en fælles regelsæt indenfor koncernretten, men det blev imidlertid aldrig vedtaget.²³⁵

Tyskland har ikke implementeret de materielle regler om grænseoverskridende flytning af hjemsted, som blev foreslået af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/2121 af 27. november 2019, hvorfor de ingen materielle regler har om dette endnu, hvilket betyder, at retspraksis efter del 2, afsnit 4.4.1 fortsat er gældende. De materielle regler bliver dog senest implementeret i den tyske selskabslov den 31. januar 2023, jf. direktivets artikel 3, stk. 1.

5.1.2 Stiftelse af privat aktiebolag i Sverige

Som angivet i del 2, afsnit 5.1 finder EU-rettens regler om fri bevægelighed også anvendelse, hvis en dansk iværksætter ønsker at stifte et selskab i Sverige. Den svenske selskabsret minder på mange områder om den danske, hvilket blandt andet skyldes det tidligere nordiske samarbejde inden for området^{236,237} samt det nordiske samarbejde og fælles retshistorie igennem de seneste århundreder.^{238,239} Den svenske selskabsret blev moderniseret i 2010 grundet den stigende konkurrence på selskabsrettens område i EU samt den øgede frygt for oprettelse af udenlandske

²³² Friis Hansen & Krenchel (2019). Dansk selskabsret 2, side 834.

²³³ Friis Hansen & Krenchel (2019). Dansk selskabsret 2, side 834 ff.

²³⁴ Friis Hansen & Krenchel (2019). Dansk selskabsret 2, side 833.

²³⁵ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 322.

²³⁶ Friis Hansen & Krenchel (2017). Introduktion til dansk selskabsret 1, side 78-79.

²³⁷ Van der Zeijden (2022). Sweden - Business and Investment, afsnit 1.2.

²³⁸ Lookofsky & Ulfbeck (2020). Køb – Dansk indenlandsk købsret, side 47.

²³⁹ Tvarnø & Nielsen (2017). Retskilder og retsteorier, side 35 ff.

filialer i Sverige, blandt andet fra Tyskland og dettes UG.^{240,241} Sverige sænkede i denne forbindelse deres kapitalkrav fra svenske kroner (Fremover benævnt "**SEK**") 100.000 til 50.000, og det er siden hen i 2020 sænket til SEK 25.000 for at fremme iværksætteriet og serviceerhvervet.²⁴²

I Sverige sondres der ikke mellem aktieselskaber, anpartsselskaber og iværksætterselskaber, da der blot er én type selskab med begrænset hæftelse, som er et aktiebolag, jf. den svenske selskabslov kapitel 1, § 3. Et aktiebolag kan derimod klassificeres som to forskellige typer, enten privat eller publikt, som kræver en selskabskapital på henholdsvis SEK 25.000 og SEK 500.000, jf. den svenske selskabslov kapitel 1, §§ 5 og 14. Reglerne i Sverige om udbud af aktier til offentligheden er tilsvarende de danske regler på samme område ved anpartsselskaber og aktieselskaber. Det er dog et krav, at det offentlige aktieselskab skal have "publikt" eller "publ" stående i navnet, så der kan skelnes mellem de to selskabsformer med forskellig selskabskapital, jf. den svenske selskabslov kapitel 3, § 11 og kapitel 28, § 2.

Der vil i den videre analyse af den svenske selskabsret blive taget udgangspunkt i et privat aktiebolag (Fremover benævnt "**aktiebolag**") med en selskabskapital på SEK 25.000. Differencen i selskabskapitalen for stiftelse af et aktiebolag mod et dansk anpartsselskab er omtrent DKK 22.000, hvorfor det vil være en plausibel mulighed for den danske iværksætter at vælge at stifte selskabet i Sverige grundet det betydeligt lavere kapitalkrav. Ligesom i de danske regler for stiftelse af et anpartsselskab ved apportindskud er det muligt at stifte et aktiebolag med både indskud af egentlig kapital og ved apportindskud, jf. den svenske selskabslov kapitel 2, § 16. Dog skal summen af både kontant og apportindskud udgøre minimumskapitalen på SEK 25.000, jf. den svenske selskabslov kapitel 2, § 17. Reglerne om vurderingsmand og apportindskud er ens med de danske, jf. indholdet af den svenske selskabslov kapitel 2, § 19. Det skal ligeledes bemærkes, at der ved stiftelsen skal vedlægges et bankcertifikat fra banken, der skal erklære, at den ønskede selskabskapital er indsat og øremærket på en specifik konto til selskabet.²⁴³

²⁴⁰ Lilja (2015). Iværksætterselskaber, side 35.

²⁴¹ Lilja (2013). Iværksætterselskaber - nøglen til en konkurrencedygtig dansk selskabsret?, side 3.

²⁴² Betänkande 2019/20:CU28 – Personligt betalningsansvar i aktiebolag, side 7.

²⁴³ Bolagsverket (2022). Bankintyg vid start av aktiebolag.

Ved stiftelsen skal der også angives den svenske adresse, hvorpå aktiebolaget kan kontaktes på og have hjemsted, jf. den svenske selskabslov kapitel 3, § 1, nr. 2. Reglerne er ligesom i Danmark, hvor dette kan opfyldes ved at benytte sig af et kontorhotel eller et advokatkontor, hvor priserne for denne service i Sverige er omkring SEK 1.200 om måneden.²⁴⁴ Stiftelsen af selskabet kan ligeledes foregå på dansk med tilhørende dokumenter affattet på dansk, jf. den svenske selskabslov kapitel 27, § 1a. Det skal dog bemærkes, at de dokumenter, der indsendes, skal være anerkendt på nationalt plan, samt i visse tilfælde kræve bevis for officiel oversættelse eller tro kopier.²⁴⁵ Dette må forventes at blive ændret med implementeringen af digitaliseringsdirektivet. Sverige er også forpligtet til at tilbyde online oprettelse af selskaber i henhold til digitaliseringsdirektivet for det, der svarer til anpartsselskaber, hvilket er et aktiebolag i Sverige. Dog skal det bemærkes, at for at benytte sig af onlineløsningerne skal man have et svensk organisationsnummer, svarende til et dansk CPR-nummer, som kun kan modtages, hvis man er bosat i Sverige. Dermed skal stiftelsen foretages manuelt via fysiske blanketter, der skal indsendes med post. Dette ændres dog med implementeringen af digitaliseringsdirektivet.²⁴⁶ Registreringen er efterfølgende gyldig, når det offentliggøres i Post- och Inrikes Tidningar (svarende til Statstidende i Danmark), som sker straks efter oprettelsen, jf. den svenske selskabslov kapitel 27, § 3.

I et aktiebolag er det ikke et krav, at der er en administrerende direktør, men blot at der er en bestyrelse, hvor bestyrelsen blot kan bestå af én person, jf. den svenske selskabslov kapitel 8, § 1. Dermed minder ledelsesformen om den danske, hvor det centrale ledelsesorgan blot kan bestå af én person, men hvor det dog er et krav, at der skal være en direktion og ikke en bestyrelse. Dog skal det bemærkes, at der skal vælges én suppleant til bestyrelsen, hvis bestyrelsen består af færre end tre medlemmer, jf. den svenske selskabslov kapitel 8, § 3. Dette kan eventuelt være en udfordring for en dansk iværksætter, såfremt denne ikke har en bekendt, som kan være suppleant.

Da der i Sverige ikke er noget tilsvarende et iværksætterselskab, er der ikke nogen specifikke regler om opsparing af overskud, hvorfor de almindelige regler om udlodning af udbytte også gælder i Sverige, jf. den svenske selskabslov kapitel 1, § 6 og kapitel 18, § 1.

²⁴⁴ Regus (2022). Virtuelt kontor i Stockholm.

²⁴⁵ Bolagsverket (2022). Original, bestyrkt kopia, avskrift och utdrag.

²⁴⁶ Justitiedepartementet (2021). Digitaliseringsdirektivets genomförande i svensk bolagsrätt, afsnit 1.5.

Ved indsendelse af årsrapporten har Sverige to muligheder, hvor man kan indsende digitalt eller fysisk med post. Dog kræves der en række krav i henhold til, hvordan dokumenterne indsendes. Alt afhængig af hvilket slags dokument, der er tale om, og originaliteten af dette, kan myndighederne kræve tro kopier eller specielle certificerede udskrifter.²⁴⁷ Dog tillader Sverige EU-certificerede digitale underskrifter, så det ikke begrænser udenlandske kapitalejere. Sveriges digitale muligheder i henhold selskabers stiftelse og løbende drift er allerede mange, hvor mange tiltag og initiativer fra digitaliseringsdirektivet allerede er indført, til trods for at direktivet først bliver fuldt implementeret i Sverige den 1. august 2022, jf. digitaliseringsdirektivet artikel 2, stk. 3, da Sverige, som Tyskland, har anmodet om at få forlænget fristen.²⁴⁸ Hertil skal det dog nævnes, at Sverige har en række gebyrer ved stiftelse og ændringer, hvor det blandt andet koster omtrent SEK 1.000 at skifte bestyrelsesmedlemmer eller revisor, hvor prisen på disse tjenester dog varierer afhængigt af, om der bliver indberettet online eller fysisk.²⁴⁹ Prisindekset må dog anses for at være i overensstemmelse med EU-retten, da gebyrerne kan anses for at være rimelige og dækker kun de faktisk omkostninger, myndighederne har forbundet hertil.²⁵⁰

Kapitaltabsreglen finder ligeledes anvendelse i svensk ret, hvor der snarest muligt skal indkaldes til et tilsynsmøde, som er svarende til en generalforsamling, hvis det konstateres, at selskabets egenkapital er mindre end 50 procent af den registrerede selskabskapital, jf. den svenske selskabslov kapitel 25, § 15. Bestyrelsen har pligt til at danne en kontrolbalance af selskabets kapital i forbindelse med årsregnskabet, eller hvis det antages, at mindre end 50 procent af selskabskapitalen er til stede, jf. den svenske selskabslov kapitel 25, § 13, stk. 1. På tilsynsmødet skal der tages stilling til, om selskabet skal likvideres. Såfremt selskabet ikke likvideres, skal der inden for otte måneder afholdes et nyt tilsynsmøde, hvor selskabets fremtid skal besluttet og gøre status på den manglende selskabskapital, jf. den svenske selskabslov kapitel 25, § 16. Som angivet i del 2, afsnit 5.1.1 må det antages at have beskeden relevans i Tyskland, da ledelse og kapitalejer typisk vil være sammenfaldende, hvilket ligeledes er tilfældet i Sverige. I tillæg hertil er det endvidere mindre relevant i Sverige, da der kræves en selskabskapital på SEK 25.000 kontra EUR 1 i Tyskland, hvorfor

²⁴⁷ Bolagsverket (2022). Original, bestyrkt kopia, avskrift och utdrag.

²⁴⁸ Justitiedepartementet (2021). Digitaliseringsdirektivets genomförande i svensk bolagsrätt, afsnit 4.

²⁴⁹ Verksam (2022). Avgifter.

²⁵⁰ Se del 2, afsnit 4.3.

det må anses at have større relevans, jo mindre selskabskapitalen er, da der skal tabes flere penge des større selskabskapital, før reglen finder anvendelse.

Ledelsen og ejerne er solidarisk hæftende, hvis foranstaltninger i forhold til indkaldelse til tilsynsmøderne ikke er overholdt, eller hvis der stemmes for, at selskabet ikke skal likvideres, til trods for at det er det mest hensigtsmæssige, jf. den svenske selskabslov kapitel 25, §§ 17 og 19. Dette betyder, at selvom der er begrænset hæftelse i et aktiebolag, kan både ledelse og ejere blive gjort erstatningsansvarlige. Erstatningsreglerne er ligeledes svarende til de danske regler, hvor ledelsen kan blive dømt ved forsætlig handling samt simpel og grov uagtsomhed, og kapitalejere ved forsætlig handling eller grov uagtsomhed, jf. den svenske selskabslov kapitel 29, §§ 1 og 3. Der er imidlertid meget lidt retspraksis på området om hæftelsesgennembrud, hvorfor det ikke anses som en faktisk retspraksis i svensk ret. Dog er der tidligere blevet i dømt kapitalejere en erstatning, der minder om et hæftelsesgennembrud, jf. NJA 1947 side 647, hvor Högsta domstolen, svarende til Højesteret i Danmark, opstillede nogle præmisser, der skal opfyldes, for at hæftelsesgennembruddet kan gøres gældes.

Den svenske Riksdag, som er Sveriges svar på Folketinget, har for nylig overvejet at halvere kapitalkravet for et aktiebolag ned til SEK 12.500 på baggrund erhvervslivets interesser. Forslaget blev imidlertid forkastet, da en række høringsinstanser mente, at dette vil fremme konkursrytteri, og at det ikke ville være foreneligt med de nuværende regler om kapitaltab, hvorfor disse skulle ændres, hvis forslaget skulle træde i kraft.²⁵¹

Sverige har ikke implementeret de materielle regler om grænseoverskridende flytning af hjemsted, som blev foreslået af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/2121 af 27. november 2019, hvorfor de ingen materielle regler om dette har endnu, hvilket betyder, at retspraksis efter del 2, afsnit 4.4.1 er gældende. De materielle regler bliver dog implementeret i den svenske selskabslov den 31. januar 2023, jf. direktivets artikel 3, stk. 1.

²⁵¹ Civilutskottets Betänkande 2019/20:CU28 – Personligt betalningsansvar i aktiebolag, side 7.

6 Komparativ analyse

Den komparative analyse vil tage afsæt i den statiske tilgang, hvor der fokuseres på de forskelligheder, der er mellem reglerne i de forskellige lande, som sammenholdes med reglerne for et dansk anpartsselskab. Analysen vil tage udgangspunkt i de forrige afsnit, hvor henholdsvis et dansk anpartsselskab, et færøsk íverksetarafelag, et tysk UG og et svensk aktiebolag er gennemgået og fundet som værende relevante muligheder for en dansk iværksætter.

Den danske iværksætter, der ønsker at stifte et selskab med begrænset hæftelse, har mulighed for at stifte et kapitalselskab i alle fire lande. Ved Tysklands UG og Færøernes íverksetarafelag foreligger der dog specielle materielle regler for iværksætterselskaber, hvorfor der ikke er lige så stor materiel frihed, som der eksempelvis er ved det svenske aktiebolag. Den indskudte selskabskapital er tilmed forskellig, da et selskab kan stiftes fra helt ned til DKK 1 på Færøerne, hvor kravet er minimum DKK 40.000 i Danmark. Hertil kan det nævnes, at kapitalkrav for et tysk UG er på EUR 1, som må vurderes at være på omtrent samme niveau som Færøernes íverksetarafelag. I Sverige kræves cirka det halve af den danske selskabskapital for et anpartsselskab, hvor det svenske aktiebolag har et kapitalkrav på SEK 25.000.

Ved et tysk UG og et færøsk íverksetarafelag er det et krav, at selskabet opsparer 25 procent af overskuddet til bunden reserve, hvori disse to selskaber har meget til fælles, da det færøske er inspireret af dansk ret²⁵², som er inspireret af tysk ret.²⁵³ Modsat er det i Sverige, hvor der ingen regler er om dette, hvorfor den danske selskabsejer frit kan udbetale overskuddet i form af udbytte.

Fælles for alle de udenlandske lande er, at der skal være registeret en postadresse i det pågældende land, hvilket kan løses ved en månedlig betaling til lokale advokatkontorer, der kan agere som kontorhotel i de respektive lande.

Ved stiftelsen af et selskab er det muligt i Sverige at benytte sig af apportindskud og kontantindbetaling, hvilket ikke er muligt i de andre lande, hvorfor denne mulighed anses for at

²⁵² Bilag 5.

²⁵³ Lilja (2015). Iværksætterselskaber, side 23.

være en betydelig fordel, hvis den danske iværksætter ikke har den fornødne kapital. Omvendt kan der argumenteres for, at der kun kræves henholdsvis EUR 1 og DKK 1 i Tyskland og på Færøerne, hvorfor en bibeholdelse af den lave selskabskapital kombineret med et apportindskud må antages at være næsten umuligt.

Ved oprettelse af et udenlandsk selskab vil der også være en transportomkostning i form af, at den danske iværksætter er nødsaget til at få indsigt i denne fremmede lov. Det sås, at Færøernes lov var opbygget og inspireret fra den danske selskabslov, hvorfor disse næsten er identiske. Dog er Færøernes love affattet på færøsk, som besværliggør forståelsen. Sveriges og Tysklands love har her en større afvigelse fra de danske love, hvor sprog, forståelse og general manglende viden til det pågældende retssamfund må antages at have en betydelig rolle. Den svenske selskabslov og Sveriges retssystem er til dels bygget op på samme måde som i Danmark, hvorfor der kan drages paralleller og hentes inspiration fra dansk ret ved forståelse og fortolkning af svensk ret.

I Tyskland foreligger der krav om notarisering af vedtægter og andre formelle dokumenter. Dette er en ulempe for en dansk iværksætter, der ønsker at etablere sig i Tyskland, da denne både har fysisk afstand til notaren i Tyskland, men det tidsmæssige aspekt i form af at sætte sig ind i notareglerne vurderes ligeledes at spille en rolle. EU har i denne forbindelse fremsat digitaliseringsdirektivet, der har til formål at øge muligheden for at oprette selskaber online samt sikre nye digitale værktøjer til oprettelse af selskaber. Dette betyder, at Tyskland per 1. august 2022 mindsker den fysiske tilstedeværelse, da notarisering kan ske online. Sverige har ikke nogen regler på området for notarisering, men det skal dog nævnes, at Sverige ved specifikke dokumenter og årsrapporter kræver, at det er tro kopier eller lignende, hvor disse skal sendes fysisk med posten, men det må forventes, at dette ændres med implementeringen af digitaliseringsdirektivet. Færøerne har ikke lignende krav, men da de heller ikke er medlem af EU, vil de heller ikke være forpligtet til, at onlineoprettelse muliggøres per 1. august 2022, hvorfor registreringen fortsat skal ske via en fysisk blanket til Færøernes lokale myndighed, Skráseting.

I forbindelse med Sveriges og Tysklands medlemskab i EU, har de mulighed for at oprette en filial i Danmark, hvorfor virksomhedsudøvelsen kan ske igennem her. Dette er ikke en mulighed ved

stiftelse af et færøsk íverksetarafelag, da Færøerne ikke er en del af EU, men da Færøerne er en del af Rigsfællesskabet, kan et færøsk selskab drive virksomhed i Danmark uden at oprette filial. At Færøerne ikke er en del af EU betyder også, at færøske íverksetarafelag ikke kan benytte sig af EU-rettens fri bevægelighed eller det indre marked, som må anses for at være en væsentlig ulempe. Det skal i denne forbindelse nævnes, at Tyskland, Sverige og Danmark er underlagt de samme EU-regnskabsdirektiver, hvorfor afvigelser til årsrapport og revision herunder er begrænset. Dog skal filialen af henholdsvis det tyske UG og det svenske aktiebolag indsende årsrapport til Erhvervsstyrelsen efter ÅRL § 143, hvor det færøske íverksetarafelag blot skal indsende årsrapport til Skrásetinget, jf. bekendtgørelse nr. 1385 af 11. december 2007 for Færøerne om indsendelse og offentliggørelse af årsrapporter m.v. hos den færøske registreringsmyndighed § 2, stk. 1 og anordning nr. 1355 af 9. december 2007 om ikrafttræden for Færøerne af årsregnskabsloven § 138, stk. 1. Grænseværdier for revisionspligten for det færøske íverksetarafelag er betydelig mindre end i Sverige og Tyskland, jf. anordning nr. 1355 af 9. december 2007 om ikrafttræden for Færøerne af årsregnskabsloven § 135, stk. 2, den svenske selskabslov kapitel 9, § 1, og Handelsgesetzbuch § 267.

Der er ligeledes ens retsstilling med enkelte forskelle vedrørende kapitaltabsreglen i landene, hvor Tyskland har udviklet regler specifikt til deres UG, men i bund og grund går alle landenes regler ud på, at selskaber er underlagt en pligt til at underrette kapitalejerne, hvis det konstateres, at egenkapitalen er 50 procent af selskabskapitalen eller mindre, eller selskabet er tæt på insolvens. I denne forbindelse kan både kapitalejerne og ledelsesmedlemmerne ifalde et erstatningsansvar, til trods for at der er begrænset hæftelse. De danske, færøske, svenske og tyske regler om erstatningsansvar minder meget om hinanden, hvor hæftelsesgennembrud dog kan finde anvendelse i tysk ret. Hæftelsesgennembrud har også været bragt for de svenske domstole dog uden reel anvendelse af hæftelsesgennembrud. Der er i denne forbindelse ikke noget til hinder for, at de nationale domstole ulovhjemlet tilsidesætter den begrænsede hæftelse, jf. Idrima Tipou-sagen²⁵⁴, hvor den græske domstol henvendte sig til EU-Domstolen for at få besvaret, om det var i strid med det første selskabsdirektiv at kræve at kapitalejere kan pålægges et personligt ansvar, selvom direktivet indeholder krav om, at kapitalejere ikke kan pålægges et personligt ansvar. EU-Domstolens konklusion var, at reglen ikke var i strid med det første selskabsdirektiv, men at 2,5

²⁵⁴ Sag C-81/09. Idrima Tipou A.E. mod Ypourgos Typou kai Meson Mazikis Enimerosis.

procent i ejerskab, som ejerne i selskabet i sagen havde, var for lidt til, at det kunne vurderes som proportionalt. Dog er hæftelsesgennembrud sjældent noget, der bliver brugt i praksis i landene. Hæftelsesgennembruddet har dog også været drøftet i Danmark tilbage i 1997 i forbindelse med afgørelsen af Midtfyns Musikfestival sagen²⁵⁵, hvor én person var kapitalejer i to selskaber, som drev forretning sammen, hvor han også var direktør i begge selskaber, hvorefter det ene selskab gik konkurs med en gæld på DKK 3,1 mio., hvor kapitalejeren ikke endte med at hæfte for selskabets gæld. På baggrund af tidligere domme²⁵⁶ og nyere litteratur herunder udtalelser fra Moderniseringsudvalget er hæftelsesgennembruddet ikke anvendt i Danmark.^{257,258}

7 Juridisk konklusion

Danmark indførte i 2014 muligheden for at oprette et iværksætterselskab med en selskabskapital på DKK 1 og tilmed havde iværksætter-anpartshaveren en begrænset hæftelse. Iværksætterselskabet kom til, da man oplevede et indirekte pres fra andre medlemsstaters ageren samt pres fra erhvervslivets parter. Til trods for dette blev iværksætterselskabet kun en midlertidig mulighed, da det allerede blev afskaffet i 2019. Hovedovervejelserne bag afskaffelsen var, at man så en tendens til, at iværksætterselskaberne blev brugt til omgåelse og økonomisk svindel. Erhvervslivet fik dog en beskeden håndsækning, hvor selskabskapitalen for et anpartsselskab blev sænket til DKK 40.000, som de daværende iværksætterselskaber skulle omdannes til, hvis de ikke skulle opløses eller tvangslikvideres.

Muligheden for at stifte et lavkapitalselskab i Danmark efter den 15. april 2019 var derfor begrænset, hvorfor et anpartsselskab siden da har været den mest fordelagtige mulighed. Den begrænsede hæftelse i dansk ret er ikke ultimativ, hvor iværksætteren kan blive idømt et erstatningsansvar efter regler i KSL, hvis der handles efter en given ansvarsnorm, afhængigt af om man er medlem af ledelsen eller er en kapitalejer, som dog ofte er sammenfaldende i denne type selskaber.

²⁵⁵ U 1997.1642 H.

²⁵⁶ Se særligt U 1997.1642 H og U 1992.640V.

²⁵⁷ Friis Hansen & Krenchel (2017). Dansk selskabsret 1, side 164.

²⁵⁸ Betænkning nr. 1498 af Moderniseringsudvalget, side 45 ff.

Iværksætterselskabet har imidlertid stadig eksisteret i Rigsfællesskabet efter den danske afskaffelse, men senest har Grønland afskaffet denne mulighed, hvormed det kun er en mulighed på Færøerne i dag. Selvom de færøske regler på selskabsrettens område og iværksætterselskabet bygger på de daværende danske regler, er Færøerne ikke en del af EU, hvilket besværliggør den videre drift af selskabet, grundet at reglerne om EU-rettens fri bevægelighed ikke finder anvendelse.

Netop EU-retten har haft en stor betydning på selskabsrettens område, hvor der i de seneste årtier er afsagt en række domme, som har sat sit præg på lovgivningen, hvoriblandt Centros-sagen har stor betydning. Europa-Parlamentet og Rådet har efterfølgende iværksat en række direktiver, der skal fremme den frie etablering, hvor retspraksis bliver inkorporeret i regulering i form af direktiver, men også innovative tiltag og løsninger har været i fokus i deres udformning af direktiver. Iværksætterens muligheder for at stifte et selskab i en anden medlemsstat efter denne medlemsstats lovgivning er derfor nu en mulighed, hvorefter selskabet efterfølgende kan drive erhvervsmæssig virksomhed igennem etableringskæder. Ønskes det at flytte sit selskabsretlige hjemsted efter stiftelsen, vil hjemstedsflytning også være en mulighed, og per 31. januar 2023 er der materielle regler på dette område efter Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/2121 af 27. november 2019.

En dansk iværksætters muligheder for stiftelse af et selskab er derfor mange, men en reel og oplagt mulighed vil være at kigge mod nabolandene, Færøerne, Tyskland og Sverige. På Færøerne, i Tyskland og Sverige er det laveste kapitalkrav for oprettelse af et selskab med begrænset hæftelse henholdsvis DKK 1, EUR 1 og SEK 25.000, hvilket er lavere end det danske alternativ. Der foreligger en række udfordringer forud oprettelsen og den videre drift, hvor det blandt andet ses i tysk ret, at mange dokumenter skal notariseres fysisk for at have retsvirkning. Det skal også tages med i betragtningen, at retssystemet, sproget og administrativ praksis spiller en rolle for valget. Herudover minder både Tyskland og Sverige meget om hinanden grundet EU-retten, hvor man er underlagt de samme direktiver og regler. Færøerne minder til dels også om disse, da man her er inspireret og underlagt mange danske love, som også bygger på EU direktiver.

Del 3: Økonomisk analyse

1 Indledning til økonomisk analyse

Lovgivning og regulering har direkte såvel som indirekte indflydelse på en lang række beslutninger, der hver dag træffes af virksomheder såvel som af privatpersoner.²⁵⁹ Lovgiver har gennem udstedelse af love og anden regulering mulighed for at gå ind og påvirke personer og virksomheder i en ønsket retning, hvilket kan ske ved at implementere incitament, muligheder og begrænsninger i et regelsæt, der gælder på tværs af den danske befolkning.²⁶⁰

Det er gennemgået i del 2, afsnit 1.2, at der ikke længere er mulighed for at oprette iværksætterselskaber i Danmark. Dette efterlader anpartsselskabet, hvor der er krav om en selskabskapital på DKK 40.000, som det selskab med begrænset hæftelse, hvor selskabskapitalkravet er lavest. Det fremgår imidlertid af del 2, afsnit 4 i sin helhed, at EU-lovgivning og -regulering tillader oprettelse af selskaber i andre EU-lande, hvorefter selskabets aktivitet kan udføres i Danmark via en filial. EU-rettens indspil medbringer på denne baggrund en lang række muligheder for iværksættere, når der skal træffes beslutning om, hvorfra disses nye selskaber skal drives.

Med udgangspunkt i neoklassisk tænkning forefindes der en profitmaksimeringshypotese, som ligeledes finder anvendelse, når en iværksætter skal træffe en beslutning om, hvor og hvorvidt denne ønsker at oprette et selskab. En sådan profitmaksimering og beslutning sker i neoklassisk teori under en antagelse om fuldkommen rationalitet.

Den økonomiske analyse tager på denne baggrund afsæt i, hvordan afskaffelsen af muligheden for at oprette iværksætterselskaber i Danmark påvirker iværksætterens beslutning om, hvor og hvorvidt dennes selskab skal oprettes, og hvordan beslutningen i sidste ende påvirker den danske samfundsøkonomi. Den samfundsøkonomiske effekt undersøges med et udgangspunkt i Danmarks

²⁵⁹ Bush (2016). PESTLE Analysis: Legal Factors Affecting Business.

²⁶⁰ Justitsministeriet (u.å.). Lovkvalitetsvejledningen – 1.1. Hvornår bør der lovgives?

BNP, og valget af netop denne samfundsøkonomiske indikator frem for andre diskuteres indledningsvist nedenfor.

2 Samfundsøkonomisk indikator

2.1 Valg af samfundsøkonomisk indikator

Der findes en lang række af indikatorer, der kan benyttes, når det ønskes at undersøge, hvordan afskaffelsen af iværksætterselskaberne har påvirket Danmarks økonomi, velstand og velfærd. Af eksempler på indikatorer kan nævnes BNP²⁶¹, HDI²⁶² og Doughnut-modellen²⁶³. Hver af de nævnte indikatorer har sine fordele og ulemper, men BNP er valgt som samfundsøkonomisk indikator, da implikationerne af lavkapitalselskaber eller mangel heraf er direkte og åbenlyst målbare på Danmarks BNP, da der er tale om en økonomisk tilvækst, hvilket ikke er tilfældet for HDI og Doughnut-modellen, som inkluderer adskillige andre faktorer.^{264,265}

Ydermere er BNP et af de mest almindeligt anvendte mål for størrelsen af en økonomi²⁶⁶, hvorfor netop denne samfundsøkonomiske indikator må anses som værende brugbar i vurderingen af, hvordan afskaffelsen af de danske iværksætterselskaber har påvirket den danske økonomi og velstand.

2.2 Bruttonationalprodukt som indikator

Der findes flere metoder til opgørelse af et lands BNP, men dog er det fælles for dem alle, at de kan anskues som et udtryk for værditilvæksten i et givent land.²⁶⁷ BNP kan opgøres fra flere forskellige vinkler, nemlig gennem henholdsvis produktion, anvendelse og indkomst. Fra produktionssiden opgøres et lands BNP som værdien af produktionen i et land fratrasket råstoffer og hjælpemidler, der er brugt i produktionen. BNP opgøres via anvendelse gennem forbruget, investeringer og netto-

²⁶¹ Kramp (2010). Bruttonationalprodukt og velfærd, side 93.

²⁶² Kramp (2010). Bruttonationalprodukt og velfærd, side 101.

²⁶³ Raworth (u.å.). What on earth is the doughnut?...

²⁶⁴ Kramp (2010). Bruttonationalprodukt og velfærd, side 101.

²⁶⁵ Raworth (u.å.). What on earth is the doughnut?...

²⁶⁶ Eurostat Statistics Explained (2019). Beginners: GDP – What is gross domestic product (GDP)?

²⁶⁷ Blanchard, Amighini & Giavazzi (2017). Macroeconomics – a European perspective, side 22.

eksport. Afslutningsvist kan BNP opgøres som værdien af den samlede indkomst, der fordeles mellem lønmodtagere, virksomheder og det offentlige.^{268,269}

BNP måler derfor et lands velstand på baggrund af enten produktion, anvendelse eller indkomst, og det bliver i mange sammenhænge anvendt som et udtryk for et lands samlede velfærd, da BNP alt andet lige påvirkes af en række faktorer, der har indflydelse på et lands faktiske velfærd, herunder skattebetalinger og arbejdsløshed. Dog kritiseres BNP som opgørelsesmetode af nogen for i mindre grad at inddrage faktorer som sundhed og uddannelse.²⁷⁰

BNP bliver kritiseret for ikke at give et reelt billede af velfærden, hvormed et pres på at forøge velfærden gennem maksimering af et samfunds BNP kan resultere i, at der reelt sker en reduktion af velfærden.²⁷¹ BNP kritiseres ligeledes for, at der forefindes en række opgørelsesmæssige problemer, hvormed opgørelsen af og væksten i BNP kan give et fejlagtigt billede.²⁷² Afslutningsvist kritiseres BNP som udtryk for ikke at inkludere bæredygtighed som faktor.²⁷³

Lavkapitalselskaber må som udgangspunkt antages at have direkte indflydelse på Danmarks velstand igennem produktion og indtægter, hvorimod det må antages, at lavkapitalselskaber alene indirekte påvirker velfærden gennem den øgede velstand og gennem en mindsning af arbejdsløsheden. Afhandlingen vil alene fokusere på maksimering af BNP, og derigennem Danmarks velstand, som et positivt element.

3 Påvirkning af bruttonationalprodukt

3.1 Indledning til faktorer der påvirker bruttonationalprodukt

Ovenfor er det angivet, at BNP er et udtryk for værditilvæksten i et givent land, og at denne værditilvækst kan opgøres på baggrund af tre forskellige tilgange, der alle, hvis opgjort korrekt, bør

²⁶⁸ Kramp (2010). Bruttonationalprodukt og velfærd, side 95.

²⁶⁹ Blanchard, Amighini & Giavazzi (2017). Macroeconomics – a European perspective, side 22.

²⁷⁰ Kramp (2010). Bruttonationalprodukt og velfærd, side 93.

²⁷¹ Kramp (2010). Bruttonationalprodukt og velfærd, side 93.

²⁷² Kramp (2010). Bruttonationalprodukt og velfærd, side 93-94.

²⁷³ Kramp (2010). Bruttonationalprodukt og velfærd, side 94.

føre til det samme resultat.²⁷⁴ På denne baggrund kan det vurderes, at den effekt, som afskaffelsen af iværksætterselskaber har haft på det danske BNP, bør opgøres til det samme, uanset hvilken opgørelsesmetode, der benyttes.

Da afhandlingen har sit fokus på lavkapitalselskaber, hvis formål efter neoklassisk teori er profitmaksimering,²⁷⁵ giver det mening at tage udgangspunkt i produktionstilgangen, når effekten af afskaffelsen af iværksætterselskaber skal belyses. Eftersom BNP via produktionstilgangen beregnes som værdien af produktionen fratrullet råstoffer og hjælpemidler, vil selskabers direkte påvirkning af BNP kunne ses som disses resultat før indkomstskat, da netop dette tal overordnet set er et udtryk for et selskabs produktion fratrullet udgifter til produktionen. Dette vil i den videre behandling blive beskrevet som indtægter. Dette er gældende, uanset om der er tale om et egentligt produktionsselskab, eller om der er tale om ethvert andet type profitmaksimerende selskab. Et selskab, hvis produkter ikke er fysiske produkter, vil stadig have en produktion af produkter eller services, der kan sælges til deres kunder, for eksempel tjenesteydelser, hvorfor disse har en værdi. Herfra skal fratrækkes udgifter til produktionen, som kan udgøre alt fra leje af lokaler, til løn og materialer. På denne baggrund kan produktionstilgangen benyttes på samtlige typer af selskaber.²⁷⁶

Førhen blev alene bidrag fra dansk produktion medregnet til Danmarks BNP, men på baggrund af globaliseringen opstod der nye forretningsmodeller, hvormed store dele af danske virksomheders produktion rykkede til udlandet. På denne baggrund blev det fundet nødvendigt, at en andel af den udenlandske produktion blev medregnet til Danmarks BNP, da de danske virksomheder bidrog til den udenlandske værdiskabelse gennem intellektuel kapital udviklet gennem forskning og udvikling, der kom til udtryk i patenter og andre immaterielle aktiver, der ikke er geografisk fastlagt.²⁷⁷

Under antagelsen om at selskabers resultat før skat har direkte påvirkning på et lands BNP, vil der være en lang række faktorer, der indirekte påvirker et lands BNP gennem en påvirkning af et

²⁷⁴ Blanchard, Amighini & Giavazzi (2017). Macroeconomics – a European perspective, side 22.

²⁷⁵ Se del 1, afsnit 8.5.

²⁷⁶ Quang Viet (2009). GDP by production approach: A general introduction with emphasis on an integrated economic data collection framework, side 16.

²⁷⁷ Knudsen (2019). Production abroad has an effect on Danish GDP.

selskabs evne til at maksimere netop dette tal, hvorunder menneskelig kapital samt teknologi kan nævnes som særligt relevante faktorer.²⁷⁸

Iværksætterselskaberne vil ligesom alle andre virksomheder efter neoklassisk teori skulle anses som profitmaksimerende enheder, der alle vil bidrage til Danmarks BNP med de indtægter, som de oparbejder. Det forholder sig imidlertid sådan som diskuteret i del 2, afsnit 1.2.1, at der findes en lang række iværksætterselskaber, der er oprettet uden egentlig erhvervsaktivitet, og som oftest fungerer som holdingselskaber eller hobbyselskaber, og dermed er uden en egentlig produktion. Grundet fraværet af en egentlig produktion og dermed bidrag til Danmarks BNP, vil disse blive udeholdt i det efterfølgende afsnit.

I 2016 bidrog de erhvervsaktive iværksætterselskaber til den danske økonomi med en omsætning på DKK 5,2 mia. og eksporterede for DKK 430 mio.²⁷⁹ Når disse tal vurderes, er det samtidig relevant at have in mente, at iværksætterselskaberne først blev introduceret i 2014, hvorfor disse bidrag er opnået af unge virksomheder, der antageligt stadig var i deres vækstfase. Såfremt det alene skal vurderes, hvordan iværksætterselskaberne influerede Danmarks BNP, er det uanfægteligt, at disse udgjorde et positivt element. Hvorvidt det reelt er et tab for Danmarks BNP, at iværksætterselskaberne ikke længere kan oprettes eller føres i Danmark, afhænger i stort omfang af hvad iværksætterne ser som alternativer hertil.

Det er i ERST-rapporten muligt at se, at iværksætterselskaberne i 2014 til 2016 udgjorde henholdsvis 7 procent, 10 procent og 12 procent af de nystiftede aktive virksomheder, men at disse i samme årrække alene bidrog til omsætningen af disse med henholdsvis 3 procent, 4 procent og 4 procent.²⁸⁰ Tallene indikerer, at iværksætterselskaberne underpræsterer i forhold til den gennemsnitlige nystartede erhvervsaktive virksomhed, og at afskaffelsen af iværksætterselskaberne derfor kunne være fordelagtig for Danmark, såfremt iværksætteren valgte at etablere sig igennem en bedre præsterende virksomhedsform.

²⁷⁸ Mariz-Pérez, Teijeiro-Alvareza & García-Alvareza (2012). The relevance of human capital as a driver for innovation.

²⁷⁹ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 22.

²⁸⁰ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 26-27.

Af ERST-rapporten kan det udledes, at de underpræsterende virksomhedsformer, når det kommer til omsætning, særligt udgøres af iværksætterselskaber samt enkeltmandsvirksomheder, hvor de overpræsterende virksomheder omfatter anpartsselskaber samt en kategori kaldet "andre relevante".²⁸¹ Det kan nævnes, at iværksætterselskaberne, på trods af at de er beliggende i den underpræsterende kategori, synes at præstere en smule bedre end enkeltmandsvirksomhederne.²⁸²

Det er tænkeligt, at en del af den underpræstation, der forefindes i iværksætterselskaberne, kan begrundes i det lavere kapitalkrav. Med dette menes, at kapitalkravet på DKK 1 i høj grad tillader at benytte virksomhedsformen som hobbyvirksomhed eller bibeskæftigelse ved siden af et andet arbejde.²⁸³ Det kan heraf ses af statistikken, at der sker en stigning i andelen af iværksætterselskaber med reel erhvervsaktivitet, som tiden forløber.²⁸⁴

Ovenstående kan indikere, at afskaffelsen af iværksætterselskaberne kan have haft en mindre positiv effekt på Danmarks BNP, såfremt samtlige iværksættere, der før havde valgt at drive deres virksomhed som et iværksætterselskab, valgte at drive selskab igennem et anpartsselskab. Dette synes imidlertid som et urealistisk udfald, da det må antages, at selskabsform vælges på baggrund af ønsket aktivitet i højere grad, end niveauet af aktivitet bestemmes på baggrund af valgt selskabsform. Det må derfor vurderes, at afskaffelsen af iværksætterselskaberne med udgangspunkt i disses direkte indtægt må vurderes som værende negativt for Danmarks BNP.

3.2 Afskaffelse af iværksætterselskaber

Det følger af del 2, afsnit 1.2.1, at et iværksætterselskab var en særlig type anpartsselskab, der som minimum skulle henlægge 25 procent af dets overskud til en bunden reserve, således at kapitalgrundlaget blev forøget. Et sådant krav til forøgelse af selskabets kapital eksisterede indtil selskabet havde opnået en samlet selskabskapital og bunden reserve på DKK 50.000, som på daværende tidspunkt udgjorde den samme selskabskapital som den for anpartsselskaberne.

²⁸¹ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 26 ff.

²⁸² Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 26 ff.

²⁸³ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 24.

²⁸⁴ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 31.

Omtrent 4 procent af de iværksætterselskaber, der var blevet oprettet i perioden fra indførelsen af iværksætterselskaberne og frem til 2017, er i samme periode blevet omdannet til anpartsselskaber. Der ses ligeledes en positiv udvikling i iværksætterselskabernes selskabskapital og bundne reserve, der er forøget over den treårige periode.²⁸⁵ Det er, givet udviklingen i iværksætterselskabernes selskabskapital og bunden reserve samt forøgelsen af reelt erhvervsaktive iværksættervirksomheder, tænkeligt, at en større andel af disse virksomheder kunne forventes omdannet over en længere periode og derigennem fortsat generere indkomst til Danmark.

De iværksætterselskaber, der ikke nåede at lade sig omdanne inden den 15. oktober 2021, er blevet tvangsopløst, hvilket skønnes at være omkring 6.000 selskaber.²⁸⁶ Det følger af ERST-rapporten, at omkring 24-27 procent af iværksætterselskaberne oprettet i 2014 og 2015 havde egentlig økonomisk drift i andet leveår. Det må på denne baggrund antages, at cirka 25 procent af iværksætterselskaberne havde reel økonomisk aktivitet. I ERST-rapporten fremgår det ligeledes, at der i perioden fra 2014 til 2017 blev stiftet 41.877 iværksætterselskaber, hvorfor andelen af tvangsopløste iværksætterselskaber må forventes at være mindre end 15 procent. En meget betydelig andel af de tvangsopløste selskaber må forventes at have været uden egentlig økonomisk drift, hvorfor tvangsopløsningen af disse ikke videre formodes at påvirke Danmarks BNP. Om end det ikke synes plausibelt, er det muligt, at der blandt de mange tvangsopløste iværksætterselskaber, var én eller flere enheder, der på tidspunktet for tvangsopløsningen havde, eller i fremtiden ville få, reel økonomisk drift og succes med deres mål om profitmaksimering. Selskaber bidrager inden for Organisation for Economic Co-operation and Development (Fremover benævnt "**OECD**") med 72 procent af områdets BNP,²⁸⁷ og det er derfor ikke uden betydning, om der er selskaber i landet til at generere en indkomst, og samtidig er det af stor betydning, hvis bare ét af disse selskaber kunne være blevet et selskab af ikke ubetydelig størrelse.

²⁸⁵ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 31-32.

²⁸⁶ Persson (2021). Frygten for et blodbad af tvangsopløsninger lurede i månedsvis – nu viser nye tal en opsigtsvækkende slutspurt.

²⁸⁷ McKinsey Global Institute (2021). A new look at how corporations impact the economy and households.

3.3 Iværksætterselskabers anseelse og signalværdi

Iværksætterselskaberne blev af mange mennesker anset som selskaber, der i høj grad blev benyttet til aktivitet af mindre hæderlig karakter. Særligt har det i medierne været omtalt, at iværksætterselskaberne er blevet brugt til svindel af taxa-selskaber til at kunne søge et større antal licenser,²⁸⁸ og ligeledes har det været omtalt, at iværksætterselskaber er ideelle til svindel, da den begrænsede hæftelse gør, at kapitalejeren ikke hæfter for mere end den indskudte selskabskapital, hvilket for iværksætterselskaberne kan være helt ned til DKK 1.²⁸⁹

Hvorvidt iværksætterselskaberne reelt blev anvendt til svindel, er et omstridt emne. Erhvervsstyrelsen har i ERST-rapporten fremlagt, at der var en væsentlig større andel af iværksætterselskaber, der blev opløst, end der var anpartsselskaber, der blev opløst.²⁹⁰ Det fremgår endvidere af ERST-rapporten, at Skatteforvaltningen havde foretaget forebyggende svigarbejde, og at det af dette kan udledes, at iværksætterselskaber oftere gav anledning til visitering for svig, og ligeledes oftere blev identificeret som potentielle svig-virksomheder, resulterende i, at flere iværksætterselskaber blev nægtet moms-registrering.²⁹¹ Modsat kritiseres ERST-rapportens grundlag samt den generelle anklage fra flere interessenter om, at visse iværksætterselskaber blev benyttet til svindel.²⁹²

For iværksætterselskabets indtjeningsevne kunne det i et vist omfang være ligegyldigt, om der var hold i påstanden om, at selskabsformen ofte blev anvendt til svindel, da perceptionen om iværksætterselskabet som svindelselskab i sidste ende kunne have været af udslagsgivende karakter, da branding og signalværdi er betydelige for et selskabs indtjeningsevne.^{293,294}

I dag forefindes der et højt antal af virksomheder og dermed en stor konkurrence om markedsandele blandt disse. Samfundet gennemgår samtidig en udvikling, hvor forbrugerne

²⁸⁸ Nielsen (2018). Vognmands smarte finte frustrerer chauffører: Søgte 500 tilladelser til at køre taxi.

²⁸⁹ Sommer, Nielsen & Laursen (2017). Omstridte énkroner-selskaber brugt i svindelnummer til op mod en halv milliard kroner.

²⁹⁰ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 34.

²⁹¹ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 47-48.

²⁹² Persson (2020). Selskaber til iværksættere blev aflivet: Nu sår eksperter tvivl om begrundelsen.

²⁹³ Hall (2021). Branding, Value-Signaling, and Nudging: When Push Comes to Shove, side 585.

²⁹⁴ Strategic Direction (2021). Performance success in an emerging market context – the importance of Brand positioning and Brand equity, side 19 ff.

gennem internettet og sociale medier bliver bredt informeret og oplyst om mange selskaber, deres baggrund og deres produkter. Det handler derfor i dag om at differentiere og positionere sig således, at konkurrencemæssige fordele kan opnås. Det er derfor vigtigt for selskaber, at de formår at opbygge et stærkt brand med gode værdier, da dette i sidste ende kan influere deres indtjeningsevne.^{295,296}

Idet der iblandt mange var en perception om, at iværksætterselskaber, eller én-krone-selskaber, som de blev kaldt, var svindel, resulterede i, at iværksætterselskabernes brand var skadet allerede inden, selskabet havde haft økonomisk aktivitet, da valget af selskabsform havde medført negativt ladede associationer, hvilket i sidste ende potentielt kunne få forbrugerne til at fravælge handel hos iværksætterselskaber. Det er ligeledes tænkeligt, at et valg af iværksætterselskab som selskabsform kunne give en negativ signalværdi og ud af til udstråle manglende seriøsitet.

Den negative perception om iværksætterselskaber kan på baggrund af ovenstående have resulteret i, at disse endte med at underpræstere i forhold til andre selskabsformer og dermed være sub-optimale, når det kom til maksimering af Danmarks BNP.

Hvorvidt den negative perception om iværksætterselskaberne udspringer af de daværende legislative rammer for selskabsformen, og derigennem det lave kapitalkrav, behandles videre i den integrerede analyse, hvor det ligeledes vil vurderes, om der ville kunne udstikkes nogle alternative rammer for lavkapitalselskaber, der ville fjerne eller minimere den negative perception.

3.4 Allokering af ressourcer

Iværksætterselskaberne bidrog i perioden op til afskaffelsen med disses direkte indtægter, der var direkte påvirket af perceptionen om iværksætterselskaberne. På trods af det direkte bidrag til BNP fra iværksætterselskaberne er det ikke muligt at konkludere, at tabet i det danske BNP vil være lig de direkte indtægter, da der skal tages højde for, at der formodentligt også vil eksistere et bidrag til BNP i situationer, hvor iværksætterselskabet ikke er en mulighed. Der er derfor flere aspekter, der

²⁹⁵ Strategic Direction (2021). Performance success in an emerging market context – the importance of Brand positioning and Brand equity, side 19 ff.

²⁹⁶ Forbes Agency Council (2021). The Importance Of Branding In Business.

påvirker det potentielle tab i BNP, hvorunder allokering af ressourcer, uanset om det er iværksætterens eller Danmarks, er værd at overveje.

Ressourcer har ofte flere anvendelsesområder, og det handler derfor for ressourceejeren om at allokere sine ressourcer optimalt, således at denne opnår den størst mulige profit ved anvendelsen af disse. Det vides fra økonomisk teori, at der under fuldkommen konkurrence i idealiserede forhold vil opstå en Pareto-optimal allokering af ressourcer.²⁹⁷ Det må antages, at de ressourcer, der var blevet allokert til oprettelse, drift og regulering af iværksætterselskaber, ligeledes ville kunne være blevet benyttet på anden vis og derigennem have bidraget til Danmarks BNP, hvilket minimerer effekten af afskaffelsen.

3.4.1 Iværksætterens allokering af ressourcer

Under antagelse af at alle iværksætterselskaber blev oprettet med en lav kapital, er det primært iværksætterens ressourcer i form af tid, der er relevant at overveje. Tid kan, ligesom mange andre ressourcer, anses som værende en knap ressource, hvorfor iværksætteren er nødt til at prioritere og allokere sin tid, således at denne opnår det størst mulige payoff.

Som alternativ til at drive egen virksomhed gennem iværksætterselskabet eller en anden selskabsform har iværksætteren mulighed for at varetage en almindelig ansættelse og den vej igennem bidrage til Danmarks BNP gennem værdiskabelse i det selskab, hvor iværksætteren ville være ansat. Det må derfor forventes, at iværksætteren i noget omfang fortsat vil bidrage til Danmarks BNP ved almindelig ansættelse, om end det må forventes at være mindre, end hvis iværksætteren på sigt kunne få skabt en større veletableret virksomhed.

3.4.2 Danmarks allokering af ressourcer

Ligesom for iværksætteren brugte Danmark ligeledes en række ressourcer på iværksætterselskaberne, men modsat iværksætteren må det forventes, at det i højere grad har været penge end tid, der har udgjort den primære ressource. Som eksempel på forbrug kan nævnes udgifterne til administration og til at håndhæve gældende ret, herunder tvangsopløsning af

²⁹⁷ Arrow (1962). Economic Welfare and the Allocation of Resources for Invention, side 609.

selskaber der ikke efterlevede de regulatoriske rammer. ERST-rapporten viser, at 60 procent af samtlige tvangsopløsninger foretaget udgøres af iværksætterselskaber, hvorfor det estimeres, at der er brugt knap DKK 28.000.000 på tvangsopløsning af iværksætterselskaber alene i 2016.²⁹⁸ Det skal imidlertid nævnes, at det er omdiskuteret om estimatet på omkostningerne er sat for højt.²⁹⁹ Argumenterne herfor er, at tvangsopløsninger af andre selskabsformer må vurderes som værende mere omkostningsfulde end dem i iværksætterselskaber, da der i disse ofte vil være større aktivitet, hvilket medfører en mere krævende tvangsopløsning. Hertil argumenteres der for, at meromkostningerne i form af tvangsopløsninger af iværksætterselskab ikke bør kunne udgøre mere end den stigning, der er sket fra tiden inden iværksætterselskabernes eksistens, hvilket vil være en reducere af de estimerede omkostninger på mere end 50 procent.³⁰⁰ På trods af usikkerheden vedrørende størrelsen af udgifterne i forbindelse med tvangsopløsninger må det vurderes, at disse omkostninger ikke er ubetydelige. I tillæg til omkostningerne ved tvangsopløsning bør andre regulatoriske omkostninger for staten inkluderes. Akkumuleres samtlige omkostninger over en længere årrække må det vurderes at udgøre mange statslige midler.

Det synes uanfægtelig, at det er suboptimalt at bruge ressourcer på tvangsopløsning af selskaber, hvoraf en andel på 94 procent ikke har haft reel erhvervsaktivitet,³⁰¹ og som derfor ikke har bidraget til Danmarks BNP. De mange penge brugt kunne i stedet være investeret i andre vækstprojekter, der på sigt kunne have været gavnlige for den danske økonomi og BNP.³⁰² Hvorvidt selve muligheden for at oprette iværksætterselskaber har været en suboptimal allokering af midler kan ikke vurderes alene på denne baggrund, da de positive aspekter, der udspringer fra selskaberne, ligeledes skal inkluderes, når det vurderes, om ressourcerne havde været bedre brugt et andet sted.

3.5 Konkurrence

Det vides fra mikroøkonomisk teori, at prisen og den solgte mængde af en vare på et marked med fri konkurrence og lave adgangsbarrierer fastsættes på baggrund af udbuddet af og efterspørgslen

²⁹⁸ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 44.

²⁹⁹ Erhvervsministeriet (2019). Besvarelse af spørgsmål 1 til L 190 stillet af udvalget den 8. marts 2019.

³⁰⁰ Erhvervsministeriet (2019). Bemærkninger til lovforslaget, L 190 fra 2019 om Forslag til lov om ændring af selskabsloven og årsregnskabsloven, side 5.

³⁰¹ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 40.

³⁰² OECD (2011). Government at a Glance.

på denne vare.³⁰³ Antallet af firmaer og dermed konkurrencen kan derfor have stor indflydelse på både den udbudte mængde og dermed også prisen herfor. En forøgelse af antallet af virksomheder på markedet vil som det klare udgangspunkt mindske prisen, da der vil forefindes en forøget konkurrence. Modsat vil et frafald af virksomheder som oftest resultere i, at prisen på en vare vil stige.³⁰⁴ Ifølge en analyse fra OECD fører øget konkurrence til vækst i produktivitet i de påvirkede virksomheder samt forøget efficiens, som dernæst fører til økonomisk vækst og derigennem en forøgelse af BNP.³⁰⁵

3.5.1 Økonomisk vækst gennem konkurrence

Der blev i perioden fra 2014 til 2017 oprettet 41.877 iværksætterselskaber, der har haft deres drift fordelt over et bredt spektrum af brancher.³⁰⁶ Som perspektivering til antallet af iværksætterselskaber, der har ageret på markedet, kan det understreges, at det totale antal af selskaber, der blev stiftet i samme periode, udgør 278.125 selskaber, hvormed iværksætterselskaberne udgjorde omkring 15 procent af alle stiftelser. Samtidig vides det, at iværksætterselskaberne havde en omsætning på DKK 5,2 mia. i samme periode,³⁰⁷ hvilket ikke er en ubetydelig størrelse, men modsat vides det for eksempel, at Novo Nordisk A/S i 2017 alene havde en omsætning på DKK 111,7 mia.³⁰⁸ Den samlede omsætning produceret af iværksætterselskaber må på denne baggrund vurderes at udgøre en meget lille andel af den samlede produktion fra selskaber i Danmark.

Mængden af konkurrence kan opgøres på baggrund af flere forskellige metoder. På et marked med få aktører er det ofte muligt at vurdere konkurrencesituationen alene på baggrund af antallet af aktører på det pågældende marked, men dette er ikke altid tilfældet. I praksis benyttes ofte modeller, der viser, hvordan markedsandelene fordeler sig blandt aktørerne på det relevante marked, hvor en høj koncentration vil nås, hvis en stor markedsandel er fordelt blandt få aktører,

³⁰³ Pozzoli (2017). Microeconomics, side 58.

³⁰⁴ Europa-Kommissionen (u.å.). Hvorfor er konkurrencepolitikken vigtig for forbrugerne?

³⁰⁵ OECD (2014). Factsheet on how competition policy affects macro-economic outcomes, side 2.

³⁰⁶ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 12 ff.

³⁰⁷ Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber, side 5.

³⁰⁸ Novo Nordisk (2018). Årsskrift 2017.

hvilket indikerer lav konkurrence og vice versa.^{309,310} Som eksempler på sådanne modeller kan nævnes CR₄ indekset samt Herfindahl Hirschman indekset, der begge giver et udtryk for markedsconcentrationen på et givent marked dog med enkelte forskelle i opgørelsesmetoden. CR₄ indekset opgøres som summen af markedsandelene på de fire største selskaber på markedet og tager derfor ikke højde for fordelingen af markedsandele mellem disse. CR₄ indekset kan opstilles som følger:³¹¹

$$CR_4 = \sum_{i=1}^4 s_i$$

Ved vurdering af konkurrencen på baggrund af CR₄ indekset vil et indeks på hundrede resultere i lav konkurrence i form af monopol, duopol eller oligopol, hvor et resultat, der nærmer sig nul, vil indikere fuldkommen konkurrence.³¹² Eftersom iværksætterselskaber må formodes sjældent at være blandt de fire største selskaber på et marked, vil disse ingen effekt have på koncentrationen målt på baggrund af CR₄ indekset.

Herfindahl-Hirschman indekset tager modsat CR₄ indekset højde for samtlige selskaber på et givent marked ved at summere samtlige selskabers kvadrerede markedsandele, hvor kvadreringen medfører, at fordelingen af markedsandele blandt de store aktører kan være udslagsgivende. En betingelse for benyttelse af Herfindahl-Hirschman indekset er, at markedsandelene for samtlige aktører skal være kendt, hvilket ofte udelukker udnyttelse. Herfindahl-Hirschman indekset kan opstilles som følger:³¹³

$$HHI = \sum_{i=1}^n s_i^2$$

³⁰⁹ Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen (u.å.). Konkurrence – Måling af konkurrenceintensitet.

³¹⁰ Cabral (2017), Introduction to Industrial Organization, side 252.

³¹¹ Naldi & Flamini (2014). The CR4 index and the interval estimation of the Herfindahl-Hirschman Index: an empirical comparison, side 4-5.

³¹² Naldi & Flamini (2014). The CR4 index and the interval estimation of the Herfindahl-Hirschman Index: an empirical comparison, side 5.

³¹³ Naldi & Flamini (2014). The CR4 index and the interval estimation of the Herfindahl-Hirschman Index: an empirical comparison, side 2-4.

Ved Herfindahl-Hirschman indekset kan et resultat mellem nul og 10.000 opnås, hvor et resultat på 10.000 alene kan opnås, hvis der kun er én aktør på markedet, og der dermed er monopol.³¹⁴ Des nærmere resultatet kommer på nul, des mere konkurrence er der på det givne marked. Modsat CR₄ indekset vil iværksætterselskabernes bidrag til koncentrationen, og dermed til konkurrencen, kunne ses ved benyttelse af Herfindal-Hirschman indekset, om end bidraget må formodes at være ubetydeligt.

På trods af den store andel af oprettelser må det vurderes på baggrund af den forholdsmæssigt lille omsætning, der var i iværksætterselskaber, at de ikke som udgangspunkt bidrog meget til konkurrencen, da det må forventes, at de på et fåtal af markeder besad betydelige markedsandele, der kunne påvirke de indekser, der benyttes til at vurdere konkurrencesituationen. Idet iværksætterselskaberne ikke bidrog i betydeligt omfang til konkurrencen, har de heller ikke haft betydelig indflydelse på konkurrencens påvirkning af den vækst i BNP, der kan begrundes i konkurrencen. Hertil er det ligesom i del 3, afsnit 3.1 relevant at overveje, at omsætningen fra iværksætterselskaberne udsprang fra unge selskaber, hvor omsætningen i andre selskaber, så som Novo Nordisk A/S, stammer fra selskaber med en væsentlig længere historik. Det skal derfor ikke afskrives, at iværksætterselskaberne på sigt havde været i stand til at opnå større markedsandele og derigennem bidrage til konkurrencen og vækst i BNP den vej igennem.

3.5.2 Vækst i bruttonationalprodukt og markedsandele

Når det kommer til konkurrence, er det ligeledes værd at overveje, om iværksætterselskaberne igennem deres produktion reelt formår at skabe yderligere værdi gennem deres produktion, eller om de proportionelt med, at deres egen produktion forøges, udkonkurrerer og minimerer produktionen fra andre danske virksomheder. Som nævnt ovenfor fastsættes den udbudte mængde og pris på baggrund af udbud og efterspørgsel, hvorfor størrelsen af produktionen på et givent marked ligeledes er afhængig heraf.³¹⁵

³¹⁴ Naldi & Flamini (2014). The CR₄ index and the interval estimation of the Herfindahl-Hirschman Index: an empirical comparison, side 3.

³¹⁵ Pozzoli (2017). Microeconomics, side 22 ff.

Samfundet i dag er blevet globaliseret til en sådan grad, at det ikke længere alene er lokalt producerede varer, der bliver indtaget i lokale områder. Danmark importerede i 2019 for lige over DKK 1.196 mia.³¹⁶, hvilket altså er værdien af udenlandske varer og tjenesteydelser, der på den ene eller anden måde må forventes konsumeret i Danmark. Som modsætning til importen kan nævnes, at Danmark i 2019 eksporterede for lige under DKK 1.368 mia., hvilket altså er danske varer og tjenesteydelser, der blev konsumeret uden for Danmark.³¹⁷ Afslutningsvist kan nævnes, at Danmarks BNP i 2019 udgjorde lige over DKK 2.318 mia.³¹⁸

Det må forventes, at nyetablerede danske virksomheder primært, om end ikke alene, agerer på det danske marked i de første mange år af deres levetid. Det er på denne baggrund relevant at vurdere, hvor store dele af de i Danmark konsumerede varer og tjenesteydelser, der reelt bliver produceret i Danmark, der allerede bidrager til Danmarks BNP, og hvor stor en del af salget, der hidrører fra udenlandske selskaber, hvormed produktionen tilfalder de respektive lande.

Det må antages, at en nyetableret dansk virksomhed, der alene agerer i Danmark, vil stjæle markedsandele fra danske og udenlandske selskaber direkte proportionelt med fordelingen af markedsandele mellem disse på deres respektive danske marked. På baggrund af den ovenfor angivne data om import, eksport og BNP må det forventes at omkring halvdelen af alle varer og tjenesteydelser konsumeret i Danmark stammer fra udlandet. Det må derfor ligeledes, på baggrund af antagelsen om at markedsandele erobres proportionelt med den eksisterende fordeling, vurderes, at et nyetableret selskab vil erobre halvdelen af deres markedsandele fra udenlandske selskaber og den anden halvdel fra danske selskaber. På denne baggrund må det vurderes, at halvdelen af indtægterne genereret vil omrokere udenlandsk BNP til Danmarks BNP, hvor den anden halvdel alene vil være en intern omrokering, der ikke medfører en ændring i Danmarks BNP.

På sigt må det antages, at flere af de danske virksomheder vil søge udvidelse uden for det danske marked gennem eksport, hvor forholdet mellem danske og udenlandske aktører fordeler sig væsentligt anderledes. Ved disse ekspansioner må det forventes, at størstedelen af de erobrede

³¹⁶ Bilag 6.

³¹⁷ Bilag 6.

³¹⁸ Bilag 7.

markedsandele vil stamme fra udenlandske enheder, hvormed en større positiv effekt på Danmarks BNP vil være at finde.

3.6 Estimat af iværksætterselskabets indtægter

De estimerede potentielle indtægter for iværksætterselskaberne ville qua udformningen af lovgivningen ikke komme til udtryk som reelle indtægter for iværksætterselskaberne, da det antages, at de velfungerende iværksætterselskaber løbende ville blive omdannet til anpartsselskaber. Udformningen af lovgivningen ville medføre, at indtægter, der udsprang for selskaber, der var startet som iværksætterselskaber, skulle medregnes ved anpartsselskabernes indtægter, hvilket ville have medført en skævvridning i billedet af iværksætterselskaber som selskabsform. Et mere retvisende billede ville findes, hvor der ses igennem omregistreringen fra iværksætterselskab til anpartsselskab, og at alle indtægter fra selskaber, der oprindeligt blev stiftet som et iværksætterselskab, medregnes til iværksætterselskabernes bidrag.

Ifølge data fra Vækstfonden overlever kun lidt over halvdelen af de virksomheder, der hvert år bliver oprettet i Danmark, de første tre år.³¹⁹ Dette estimat understøttes af en analyse fra Erhvervsstyrelsen, der viser, at andelen af nye virksomheder, der fortsat er reelt erhvervsaktive efter fem år, cirka er 45 procent på landsplan.³²⁰

Kigges der mod Amerikas Forenede Stater (Fremover benævnt ”USA”), hvor der forefindes et lidt bredere datagrundlag, kan det ses, at det danske niveau i rimeligt omfang stemmer overens med dataen fra USA, hvor det er angivet, at omkring 48,5 procent af nystartede fortsat er i drift efter fem år.³²¹ Eftersom dataen for Danmark og USA angiver omtrent den samme mængde overlevende selskaber, må det formodes, at den generelle overlevelsestendens for selskaber er ens i de to lande. Ud fra den eksisterende data fra USA er det muligt at beregne gennemsnitsoverlevelseshastigheden på baggrund af selskabernes alder. Dette svarer til, at omkring 78,5 procent af selskaberne fortsat er i

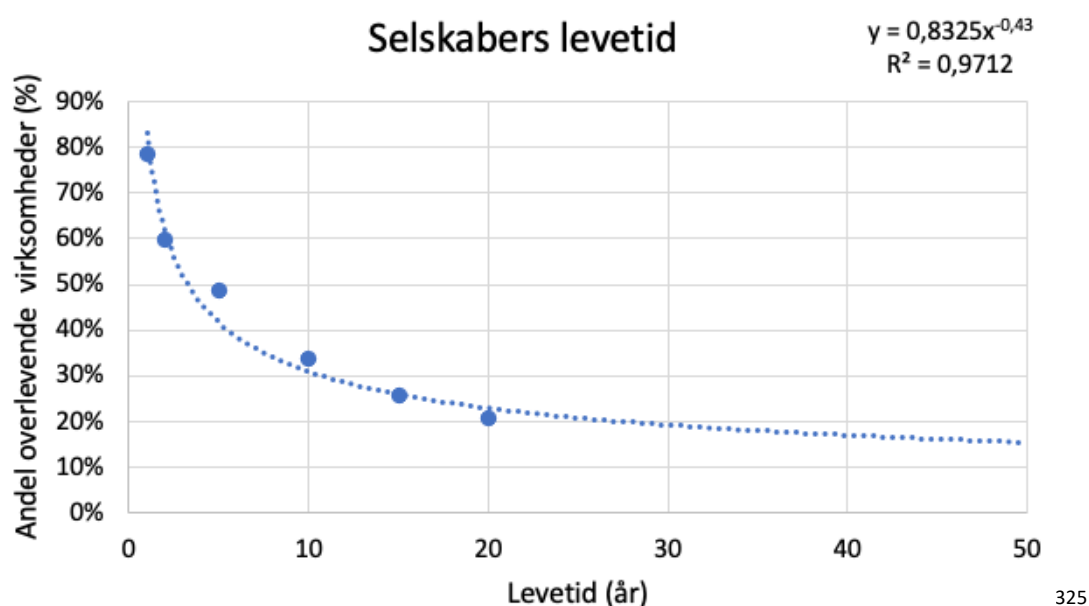
³¹⁹ Vækstfonden (2019). Tre faktorer, der kan være afgørende for din succes som iværksætter.

³²⁰ Erhvervsstyrelsen (2021). Nye virksomheder i kommuner og erhvervshusområder i Danmark.

³²¹ U.S. Bureau of Labor Statistics (2016). Entrepreneurship and the U.S. Economy – Chart 3. Survival rates of establishments, by year started and number of years since starting, 1994–2015, in percent.

drift efter ét år, 59,5 procent efter tre år, 48,4 procent efter fem år, 33,6 procent efter 10 år, 25,5 procent efter 15 år og 20,4 procent efter 20 år.^{322,323}

Da der aldrig kan være tale om en negativ andel overlevende virksomheder, og fordi der ses en stor mængde af frafald i de første år, hvilket derefter aftager som årrækken skyder frem, må det vurderes, at der er tale om en form for eksponentielt forfald.³²⁴ På baggrund af gennemsnitsværdierne er det muligt at opstille en graf og indsætte en eksponentiel tendenslinje, der angiver mængden af overlevende selskaber på baggrund af deres alder:

Det kan af tendenslinjen ses, at andelen af opløste selskaber aftager i takt med, at selskaberne modnes, og ud fra funktionen for tendenslinjen vil der efter 100 år fortsat være omkring 11,5 procent af selskaberne, der fortsat er i drift, hvor selskaberne må formodes at være modne. Dette vil altså svare til, at 4.815 af de 41.877 oprettede iværksætterselskaber i perioden 2014-2017 fortsat ville være i drift efter 100 år. Det er hernæst relevant at beregne, hvor stor en andel

³²² U.S. Bureau of Labor Statistics (2016). Entrepreneurship and the U.S. Economy – Chart 3. Survival rates of establishments, by year started and number of years since starting, 1994–2015, in percent.

³²³ Bilag 8.

³²⁴ Marecek (2017). Intermediate Algebra, side 1012.

³²⁵ Egen tilvirkning på baggrund af værdierne i U.S. Bureau of Labor Statistics (2016). Entrepreneurship and the U.S. Economy – Chart 3. Survival rates of establishments, by year started and number of years since starting, 1994–2015, in percent.

iværksætterselskaberne udgjorde af Danmarks samlede antal selskaber, hvor der i 2019 samlet var 321.494 selskaber³²⁶:

$$\frac{41.877}{321.494} * 100 = 1,50\%$$

De 41.877 iværksætterselskaber udgjorde altså cirka 1,5 procent af Danmarks 321.494 selskaber i 2019.

Som tidligere nævnt bidrager selskaber inden for OECD med 72 procent af områdets BNP,³²⁷ og såfremt dette er gældende, er det muligt at beregne et groft estimat på, hvor stor en procentdel af Danmarks BNP, der på sigt ville udspringe fra de 11,5 procent overlevende iværksætterselskaber:

$$1,50\% * 72\% = 1,08\%$$

For at give en indikation af, hvilket størrelsesforhold indtægten for alene de overlevende selskaber har, vil det hernæst blive beregnet, hvor stor en sådan indtægt havde været i 2019. Som tidligere nævnt havde Danmark i 2019 et BNP på DKK 2.318 mia.³²⁸, hvilket tillader beregningen:

$$1,08\% * DKK 2.318 \text{ mia.} = DKK 25 \text{ mia.}$$

Havde iværksætterselskaberne derfor i 2019 været en hundrede år gammel fortælling, hvor afskaffelsen ikke havde fundet sted, ville de overlevende modne selskaber have bidraget med estimeret DKK 25 mia. i 2019 alene. Det skal noteres, at denne beregning er foretaget alene på baggrund af de 11,5 procent iværksætterselskaber, der vil overleve 100 år. De selskaber, der ikke overlever 100 år må forventes ligeledes at bidrage til Danmarks BNP i deres levetid, hvilket igen kun forøger værdien af iværksætterselskaberne.

³²⁶ Danmarks Statistik (u.å.). Firmaer og koncerner.

³²⁷ McKinsey Global Institute (2021). A new look at how corporations impact the economy and households.

³²⁸ Bilag 7.

3.7 Fysisk kapital

Når det kommer til reguleringens indflydelse på selskaber og udflytning af kapital, er det ofte skatter, der er i fokus, men der er ud over skatterne mange andre faktorer, der kan resultere i udflytning af kapital. Det er i økonomisk teori anerkendt, at en forøgelse af det samlede skattetryk kan resultere i udflytning af fysisk kapital, da skattebetalinger under et ønske om at profitmaksimere, må anses som værende negativt, der minimerer betalerens samlede nytte.³²⁹ Med den modsatte virkning er det ligeledes muligt for lande at forøge mængden af kapital i landet ved at sænke skatteraten og den vej igennem opnå at akkumulere en større mængde kapital. Denne bevægelse mellem udflytning og indflytning af kapital på baggrund af skattesatser er i økonomisk teori påvist at føre til skattekonkurrence mellem lande.³³⁰

På trods af at denne afhandling har afgrænset sig fra behandlingen af skatteretten, er det stadig i et vist omfang relevant at drage en parallel til den effekt, skatter har på udflytning af fysisk kapital. Skatter og afgifter er en betaling til staten på baggrund af ens indkomst eller værdien af en købt vare.³³¹ Skatter og afgifter skal anses som en betaling, hvorimod selskabskapital udgøres af bunden kapital, der modsat skatter og afgifter tilfalder selskabet frem for staten. På trods af at bunden selskabskapital tilfalder selskabet og derigennem dettes kapitalejer, vil det stadig af kapitalejeren blive anset som en negativ eksternalitet, da det minimerer den enkelte selskabsejers disponering af egne midler. En bunden krone vil alt andet lige bidrage med mindre nytte til kapitalejeren end en krone, som ikke er bundet som selskabskapital. Hvor stor en minimering, der sker af kapitalejerens nytteværdi, afhænger af kapitalejerens nyttefunktion. Det er tænkeligt, at en mere velhavende kapitalejer vil påvirkes i mindre grad ved at binde kapital end en kapitalejer, der har færre midler til rådighed.

Det blev i del 2, afsnit 4.2 påvist, at det er muligt for en dansk iværksætter at oprette et selskab i et hvilket som helst land i EU med hjemmel i EU-retten. Der blev ligeledes i den juridiske analyse redegjort for de forskellige lovkrav, herunder kravet til selskabskapital, der eksisterer i en række nærtliggende lande. Det blev her påvist, at det i flere af de lande, der ligger omkring Danmark,

³²⁹ Yang (1996). Tax competition under the threat of capital flight.

³³⁰ Yang (1996). Tax competition under the threat of capital flight.

³³¹ Cambridge Dictionary (u.å.). Tax.

fortsat er muligt at oprette lavkapitalselskaber, hvor kravet til selskabskapitalen er væsentligt lavere end det nuværende minimumskrav på DKK 40.000 for et anpartsselskab i Danmark.

Med dette i sine overvejelser skal iværksætteren træffe en beslutning om, hvorvidt iværksætteren ønsker at oprette et selskab, og i så fald hvor denne ønsker at oprette sit selskab, og hvor dets aktivitet skal udøves. Iværksætteren vil i sin beslutning forsøge at maksimere sin samlede nytte, og eftersom de forskellige iværksættere har forskellige nyttefunktioner, vil overvejelserne give forskellige udfald.

Såfremt iværksætteren vælger at drive virksomhed i Danmark, på trods af at det ikke længere er muligt at oprette et iværksætterselskab, vil det ikke påvirke Danmarks BNP, da det må antages og forventes, at der i denne situation vil blive udført den samme aktivitet i Danmark. I den situation hvor iværksætteren vælger at oprette et selskab i et andet EU-land, men at føre selskabets fulde aktivitet i Danmark, som var det dansk, vil al produktion, der sker i Danmark, fortsat medregnes Danmarks BNP. Modsat vil Danmark ikke længere medregne den andel af værditilvæksten i udenlandsk produktion, der kan tilregnes dansk intellektuel kapital som beskrevet i del 3, afsnit 3.1. Resultater af afskaffelsen af iværksætterselskaberne derimod i, at iværksætteren vælger slet ikke at drive virksomhed, eller at dennes virksomhed skal udøve sin aktivitet uden for Danmark, vil det resultere i et tab i Danmarks BNP.

Iværksætterens beslutningstagen bliver nærmere behandlet nedenfor i del 3, afsnit 4 i sin helhed, hvilket nærmere vil belyse effekten af afskaffelsen af iværksætterselskaberne på Danmarks BNP.

3.8 Menneskelig kapital

Menneskelig kapital kan anses som værdien af den erfaring, viden og evner, som mennesker besidder.³³² Mennesker tilegner sig derfor menneskelig kapital gennem hele deres liv igennem uddannelse og arbejdsmarkedet. Denne type af kapital udgør et immaterielt aktiv, der ikke som sådan er målbart, men er på trods af dette længe blevet anset som en vigtig faktor, når det kommer til økonomisk vækst, da en ophobning af menneskelig kapital har en direkte indflydelse på væksten

³³² Keeley (2007). OECD Insights – Human Capital – How what you know shapes your life, side 3-4.

i et land.³³³ Endvidere ses der en direkte korrelation mellem mængden af menneskelig kapital og af mængden af teknologi, som endvidere påvirker den økonomiske tilvækst i et land.³³⁴ Udflytning af menneskelig kapital, ofte omtalt som human capital flight eller brain flight, menes at føre til en konstant reduktion af økonomisk vækst i et land, der er direkte proportionalt med den andel af befolkningen, der er emigreret,³³⁵ og det vil derfor have negative konsekvenser på et lands BNP, såfremt der sker en udflytning af menneskelig kapital.

Et menneskes liv kan opdeles i flere faser, og i hver af disse faser vil der forefindes en mulighed for at emigrere fra sit hjemland for at fortsætte sin tilværelse i et andet land. En sådan beslutning må antages at træffes på baggrund af en maksimering af det enkelte individs nyttefunktion, hvor mange faktorer kan spille ind. I de tidlige faser af et menneskes liv, vil der højst sandsynligt være større nytte for et menneske ved at forblive i sit hjemland på grund af faktorer så som familie og familiære omgivelser, hvor der kan opnås en uddannelse, og derigennem en opbygning af menneskelig kapital. Efterhånden som et menneske bevæger sig igennem de forskellige faser i livet, kan der ske et stort skift i dettes nyttefunktion, hvilket kan føre til, at der ikke længere er størst nytte ved at forblive i det land, hvor individet er opvokset, hvormed der vil ske en udflytning af den menneskelige kapital, som personen har opbygget igennem sit liv, såfremt denne flytter ud af Danmark.³³⁶

Det må forventes, at en andel af påvirkningen af udflytning af menneskelig kapital er knyttet til et konkret selskabs direkte indtægter, men som angivet ovenfor vil der ligeledes ske en mindsning i udviklingen af teknologi. En sådan mindsning må ligeså forventes at influere andre selskaber og deres indtjeningsevne, hvorfor der fortsat vil være en effekt af udflytningen af menneskelig kapital, der kommer som et tillæg til den mindskede indtjeningsevne i selskaberne.

Hvorvidt der sker en udflytning af menneskelig kapital i forbindelse med afskaffelsen af iværksætterselskaber, hvormed det laveste krav til selskabskapitalen for et kapitalselskab i Danmark blev hævet, afhænger af, hvorvidt iværksætteren beslutter sig for at benytte sig af muligheden for

³³³ Haque & Kim (1995). "Human Capital Flight": Impact of Migration on Income and Growth, side 579.

³³⁴ Haque & Kim (1995). "Human Capital Flight": Impact of Migration on Income and Growth, side 579.

³³⁵ Haque & Kim (1995). "Human Capital Flight": Impact of Migration on Income and Growth, side 593.

³³⁶ Haque & Kim (1995). "Human Capital Flight": Impact of Migration on Income and Growth, side 581 og 590.

at stifte et selskab i et andet land men at fortsætte alt aktiviteten i Danmark, oprette et dansk selskab med alt aktivitet i Danmark, om de vil føre virksomhed uden for Danmark, eller om der helt vælges, at virksomhedsdrømmen ikke skal forfølges. Iværksætterens beslutningstagen, og dermed påvirkningen af Danmarks BNP, behandles videre nedenfor i del 3, afsnit 4 i sin helhed.

3.9 Viden

I tillæg til teori om human capital flight forefindes der ligeledes en større mængde økonomisk empiri omhandlende viden, som er et underliggende element af menneskelig kapital. I økonomisk teori anses viden som et offentligt gode, der er tilgængeligt for alle, hvormed viden er yderst gavnligt i et lands økonomi.³³⁷ Modsætningsvist argumenteres der i det svenske og det europæiske paradoks for, at ny viden ikke nødvendigvis medfører vækst.³³⁸ Dette skyldes, at den nye viden, der er opnået, skal benyttes igennem nye investeringer, hvilket medfører en vis risiko og usikkerhed.³³⁹ Det er derfor nødvendigt, at der er nogle, der er villige til at løbe en risiko, når den nye viden skal endeligt udnyttes. Der kan ligeledes argumenteres for, at det er en central rolle for iværksættere, at de er villige til at løbe en risiko, hvilket tillader økonomien at drage nytte af spillover-effekten, hvilket medfører øget økonomisk vækst og derigennem en forøgelse af Danmarks BNP.³⁴⁰

I selskaber med begrænset ansvar hæfter kapitalejeren som gennemgået i del 2, afsnit 2.1 kun med den indskudte kapital. Dette betyder, at den direkte risiko, der forefindes, afhænger af, hvor stor en mængde indskudt kapital, der er i et selskab, hvor en høj mængde indskudt selskabskapital medfører en højere risiko end ved en lav mængde indskudt kapital. Afskaffelsen af de danske iværksætterselskaber har dermed resulteret i en forøgelse risiko for iværksættere, da de herigennem har været tvunget til at indskyde en større mængde kapital i deres selskaber ved oprettelse, hvilket vil resultere i dårligere udnyttelse af viden og derigennem en forringelse af væksten i Danmarks BNP.

³³⁷ Audretsch & Keilbach (2008). Resolving the knowledge paradox: Knowledge-spillover entrepreneurship and economic growth, side 1697.

³³⁸ Audretsch & Keilbach (2008). Resolving the knowledge paradox: Knowledge-spillover entrepreneurship and economic growth, side 1697.

³³⁹ Audretsch & Keilbach (2008). Resolving the knowledge paradox: Knowledge-spillover entrepreneurship and economic growth, side 1698.

³⁴⁰ Audretsch & Keilbach (2008). Resolving the knowledge paradox: Knowledge-spillover entrepreneurship and economic growth, side 1697.

Der er endvidere lavet en større mængde forskning i, at der forefindes en stor mængde af vidensspillover i iværksætterselskaber, hvorfra medarbejderne udspringer fra for at fostre deres egne idéer, der er opstået igennem viden fra det iværksætterselskab, hvor de havde deres arbejde.³⁴¹ Det er i et rimeligt omfang tænkeligt, at sådanne medarbejdere ville vælge at oprette deres iværksætterselskab i samme land, som de er bosiddende i, hvilket ofte vil være samme sted, som medarbejderen har sit arbejde. Såfremt afskaffelsen af iværksætterselskab har medført, at der oprettes færre selskaber, og at de der oprettes, er mindre risikovillige, vil det resultere i, at væksten i Danmarks BNP forringes.

3.10 Innovation

Innovation tildeles i økonomisk teori stor betydning, når det kommer til forøgelse af levestandarder, løsning af samfundskritiske problemer samt økonomisk vækst.³⁴² Argumentet for at innovation medfører økonomisk vækst understøttes af empiri, der viser, at de lande, der ansøger om et højere antal af patenter, som i noget omfang må være en indikator for innovation, oplever større økonomisk vækst.³⁴³ At innovation er en afgørende faktor for vækst, og som minimum må anses som værende en positiv faktor, synes anerkendt i EU og herunder i Danmark, hvor der løbende indføres nye forskelligartede initiativer til at fremme innovationen. Af initiativer på fælleseuropæisk plan kan blandt andet nævnes Horizon Europe, der er EU's forsknings- og innovationsprogram,³⁴⁴ og på dansk plan kan blandt andet nævnes særlige skattemæssige fordele ved udvikling og forskning, der har til hensigt at øge netop denne type aktivitet blandt selskaberne.³⁴⁵

Innovation kan udspringe fra både ældre veletablerede virksomheder og gennem iværksætteri. For de ældre veletablerede virksomheder kan der være tale om et ønske om at videreudvikle virksomhedens produktportefølje, således at virksomheden forbliver konkurrencedygtig på sit eksisterende marked eller måske sågar i et håb om at udvide forretningen til også at omfatte nye markeder.³⁴⁶ Iværksætteri kan på den anden side opstå gennem et ønske om tage en andel af et

³⁴¹ Audretsch & Keilbach (2008). Resolving the knowledge paradox: Knowledge-spillover entrepreneurship and economic growth, side 1699.

³⁴² OECD (2007). Innovation and Growth: Rationale for an Innovation Strategy, side 6.

³⁴³ Hasan & Tucci (2010). The innovation-economic growth nexus: Global evidence, side 1268 ff.

³⁴⁴ Europa-Kommissionen (2021). Horisont Europa – Investeringer, der former vores fremtid.

³⁴⁵ Forarbejderne til L 30 fra 2020 om Forslag til lov om ændring af afskrivningsloven, ligningsloven og selskabsskatteloven, side 4-5.

³⁴⁶ Bloom & Kotler (1975). Strategies for High Market-Share Companies.

eksisterende marked gennem allerede eksisterende produkter eller gennem nytænkning og innovation.³⁴⁷

Da Danmark har et ønske om at maksimere sin økonomiske vækst og derigennem BNP, vil det derfor være til Danmarks fordel, hvis der opstilles et regelsæt, der tillader innovation igennem samtlige mulige kanaler. Der blev i del 3, afsnit 3.7 argumenteret for, at afskaffelsen af iværksætterselskaberne kunne resultere i udflytning af fysisk kapital, hvilket kunne begrundes i, at minimumskapitalkravet til oprettelse af et selskab efter afskaffelsen blev forøget. Denne forøgelse af kapitalkravet kan anses som en adgangsbarriere på det danske iværksættermarked. Adgangsbarrierer besværliggør muligheden for at stifte og drive et selskab og er dermed med til at kvæle det danske iværksætteri, der ellers kunne være med til at øge Danmarks BNP gennem en forøgelse af innovationen.³⁴⁸

4 Spilteori

4.1 Indledning til spilteori

Det lægges til grund for den spilteoretiske analyse, at Danmarks payoff vurderes på baggrund af BNP, og at en forøgelse af BNP er lig med en forøgelse af Danmarks payoff. Modsat opgøres iværksætterens payoff på baggrund af nytte, hvor der vil være aspekter ved samtlige af mulighederne, der enten medfører en forøgelse eller minimering af iværksætterens nytte og derigennem payoff.

Der vil nedenfor blive foretaget en analyse af Danmarks og iværksætterens payoffs. Analysen vil blive baseret på de generelle konklusioner i både den juridiske og økonomiske analyse og vil danne grundlag for den videre diskussion i den integrerede analyse.

Danmarks payoff influeres af de beslutninger, som iværksætteren tager. Det er derfor relevant at undersøge Danmarks payoff ved de muligheder, der er til rådighed hos iværksætteren efter

³⁴⁷ Gans, Scott & Stern (2018). Strategy for Start-ups.

³⁴⁸ Sobel, Clark & Lee (2007). Freedom, barriers to entry, entrepreneurship, and economic progress.

gældende ret. Det er for iværksætteren muligt at oprette et dansk selskab, der efter lovændringen ikke længere kan være et iværksætterselskab, eller slet ikke oprette et selskab. I tillæg til disse muligheder præsenterede den juridiske analyse, at det for en dansk iværksætter er muligt at oprette selskaber uden for Danmark og igennem det udenlandske selskab føre al sin aktivitet i Danmark via en filial, men et mindre dansk aktivitetsniveau er ligeledes en mulighed. Eftersom Danmarks payoff på baggrund af ovenstående analyse hovedsageligt forventes at påvirkes af, hvor aktiviteten udføres, vil samtlige ikke-danske enheder blive behandlet sammen som "udenlandsk selskab" til trods for, at de forskellige jurisdiktioner vil blive behandlet individuelt for iværksætterens payoff. Værdierne for de forskellige payoffs vil blive analyseret nærmere nedenfor.

4.2 Danmarks payoff ved dansk selskab

Det blev i del 3, afsnit 3.1 gjort klart, at Danmarks BNP bliver påvirket af et selskabs indtægter. Det blev her gjort klart, at et selskab bidrager til Danmarks BNP med værdien af den samlede danske produktion fratrasket værdien af råstoffer og hjælpemidler. Selskabets direkte indtægter fratrasket råstoffer og hjælpemidler tildeles notationen " π "³⁴⁹. På baggrund af del 3, afsnit 3.5.2 blev det fundet, at denne værdi måtte forventes halveret, da halvdelen af selskabets indtægt måtte forventes at udspringe fra indtægten i andre danske selskaber, der dermed ville blive mindsket.

Det er ikke alene selskabets nuværende bidrag til Danmarks BNP, der skal indgå i Danmarks payoff. Alle fremtidige indtægter bør medregnes til payoffet i dens nutidsværdi, hvilket er et udtryk for, hvad værdien af fremtidige betalinger er på tidspunktet for beslutningen. Ved almindelig beregning af nutidsværdi skal de fremtidige betalingsstrømme korrigeres for inflation,³⁵⁰ men da selskabernes fremtidige betalinger må forventes at stige proportionelt med inflationen, er denne korrektion ikke relevant.

³⁴⁹ Se generelt bilag 9 for oversigt over notationer i spilteorien.

³⁵⁰ Hillier, Clacher, Ross, Westerfield & Jordan (2017). Fundamentals of Corporate Finance, side 80.

På baggrund af disse faktorer kan opstilles et udtryk for Danmarks payoff på baggrund af selskabernes direkte indtægter:

$$\text{Danmarks payoff} = 0.5 * NV_{\pi}$$

Hvor:

$$NV_{\pi} = NV_{\text{selskabets indtægter}} - NV_{\text{selskabets udgifter}}$$

I indtægterne formodes det, at innovation indgår som en del, da en større grad af innovation vil medføre forhøjede indtægter.

Hertil skal tillægges den andel af værditilvæksten i udenlandsk produktion, der kan medregnes i Danmarks BNP på baggrund af dansk intellektuel kapital som omtalt i del 3, afsnit 3.1. Denne tilvækst tildeles notationen " $NV_{\pi_{IK}}$ ":

$$\text{Danmarks payoff} = 0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}}$$

Det udtryk udgør udgangspunktet for Danmarks payoff ved iværksætterens valg af et dansk selskab, men dette må ligeledes korrigeres med nogle af de faktorer, der alene påvirker Danmarks BNP indirekte. Der blev i del 3, afsnit 3.5 argumenteret for, at øget konkurrence fører til øget efficiens, der på sigt vil føre til økonomisk vækst. Et selskab oprettet i Danmark vil føre til forøget konkurrence, på trods af at forøgelsen i konkurrencen indledningsvist må forventes at være lille. Udbygges modellen med nutidsværdien af denne faktor, der gives notationen " NV_K ", ser modellen ud som følger:

$$\text{Danmarks payoff} = 0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K$$

Der blev endvidere i del 3, afsnit 3.8 argumenteret for, at udflytning af menneskelig kapital, der tildeles notationen " NV_{MK} ", ville føre til et tab i BNP. Som angivet i afsnittet er menneskelig kapital

et immaterielt aktiv bestående af menneskelig viden, erfaring og evner, der har direkte indflydelse på mængden af teknologi i samfundet. Akkumuleringen af menneskelig kapital i selskabet må formodes at bidrage til en forholdsmæssig udvikling af teknologien i Danmark, der vil medføre en fremgang i Danmarks BNP. Med det formål at holde modellen simpel antages det, at effekten er proportionel med aktiviteten i Danmark, og Danmarks payoff påvirkes i henhold hertil. Da den fulde aktivitet i det danske selskab forventes at forefindes i Danmark, kan modellen udbygges således:

$$\text{Danmarks payoff} = 0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK}$$

I forlængelse af menneskelig kapital argumenteres der i del 3, afsnit 3.9 for, at unge selskaber med lav selskabskapital og dermed lav risiko, er bedre til at udnytte viden, hvilket fører til en forøgelse i knowledge spillover og derigennem en forøgelse af BNP. På trods af at det ikke længere er muligt at oprette iværksætterselskaber i Danmark, må det vurderes, at der fortsat er lavere risiko ved et ungt selskab, end der er for et veletableret selskab. På denne baggrund er det relevant at inddrage nutidsværdien af den økonomisk vækst via viden i modellen, der tildeles notationen " NV_V ":

$$\text{Danmarks payoff} = 0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_V$$

Danmarks payoff ved oprettelse af et dansk selskab kan derfor i grove træk opstilles som et udtryk, hvor det danske payoff er et resultat af de direkte indtægter, den indirekte vækst gennem konkurrencen samt den indirekte vækst, der udspringer fra udnyttelsen af menneskelig kapital og viden.

Det må antages, at en dansk enkeltmandsvirksomhed samt et dansk anpartsselskab genererer den samme indtægt, hvis det er den samme iværksætter, der driver selskabet, samt at selskaberne, på trods af forskel i selskabstype, bidrager på samme niveau gennem den indirekte påvirkning. Det formodes, at iværksætteren vil vurdere, at det er mere byrdefuldt at have personlig hæftelse end at skulle binde DKK 40.000 i selskabet, hvorfor der ved udøvelse af erhvervsmæssig virksomhed via en enkeltmandsvirksomhed vil være mindre knowledge spillover og dermed lavere bidrag via viden til Danmarks BNP end ved anpartsselskabet.

4.3 Danmarks payoff ved udenlandsk selskab

Ligesom for de danske selskaber vil der også ved oprettelse af et udenlandsk selskab forefindes et payoff for Danmark. Dette payoff vil i vidt omfang afhænge af, hvor stor aktivitet det udenlandske selskab har i Danmark. Danmarks payoff vil nedenfor blive behandlet i tre fastsatte niveauer af dansk aktivitet. Dog skal det bemærkes, at aktivitetsniveauet kan spænde over betydeligt mere end tre niveauer. Det formodes at de immaterielle aktiver holdes i det udenlandske selskab, hvormed der ikke vil forefindes bidrag til Danmarks BNP gennem udenlandsk produktion, da der ikke længere vil være tale om dansk intellektuel kapital. Dette bidrag er derfor ekskluderet ved payoffet for samtlige af de udenlandske enheder.

4.3.1 Danmarks payoff ved udenlandsk selskab med ren dansk aktivitet

Et udenlandsk selskab med ren dansk aktivitet vil ligesom det danske selskab bidrage til Danmarks BNP med selskabets direkte indtægter fratrasket råstoffer og hjælpemidler, der skal korrigeres efter, hvor stor en markedsandel, der bliver stjålet fra selskaber, der allerede bidrager til Danmarks BNP. Der vil qua den rene danske aktivitet ligeledes være bidrag til Danmarks payoff gennem konkurrencen, menneskelig kapital og knowledge spillover, som var tilfældet for de danske selskaber. Det vil derfor være muligt at tage udgangspunkt i det endelige udtryk, der blev opstillet for de danske selskaber:

$$\text{Danmarks payoff} = 0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V$$

I tillæg hertil er det relevant at vurdere Danmarks allokering af ressourcer som omtalt i del 3, afsnit 3.4.2. Her fremgår det, at Danmark har haft omkostninger i forbindelse med tvangsopløsninger samt andre regulatoriske omkostninger. Såfremt den danske iværksætter vælger at oprette sit selskab i udlandet, vil der være færre omkostninger for Danmark. Disse ressourcer vil hermed kunne allokeres på anden vis, hvilket kan forøge Danmarks BNP, hvis ressourcerne benyttes på områder, der medfører økonomisk vækst. Det skal imidlertid noteres, at det på baggrund af del 2, afsnit 4.3.1 vurderes, at et udenlandsk selskab med ren dansk aktivitet vil være tvunget til at oprette en filial i Danmark, der ligeledes kan medføre omkostninger for Danmark, om end disse vurderes at være mindre ved filialer end for rent danske selskaber, hvorfor der fortsat vil være et bidrag.

Nutidsværdien af den fremtidige vækst i BNP begrundet i en mere optimal allokering af ressourcer tildeles notationen " NV_{DKAR} ", og indføres denne i udtrykket ovenfor, vil det se ud som følger:

$$\text{Danmarks payoff} = 0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V + NV_{DKAR}$$

Danmarks payoff ved oprettelse af et udenlandsk selskab er derfor lig payoffet ved oprettelsen af et dansk selskab tillagt nutidsværdien af Danmarks mulige allokering af ressourcer.

4.3.2 Danmarks payoff ved udenlandsk selskab med nogen dansk aktivitet

Under antagelsen, af at det udenlandske selskab med nogen dansk aktivitet har halvdelen af sin aktivitet i Danmark og halvdelen af sin aktivitet i udlandet, må det forventes, at payoffet er lig det for det udenlandske selskab med ren dansk aktivitet, dog således at den del af payoffet, der udspringer fra de direkte indtægter, konkurrencen, menneskelig kapital og knowledge spillover, halveres.

$$\text{Danmarks payoff} = 0.5 * (0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V) + NV_{DKAR}$$

Da kravet om oprettelse af filial afhænger af omfanget af den danske aktivitet, er det muligt, at NV_{DKAR} i dette tilfælde vil være højere, end det er for det udenlandske selskab med rent dansk aktivitet, såfremt det vurderes, at der ikke skal oprettes en dansk filial. Hvorvidt dette er tilfældet, kommer ned til en konkret vurdering foretaget af Erhvervsstyrelsen af det enkelte selskabs aktivitet som diskuteret i del 2, afsnit 4.3.1.

4.3.3 Danmarks payoff ved udenlandsk selskab med lav eller ingen dansk aktivitet

Ligesom for det udenlandske selskab med nogen dansk aktivitet vil der ske en betydelig reduktion i Danmarks payoff ved det udenlandske selskab med lav dansk aktivitet, da payoffet i høj grad er afhængig af selskabets danske aktivitet. Det kan ses ved det udenlandske selskab med nogen dansk aktivitet, at der er flere faktorer, der formodes at stige eller falde direkte proportionelt med den danske aktivitet, således at payoffet går mod nul, når den danske aktivitet går imod nul. For et selskab uden dansk aktivitet må der således kunne opstilles et udtryk, der ser ud, som følger:

$$\text{Danmarks payoff} = 0 * (0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V) + NV_{DKAR}$$

Dette udtryk kan forkortes, så alle de faktorer, der er uden betydning, ekskluderes fra udtrykket:

$$\text{Danmarks payoff} = NV_{DKAR}$$

Ved valget af et udenlandsk selskab uden dansk aktivitet vil Danmarks payoff alene bestå af den eventuelle økonomiske vækst, der forefindes ved den alternative allokering af ressourcer, der ikke bliver reduceret af administrative omkostninger forbundet med kontrol af dansk filial.

4.3.4 Samlet udtryk for udenlandsk selskab

Af de ovenfor opstillede udtryk for Danmarks payoffs ved udenlandske selskabers forskellige aktivitetsniveau i Danmark kan det ses, at samtlige af de faktorer, der er påvirket af aktivitetsniveauet, er påvirket direkte proportionalt med denne aktivitet. Det er derfor muligt at opstille et generelt udtryk for dette payoff, hvor variabelen "A" benyttes til at angive den procentuelle aktivitet i Danmark:

$$\text{Danmarks payoff} = A * (0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V) + NV_{DKAR}$$

4.4 Danmarks payoff ved intet selskab

Det sidste payoff, der er relevant at vurdere, udgøres af det payoff, der opnås, hvis iværksætteren vælger at opgive iværksætterdrømmen og dermed ikke oprette et selskab. I en sådan situation vil der ikke opstå nogle direkte indtægter eller vækst gennem forøget konkurrence, da der ikke vil være et selskab. Der vil ej heller forefindes økonomisk vækst gennem viden som tidligere beskrevet, da dette blev begrundet i den mindre risiko, der er i mindre nye virksomheder.

Da der ikke bliver oprettet et selskab, vil det ligesom ved de udenlandske selskaber være muligt for Danmark at allokere deres ressourcer anderledes, hvilket kan udgøre et positivt bidrag til Danmarks BNP.

Endelig blev det i del 3, afsnit 3.4.1 analyseret, at iværksætteren, hvis denne ikke opretter et selskab, vil have mulighed for at allokere sin tid anderledes. Her formodes det, at iværksætteren vil varetage et almindeligt arbejde i Danmark, som ligeledes vil bidrage til Danmarks BNP. Nutidsværdien af dette bidrag tildeles notationen " NV_{iAR} ".

Da det formodes, at iværksætteren fortsat vil varetage et arbejde i Danmark, og iværksætterens menneskelige kapital derfor fortsat bliver aktiveret i Danmark, vil der være en positiv påvirkning på BNP gennem akkumulering af menneskelig kapital. Danmarks payoff i situation, hvor der ikke oprettes et selskab, vil derfor kunne udtrykkes således:

$$\text{Danmarks payoff} = NV_{MK} + NV_{DKAR} + NV_{iAR}$$

Danmarks payoff kan på baggrund af det opstillede udtryk konkluderes at være baseret på nutidsværdien af den menneskelige kapital samt allokeringen af ressourcer fra både Danmark og iværksætteren.

4.5 Opsamling på Danmarks payoff

Ud fra de opstillede udtryk må det vurderes, at oprettelsen af et rent dansk selskab eller et udenlandsk selskab med ren dansk aktivitet vil være den af iværksætterens strategier, der genererer det største payoff for Danmark. Anskues de opstillede udtryk kan det ses, at de i stort omfang minder om hinanden dog med enkelte forskelle. Det danske selskab bidrager til Danmarks BNP gennem en andel af en potentiel udenlandsk produktion, hvilket ikke er tilfældet for det udenlandske selskab. Modsat bidrager det udenlandske selskab med ren dansk aktivitet til Danmarks BNP gennem Danmarks alternative allokering af ressourcer, hvilket ikke er tilfældet for den danske enhed. Hvilket af iværksætterens valg, der er mest fordelagtig for Danmark, afhænger derfor af, hvilket af de to bidrag der er størst. Dette kan opstilles som udtryk således:

$$0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_V > 0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V + NV_{DKAR}$$

Hvis:

$$NV_{\pi_{IK}} > NV_{DKAR}$$

Det må vurderes, at det på lang sigt vil være mere fordelagtigt for Danmark at opnå bidraget gennem den udenlandske produktion, da Danmarks alternative allokering af ressourcer må anses som værende en statisk værdi, hvor den udenlandske produktion forventes at vokse i takt med, at selskabet vækster.

I den anden ende af skalaen forefindes det udenlandske selskab uden dansk aktivitet, der alene vil bidrage til Danmarks BNP gennem den mulige allokering af ressourcer fra Danmark. Da det af udtrykket kan udledes, at en forøgelse af aktivitet medfører forøget payoff, er det alene en sammenligning med situationen, hvor iværksætteren ikke opretter et selskab, der er relevant at foretage. Her må det vurderes, at payoffet ved det udenlandske selskab uden dansk aktivitet er mindst, da:

$$NV_{DKAR} < NV_{MK} + NV_{DKAR} + NV_{iAR}$$

Hvorvidt det udenlandske selskab, der ikke har ren dansk aktivitet, genererer et højere payoff end situationen, hvor iværksætteren vælger ikke at oprette et selskab, men i stedet varetager et almindeligt arbejde, afhænger i høj grad af, hvor stor en andel af selskabets aktivitet, der forefindes i Danmark. Det må vurderes, at iværksætterens valg af ikke at oprette et selskab befinder sig over det udenlandske selskab uden dansk aktivitet, men under både det danske selskab og det udenlandske selskab med ren dansk aktivitet, medmindre iværksætterens alternative allokering af ressourcer udgør en usandsynlig høj værdi. Vurderingen, af hvor stor dansk aktivitet, der er nødvendig, er ikke mulig at foretage på det foreliggende datagrundlag, dog vurderes dette ikke at være af betydning for afhandlingens videre konklusioner.

4.6 Iværksætterens payoff ved dansk selskab

Ligesom det sås for Danmarks payoff, er iværksætterens payoff i forbindelse med drift af et selskab ligeledes afhængigt af, hvor og hvorvidt denne vælger at oprette et selskab. Iværksætterens payoff opgøres på baggrund af de individuelle iværksætteres nyttefunktioner. Nyttefunktionerne opbygges således, at de er et udtryk for iværksætterens indtægter fratrasket dennes omkostninger, hvor omkostninger ikke alene udgør reelle monetære omkostninger, men ligeledes omkostninger i form af tid og afvigelse fra præferencer. En høj nytteværdi er ønskværdig for iværksætteren, hvorfor iværksætteren gennem sit valg vil forsøge at maksimere denne. Qua der ikke er tale om reelle monetære omkostninger, vil det ikke være muligt at finde den bedste løsningen for samtlige iværksættere på baggrund af den opstillede fælles nyttefunktion, da det må forventes, at iværksætterne vurderer omkostningerne forskelligt på baggrund af deres livssituation og præferencer. Ligeledes gælder det, at iværksættere vil værdiansætte de reelle monetære omkostninger forskelligt, hvorfor det i hele økonomien for iværksættere gælder, at det er nytten for den enkelte iværksætter af den monetære udgift.

Der er en lang række faktorer, der har indflydelse på iværksætterens payoff, som varierer på baggrund af selskabets nationalitet. Hvor udenlandske selskaber blev behandlet samlet under Danmarks payoff, vil der på baggrund af betydningen af nationalitet i tillæg til det danske selskab og situationen, hvor der ikke bliver oprettet et selskab, blive udarbejdet et payoff for hver af de respektive lande, der er behandlet i den juridiske analyse.

I samtlige situationer, hvor iværksætteren vælger at oprette et selskab, vil der naturligt blive genereret en profit for iværksætteren, som vil danne grundlaget for dennes nyttefunktion. Indlejret i denne profit er der en række administrationsomkostninger. På trods af at et selskab ikke nødvendigvis skaber profit i første leveår, må det forventes, at dette på sigt vil være tilfældet. På denne baggrund er det derfor relevant at inddrage iværksætterens nutidsværdi af de fremtidige betalingsstrømme i selskabet, hvorfor udgangspunktet vil se ud, som følger:

$$Iværksættersens\ payoff = NV_{\pi}$$

Hvor NV_{π} er det samme som for Danmark.

Såfremt en iværksætter vælger at oprette et selskab i Danmark, kan det gøres på baggrund af de selskabsformer, der forefindes efter gældende ret. Iværksættersens endelige payoff vil herefter afhænge af de omkostninger, som iværksætteren oplever i forbindelse med driften af sit selskab. De oplevede omkostninger er forskellige afhængig af, hvilken type selskab iværksætteren fører. Fra den juridiske analyse kan det udledes, at anpartsselskaberne udgjorde den mest åbenlyse erstatning for iværksætterselskaberne, hvorfor alene denne type selskab med begrænset hæftelse vil blive behandlet. Det blev i del 2, afsnit 2.2 nævnt, at enkeltmandsvirksomhederne udgjorde et alternativ til iværksætterselskabet, hvorfor denne mulighed kort vil behandles, hvilket ligeledes kan benyttes til at belyse betydningen af den begrænsede hæftelse kontra personlig hæftelse. Der findes en række danske selskabsformer ud over de to nævnte, der er mulige for den danske iværksætter at vælge, når der skal træffes beslutning om oprettelse af et selskab. Disse vil ikke blive videre behandlet.

4.6.1 Iværksættersens payoff ved stiftelse af anpartsselskab

Efter afskaffelsen af iværksætterselskabet udgør anpartsselskabet det selskab med begrænset hæftelse, der har det laveste kapitalkrav. Det er derfor antageligt, at iværksættere, der før havde valgt at oprette et iværksætterselskab, vil vælge at oprette et anpartsselskab, hvis disse fortsat ønsker et dansk selskab med begrænset hæftelse. Kapitalkravet for anpartsselskabet udgør DKK 40.000, hvilket altså er en mængde af iværksættersens midler, der bliver bundet til selskaber, hvilket efter del 3, afsnit 3.7 er et aspekt, der minimerer iværksættersens nytte, om end der er forskel på, i hvor stort et omfang det minimerer nytten. Tildeles minimeringen af iværksættersens payoff som følge af den bundne kapital, der tildeles notationen " $BK_{DKK40.000}$ ", kan payoffet ved et dansk selskab udbygges som følger:

$$Iværksættersens\ payoff = NV_{\pi} - BK_{DKK40.000}$$

Iværksætterens payoff ved oprettelse af et anpartsselskab udgøres derfor af nutidsværdien af profitten i selskabet fratrukket omkostningerne ved at binde DKK 40.000 i selskabet, hvor både profitten og omkostningerne forbundet med selskabskapitalen vil variere på baggrund af de respektive selskaber og iværksætteren bag.

4.6.2 Iværksætterens payoff ved stiftelse af enkeltmandsvirksomhed

Iværksætterens payoff ved en enkeltmandsvirksomhed vil qua indledningen i del 3, afsnit 4.6 ligeledes tage udgangspunkt i nutidsværdien af selskabets profit. Modsat anpartsselskabet er der ikke ved en enkeltmandsvirksomhed krav om bunden selskabskapital, hvorfor dette aspekt ikke indgår ved valg af enkeltmandsvirksomhed som selskabstype.

I modsætning til anpartsselskabet er der ikke begrænset hæftet i en enkeltmandsvirksomhed, hvilket må anses som en omkostning i iværksætterens payoff ved dette valg. Tildeles den personlige hæftelse notationen " PH ", vil der kunne opstillet et udtryk, der ser ud som følger:

$$\text{Iværksætterens payoff} = NV_{\pi} - PH$$

I en enkeltmandsvirksomhed vil payoffet være afhængigt af selskabets profit og de oplevede udgifter i form af den øgede risiko ved, at der ikke er begrænset hæftelse.

4.7 Iværksætterens payoff ved udenlandsk selskab

De payoffs, der kan opstilles for de udenlandske selskaber, må vurderes i vidt omfang at bestå af de samme faktorer, om end omfanget af disse adskiller sig på baggrund af selskabets nationalitet. Der vil på denne baggrund blive opstillet et generelt udtryk for payoffs ved udenlandske selskaber, hvorefter de enkelte faktorer vil blive belyst for de lande, der er specificeret i afhandlingens juridiske analyse.

Det payoff iværksætteren opnår ved at oprette et selskab i udlandet vil ligesom for de danske enheder være baseret på den profit, som selskabet genererer. I tillæg hertil vil der ligesom for det danske anpartsselskab forefindes et krav om bunden selskabskapital " BK_U " i de udenlandske

selskaber. Fælles for stiftelse af selskab på Færøerne, i Tyskland og Sverige er, at den bundne selskabskapital kan anvendes i selskabet til løbende drift:

$$Iværksættersens\ payoff = NV_{\pi} - BK_U$$

I tillæg til de omkostninger, som iværksætteren oplever ved at skulle binde kapital til selskabet, vil der ligeledes forefindes omkostninger ved etablering i udlandet, da regelgrundlaget for selskaberne er forskellige fra det danske. Disse omkostninger vil både bestå i at lære de udenlandske regler at kende samt at efterleve de regulatoriske krav, der opstilles i disse lande. Disse omkostninger vil samlet blive benævnt transportomkostninger, der tildeles notationen " T_U ", og kan indeholde forskellige typer administrative omkostninger afhængigt af selskabets hjemland. Der kan på denne baggrund opstilles et generelt udtryk for iværksættersens payoff ved valg af udenlandsk selskab:

$$Iværksættersens\ payoff = NV_{\pi} - BK_U - T_U$$

I tillæg til transportomkostningerne vil der ligeledes forefindes direkte omkostninger til registreringsgebyr til en dansk filial på DKK 670. Dette gives notationen " $RG_{DKDKK670}$ ". Der vil i tillæg hertil findes andre direkte omkostninger forbundet ved den udenlandske oprettelse. Disse tildeles en samlet notation " OO_U ".

$$Iværksættersens\ payoff = NV_{\pi} - BK_U - T_U - RG_{DKDKK670} - OO_U$$

Nedenfor vil størrelsen på den bundne kapital samt de underliggende faktorer for transportomkostningerne og andre direkte omkostninger blive gennemgået for det færøske iværksætarafelag, det tyske UG og det svenske aktiebolag. Grundet afskaffelsen af det grønlandske iværksætterselskab som nævnt i del 2, afsnit 3.2, vil de grønlandske muligheder ikke blive videre behandlet.

4.7.1 Iværksætterens payoff ved stiftelse af færøsk iværksetarafelag

De selskabsretlige regler på området for stiftelse af et færøsk iværksetarafelag er meget lig de danske. Dog skal det tages in mente, at Færøerne har mulighed for at fastsætte egen regulering. Iværksætteren er ved oprettelse af et færøsk iværksetarafelag forpligtet til at binde minimum DKK 1 i selskabets selskabskapital. Transportomkostningen for iværksætteren kommer til udtryk i form af, at Færøerne ikke er en del af EU-retten, hvilket gør, at EU-rettens etableringsfriheder og regler ikke kan anvendes, til trods for at der er aktivitet i Danmark. Sprogbarriererne på Færøerne må vurderes at være mindre, da de undervises i dansk i skolen,³⁵¹ hvorfor en dansk iværksætter vil kunne tage kontakt til Skrásetinget på dansk, om end det fortsat må vurderes, at der vil forefindes sprogbarrierer i mindre omfang, da iværksætteren dog stadig ikke kan læse de færøske love. Ligeledes er der registreringsgebyr på DKK 2.500, der gives notationen " $RG_{F_{DKK2.500}}$ ". Slutteligt er der omkostninger til kontorhotel, som for nuværende ikke er en mulighed, men som må forventes at komme, hvis der kommer efterspørgsel efter det. Som beskrevet i del 2, afsnit 3.3 er der ikke på nuværende tidspunkt nogle advokater på Færøerne, der tilbyder en sådan service, men det er af en advokat på Færøerne anslået til at ville koste omkring DKK 500 om måneden, hvilket tildeles notationen " $NV_{F,KH_{DKK500}}$ ". Iværksætterens payoff ved oprettelse af et færøsk iværksetarafelag kan derved udtrykkes som følgende:

$$Iværksætterens\ payoff = NV_{\pi} - BK_{DKK1} - T_{F,IVF} - RG_{F_{DKK2.500}} - NV_{F,KH_{DKK500}}$$

4.7.2 Iværksætterens payoff ved stiftelse af tysk unternehmergesellschaft

Minimumskravet til den bundne selskabskapital for oprettelse af et UG ligger på EUR 1, hvorfor den egentlige omkostning hertil er meget begrænset. Til trods for at den bundne selskabskapital er lav, er der en række transportomkostninger, som blev analyseret i del 3, afsnit 4.7, der kan anses for at være en omkostning for den enkelte iværksætter. Det kan heriblandt nævnes, at notariseringen af vedtægter og andre selskabsretlige dokumenter må anses som værende en transportomkostning for iværksætteren, hvor der både er en faktisk omkostning til notaren men også tid og monetære udgifter til transport til Tyskland. Det skal imidlertid nævnes, at det per 1. august 2022 bliver mindre omkostningsfuldt, da det ikke kræver fysisk tilstedeværelse ved notarisering. Iværksætteren skal

³⁵¹ Vores Rigsfællesskab (u.å.). Færøerne: Et folk, to sprog.

også efterleve de regulatoriske krav ved stiftelse og drift i Tyskland, som også udgør et negativt element i iværksætterens nyttefunktion. Der foreligger et registreringsgebyr på EUR 150, der repræsenteres af notationen " $RG_{T_{EUR150}}$ ". I tillæg hertil findes et månedligt gebyr på omtrent EUR 200 om måneden for tilkøb af kontorhotel. Da der er tale om en fast månedlig betaling, er det relevant at finde nutidsværdien af betalingen for iværksætteren på beslutningstidspunktet. Denne omkostning tildeles notationen " $NV_{T,KH_{EUR200}}$ ". Ligeledes skal der betales en notar, som i del 2, afsnit 5.1.1 blev fastslået til at være cirka EUR 350 for et UG. Dette gives notationen " NOT_{EUR350} ". Slutteligt skal det nævnes, at der ved oprettelsen af en dansk filial ligger endnu en omkostning i form af den reelle registrering, hvoraf gebyret til Erhvervsstyrelsen er på DKK 670 som nævnt i del 2, afsnit 4.3.1, samt de årlige vedligeholdelsesomkostninger i forhold til indsendelse af årsrapport med videre. Samles transportomkostningerne ved valg af UG under én samlet betegnelse, " T_{UG} ", vil iværksætterens payoff ved stiftelse af et UG kunne udtrykkes som følger.

Iværksætterens payoff

$$= NV_{\pi} - BK_{EUR1} - T_{UG} - RG_{DK_{DKK670}} - RG_{T_{EUR150}} - NV_{T,KH_{EUR200}} - NOT_{EUR350}$$

4.7.3 Iværksætterens payoff ved stiftelse af svensk privat aktiebolag

For oprettelse af et aktiebolag i Sverige gælder det, at minimumskravet til den bundne selskabskapital er SEK 25.000. Hertil forelægger der en række regulatoriske krav og sprogbarrierer, som udgør transportomkostninger for iværksætteren, som gives notationen " T_{AB} ". Ydermere er der et registreringsgebyr på SEK 1.900 til de svenske myndigheder, samt de månedlige omkostninger til et svensk kontorhotel på SEK 1.200. Nutidsværdien af omkostningerne til kontorhotel tildeles notationen " $NV_{S,KH_{SEK1.200}}$ ". Ligeledes foreligger der en omkostning ved oprettelse af dansk filial, samt tilhørende omkostninger hertil i Danmark, jf. ovenstående diskussion. Payoff for iværksætteren ved stiftelse af et aktiebolag kan derved udtrykkes således:

Iværksætterens payoff

$$= NV_{\pi} - BK_{SEK25.000} - T_{AB} - RG_{DK_{DKK670}} - RG_{S_{SEK1.900}} - NV_{S,KH_{SEK1.200}}$$

4.8 Iværksætterens payoff ved intet selskab

Iværksætterens payoff ved valget om ikke at oprette et selskab vil i høj grad minde om det, der blev set i del 3, afsnit 4.4 ved Danmarks payoff i samme situation. Af dette afsnit kan udledes, at iværksætteren alene bidrog til Danmarks BNP gennem menneskelig kapital samt gennem iværksætterens alternative allokering af ressourcer, der formodes at finde sted gennem varetagelse af et almindeligt arbejde. Et sådant arbejde vil generere en indtægt, der vil udgøre et positivt element i iværksætterens nyttefunktion:

$$\text{Iværksætterens payoff} = NV_{i_L}$$

Det må i tillæg hertil antages, at en iværksætter, der går med en iværksætterdrøm i maven, vil foretrække at udleve denne drøm frem for at varetage et almindeligt arbejde. På denne baggrund vil der ske en minimering af den nytte, som iværksætteren opnår igennem de direkte indtægter fra varetagelsen af arbejdet, da iværksætteren her er nødt til at opgive sin præference om selvstændig virksomhed. Tildeles denne transportomkostning fra en præference til en anden, notationen " T_P ", kan iværksætterens payoff ved situationen, hvor denne vælger ikke at oprette et selskab, opstilles, som følger:

$$\text{Iværksætterens payoff} = NV_{i_L} - T_P$$

Iværksætterens valg af intet selskab er derfor en funktion af den indtægt, som denne kan opnå gennem varetagelse af almindeligt arbejde fratrukket transportomkostningerne ved at opgive iværksætterdrømmen. Værdien af de to variabler vil ofte variere fra iværksætter til iværksætter, da det må antages, at de respektive iværksættere har forskellige kvalifikationer, hvilket influerer deres indtjening. Endvidere må det antages, at graden af ønsket om selvstændig virksomhed varierer fra iværksætter til iværksætter.

4.9 Beslutningsproces gennem hotelling-modellen

Den beslutningsproces, som iværksætteren går igennem, når denne skal finde ud af, om et selskab ønskes oprettet i Danmark eller i udlandet, kan udtrykkes gennem hotelling-modellen, som viser

præferencer sammenholdt med de dertilhørende omkostninger og opstilles sædvanligvis som en model for to identiske varer, der ser ud som følger:³⁵²

$$tx + p_e = t(1 - x) + p_f$$

Modellen giver udtryk for, at en forbruger vil være indifferent i valget mellem to varer så længe, at prisen på den ene vare sammenlagt med de transportomkostninger, der kan henføres til købet af denne vare, er lig prisen på den anden vare sammenlagt med de dertilhørende transportomkostninger.

Modellen i dens oprindelige udtryk er ikke direkte anvendelig i den nærliggende case, da der her ikke er tale om to identiske produkter, men derimod muligheden for at oprette et selskab inden for de danske rammer eller at benytte sig af muligheden for at oprette et selskab inden for de udenlandske rammer. Ændres der en smule i modellen, således at transportomkostningerne i stedet for at udgøre reelle transportomkostninger udgør den difference, der er i nytte for iværksætteren, ved at vælge det ene land frem for det andet og prisen på varen i stedet udgøres af kapitalkravet for oprettelse af en virksomhed, får vi et udtryk, der ser ud således:

$$tx + BK_a = t(1 - x) + BK_b$$

I denne matematiske model udtrykker transportomkostningerne i forhold til punktet " x ", hvor stor en udgift der opleves, når en præference skal opgives i forhold til en anden, altså om et selskab skal oprettes i land a eller b, hvor " BK_a " og " BK_b " angiver omkostningen i form af kravet til selskabskapitalen i land a og b. Iværksætteren vil være indifferent mellem at oprette et selskab i land a og i land b, såfremt omkostningerne ved oprettelsen i de to lande er lig hinanden. Såfremt der ikke er identiske udgifter ved oprettelse i de to lande, vil iværksætteren vælge at oprette sit selskab i det land, hvor udgifterne er mindst. I en situation, hvor udgifterne for land a er lavere end dem for land b, kan dette opstilles, som følger:

³⁵² Cabral (2017). Introduction to Industrial Organization, side 359.

$$tx + BK_a < t(1 - x) + BK_b$$

I den opstillede model er det alene muligt at opnå tre forskellige resultater, nemlig at omkostningerne for iværksætteren er det samme ved oprettelse i land a, som de er ved oprettelse i land b, eller at omkostningerne er mindre i enten land a eller b. Hvilket af de tre resultater, der opnås, afhænger i høj grad af den enkelte iværksætters nyttefunktion og præferencer. Det skal hertil nævnes, at der i den rigtige beslutningssituation forefindes langt flere muligheder end oprettelse i land a eller i land b, hvilket blandt andet kunne inkludere mulighederne for at oprette selskaber i en række yderligere lande, oprette forskellige typer af selskaber i disse lande eller helt vælge ikke at oprette et selskab. Alle beslutningsmuligheder kan anskues gennem den simplificerede hotelling-model, hvor iværksætteren vil vælge den af samtlige muligheder, der har de laveste omkostninger.

4.10 Opsamling på iværksætterens payoff og beslutningsproces

Det er ikke på baggrund af ovenstående muligt at fastlægge hvilken af de tilgængelige virksomhedsformer, der genererer det største payoff for iværksætteren, da disse afhænger af den enkelte iværksætters nyttefunktion og præferencer. På trods af den manglende mulighed for at drage endegyldige konklusioner om, hvad der er den foretrukne selskabsform, er det fortsat muligt i noget omfang at vurdere, hvad der er de udslagsgivende faktorer.

Under antagelsen, om at der i de danske såvel som de udenlandske selskaber genereres den samme profit, vil valget af, om den danske iværksætter vælger at oprette sit selskab med begrænset hæftelse i Danmark eller i udlandet kunne vurderes på baggrund af de opstillede payoffs til at afhænge af, om det mindre krav til selskabskapitalen kan opveje for de ekstra transportomkostninger, samt administrative omkostninger, som iværksætteren oplever ved at drive et udenlandsk oprettet selskab. Et udtryk for situationen, hvor den danske iværksætter vælger at oprette et udenlandsk selskab, vil derfor forefindes, når:

$$BK_{DKK40.000} > BK_U + T_U + OO_U$$

Hvorvidt dette er tilfældet, afhænger af den enkelte iværksætter. Dog indikerer de 14.430 stiftelser af anpartsselskaber i 2019,³⁵³ at omkostningerne ved at skulle oprette et selskab i udlandet, på trods af den mindre selskabskapital ofte vil blive anset som værende mere omkostningsfuldt end ved at oprette et anpartsselskab i Danmark, da det må formodes, at væsentligt færre end 14.430 danske iværksættere opretter selskaber i udlandet hvert år.

Af de opstillede payoffs kan der ud over valget af dansk eller udenlandsk selskabsform ligeledes foretages en sondring mellem muligheden for at oprette selskaber med begrænset hæftelse og muligheden for at drive virksomhed gennem en dansk enkeltmandsvirksomhed. Når der foretages en sammenligning af de to payoffs, der forefindes ved det danske anpartsselskab og den danske enkeltmandsvirksomhed, kan det under antagelse, om at profitten i selskaberne er den samme, ses, at de alene adskiller sig på hæftelse over for bunden kapital således, at;

$$\textit{Anpartsselskab} > \textit{Enkeltmandsvirksomhed}$$

når;

$$NV_{\pi} - BK_{DKK40.000} - RG_{DKDKK670} > NV_{\pi} - PH,$$

Hvilket er tilfældet, hvis;

$$PH > BK_{DKK40.000} + RG_{DKDKK670}$$

Iværksætterens valg mellem anpartsselskab og enkeltmandsvirksomhed baseres derfor på, hvorvidt denne vurderer det mest omkostningsfuldt at binde DKK 40.000 til et selskab og betale et registreringsgebyr eller at hæfte personligt for selskabets gæld og forpligtelser.

Såfremt iværksætteren finder, at der er færre omkostninger ved at oprette et udenlandsk selskab med begrænset hæftelse, end denne finder ved at oprette et dansk anpartsselskab, er det for

³⁵³ Danmarks Statistik (2021). Lidt flere nye firmaer i 2019.

iværksætteren ligeledes relevant at vurdere, om omkostningerne også er lavere, end det er ved den personlige hæftelse i enkeltmandsvirksomheden, således at:

$$PH > BK_U + T_U + OO_U$$

Afslutningsvist skal det nævnes, at det er muligt, at nogle iværksættere vil vurdere, at de opnår en samlet større nytte ved slet ikke at oprette et selskab, end de gør ved nogle af de andre muligheder, hvormed iværksætteren vælger at varetage et helt almindeligt arbejde.

4.11 Hjemstedsflytning

Det blev i del 2, afsnit 4.4.1 fastlagt, at der forefindes hjemmel i EU-retten til flytning af hjemsted fra en medlemsstat til en anden. Såfremt en dansk iværksætter vælger at benytte sig af denne mulighed og dermed flytte hjemstedet for dennes selskab, vil der som udgangspunkt ske en kombination af de payoffs, der forefindes for tilflytnings- og fraflytningslandet for både iværksætteren og Danmark, der vil variere på baggrund af varigheden for hjemstedet i de forskellige lande.

For iværksætteren vil der som et yderligere element i opgørelsen af dennes nytte ved hjemstedsflytning opstå omkostninger ved flytningen, der blandt andet udgøres af den administration, der må forventes at opstå ved flytningen samt omkostninger til eventuel nødvendig juridisk bistand. En sådan bistand må særligt forventes at være nødvendig, såfremt der er tale om et selskab med aktivitet, da der her blandt andet vil være skattemæssige aspekter, herunder exit-beskatning, der skal håndteres og opgøres.³⁵⁴

Såfremt iværksætteren ønsker at flytte sit hjemsted til Danmark, finder de danske krav til selskaberne anvendelse. Har iværksætteren oprettet et selskab i en anden medlemsstat med henblik på at flytte dets hjemsted til Danmark, skal der derfor akkumuleres midler, således at mindstekravet til selskabskapital i Danmark eksisterer i selskabet, før flytningen kan finde sted. Det virker modsat urealistisk, at et selskab uden aktivitet vil flyttes, da iværksætteren i så fald kunne

³⁵⁴ Rådets direktiv (EU) 2016/1164 af 12. juli 2016, artikel 5.

have oprettet selskabet i det tiltænke tilflytningsland i stedet og dermed have sparet omkostninger ved flytningen eller ved blot at føre sin aktivitet igennem en dansk filial.

En tænkelig situation, hvor en hjemstedsflytning kunne være relevant, vil være, hvis der forefindes en dansk iværksætter, der opnår meget høj nytte ved at drive et dansk selskab, men som ikke har mulighed for at lægge den nødvendige selskabskapital. Iværksætteren vil derved kun have mulighed for at opnå den ekstra nytte ved drift af et dansk selskab frem for et udenlandsk selskab ved på et senere tidspunkt at flytte dette til Danmark.

Et selskab der skal flyttes, vil som udgangspunkt opleve administrative omkostninger samt omkostninger til juridisk bistand, der kunne være undgået, hvis der ikke skulle foretages en hjemstedsflytning. Disse omkostninger må formodes at resultere i, at der vil opstå meget få situationer, hvor en iværksætter vil foretage en hjemstedsflytning, da denne ved oprettelsen er vel vidende om omkostningerne, der forefindes herved.

4.12 Spil

Det er på baggrund af de opstillede payoffs muligt at opstille et spil, således at iværksætteren har syv mulige strategier bestående af mulighederne for de to danske selskabsformer, udenlandske selskabsformer samt valget af intet selskab. Samfundet derimod har kun én strategi, der er bestående af gældende ret. Gældende ret er baseret på et politisk grundlag, der kommer til udtryk gennem lovgivningen, som iværksætteren er bekendt med, når denne træffer sin beslutning om hvilke af sine strategier, som denne vil spille. På denne baggrund kan det konkluderes, at der er tale om et sekventielt spil, da de to aktører ikke træffer beslutning om deres valgte strategi på samme tid.³⁵⁵ I tillæg hertil kan det siges, at der er tale om et one-shot game, eftersom iværksætteren kun skal vælge strategi én gang ved hver oprettelse af et selskab på baggrund af gældende ret på dette tidspunkt.³⁵⁶ Opstilles et spil på denne baggrund, vil det se ud, som følger:

³⁵⁵ Cabral (2017). Introduction to Industrial Organization, side 167-168

³⁵⁶ Cabral (2017). Introduction to Industrial Organization, side 172

Danmark	Gældende ret
Den danske iværksætter	
Dansk anpartsselskab	$NV_{\pi} - BK_{DKK40.000} - RG_{DKDKK670};$ $0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_V$
Dansk enkeltmandsvirksomhed	$NV_{\pi} - PH;$ $0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_V$
Færøsk íverksetarafelag	$NV_{\pi} - BK_{DKK1} - T_{F,IVF} - RG_{FDDKK2.500} - NV_{F,KHDKK500};$ $A * (0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V) + NV_{DKAR}$
Tysk Unternehmergeellschaft	$NV_{\pi} - BK_{EUR1} - T_{UG} - RG_{DKDKK670} - RG_{TEUR150} - NV_{T,KHEUR200} -$ $NOT_{EUR350};$ $A * (0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V) + NV_{DKAR}$
Svensk Privat Aktiebolag	$NV_{\pi} - BK_{SEK25.000} - T_{AB} - RG_{DKDKK670} - RG_{SSEK1.900} - NV_{S,KHSEK1.200};$ $A * (0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V) + NV_{DKAR}$
Intet selskab	$NV_{i_L} - T_P;$ $NV_{MK} + NV_{DKAR} + NV_{i_{AR}}$

Da spillet alene består af variabler, er det ikke muligt at løse det opstillede spil, der derfor hovedsageligt kan anvendes til at skabe et overblik over de eksisterende payoffs, samt til at vurdere hvordan de underliggende faktorer i de mange payoffs påvirker iværksætterens beslutning, og hvad denne beslutning betyder for Danmarks BNP. I tillæg hertil skal nævnes, at variablerne ikke alene varierer ved forskellige valg af selskabstype, men ligeledes kan variere ved valg af samme selskabstype, hvis der er tale om forskellige iværksættere, som har forskellige perceptioner om de omkostninger, der er forbundet med oprettelsen af netop denne type selskab. En forskel i opfattelsen af omkostningerne ved de forskellige typer af selskaber kan begrundes i mange ting, hvorunder iværksætterens særlige tilknytning til specifikke lande bør nævnes. En sådan tilknytning kan mindske de omkostninger, der eksisterer ved de udenlandske selskaber, da dette måske kan minimere sprogbarrierer og omkostninger ved at blive bekendt med den udenlandske lovgivning, samt tillade brug af adresse ved et eventuelt familiemedlem bosat i dette land, således at udgiften til kontorhotel kan spares. Ud over særlig tilknytning må det vurderes, at iværksætterens økonomiske situation ligeledes spiller ind, da dette kan ændre på, hvor store omkostningerne der opleves ved en økonomisk byrde.

Det må baggrund af de forskellige perceptioner af omkostningerne formodes, at de forskellige iværksætteres valg vedrørende oprettelse af selskaber vil differentiere, således at samtlige udfald i større eller mindre omfang kan forventes, da iværksætterne vil vælge den mulighed, der bidrager med den største nytte for den enkelte.

Eftersom Danmark i dette sekventielle spil allerede har valgt at spille deres strategi, og fordi iværksætterne maksimerer deres nytte, vil der i samtlige spil være tale om en Pareto-optimal ligevægt i samtlige udfald, da det ikke er muligt at stille Danmark bedre, uden den danske iværksætter stilles dårligere eller vice versa.³⁵⁷

4.13 Konklusion på spil

Det blev i del 3, afsnit 4.5 konkluderet, at det under et ønske om maksimering af BNP var mest fordelagtigt for Danmark, at den danske iværksætter valgte at oprette et dansk selskab, hvorigennem denne skulle drive virksomhedens aktivitet. Det blev imidlertid vurderet i del 3, afsnit 4.10, at den danske iværksætter ikke altid ville vælge at oprette et sit selskab i Danmark. Dette bevidner, at gældende ret, der udgør Danmarks strategi, må anses som værende suboptimal, da denne strategi ikke medfører, at samtlige danske iværksættere opretter deres selskab i Danmark, hvormed Danmark ikke formår at maksimere sit BNP.

Det vil i den integrerede analyse blive vurderet, om det er muligt for Danmark at spille en anden strategi, der ville få de danske iværksættere til at oprette deres selskab i Danmark, hvormed Danmarks BNP vil blive forøget.

5 Økonomisk konklusion

Den økonomiske analyse har indledningsvist undersøgt, hvilke faktorer iværksætterselskaberne direkte og indirekte påvirkede Danmarks BNP igennem, samt om der var tale om en positiv eller negativ påvirkning. Det kan her konkluderes, at den primære påvirkning fandt sted gennem iværksætterselskabernes bidrag til værditilvæksten i Danmark gennem deres produktion og direkte

³⁵⁷ Eide & Stavang (2018). Rettsøkonomi, side 109.

indtægter. I forlængelse af diskussionen af iværksætterselskabernes direkte indtægter blev det vurderet, at iværksætterselskaberne i forhold til andre selskabsformer kunne anses som en underpræsterende selskabsform, hvilket kunne begrundes i den signalværdi, der lå forbundet med at drive virksomhed igennem et iværksætterselskab. Det blev ligeledes fastlagt, at både iværksætteren og Danmark kunne bidrage til Danmarks BNP gennem alternativ allokering af ressourcer i en situation, hvor iværksætteren valgte ikke at oprette et selskab, hvorfor bidraget skulle korrigeres for de alternative indtægter.

Analysen behandlede efterfølgende konkurrence som influerende faktor, hvor det blev estimeret, at alene halvdelen af de direkte indtægter indtjent fra iværksætterselskaberne bidrog til Danmarks BNP, hvor den anden halvdel af indtægterne måtte formodes at springe fra et andet dansk selskab, således at halvdelen af iværksætterselskabets positive bidrag til Danmarks BNP blev udlignet af det modsvarende selskabs tab af bidrag. I tillæg hertil blev det vurderet, at øget konkurrence generelt fører til økonomisk vækst, og at Iværksætterselskaberne på sigt kunne have bidraget hertil på trods af, at de på tidspunktet for selskabsformen ophør blev anset som værende uden særlig betydning for konkurrencen.

Den økonomiske analyse fandt dernæst, at menneskelig kapital medfører økonomisk vækst i et land, hvorfor udflytning af selskaber ville medføre en minimering af den økonomiske vækst. Ydermere blev det vurderet, at der kunne ske en minimering af væksten i Danmarks BNP ved afskaffelsen af iværksætterselskaber, da disse var bedre til at skabe økonomisk vækst gennem viden, end selskaber der besad større risiko.

Afskaffelsen af iværksætterselskaberne blev endvidere vurderet til at minimere mængden af innovation i Danmark, da der grundet adgangsbarrierer ville forefindes mindre iværksætteri, der udgjorde en af kilderne til innovation i Danmark.

Afslutningsvist behandlede afhandlingens økonomiske analyse, hvordan gældende ret influerer en dansk iværksætter, der overvejer at stifte et selskab, og hvordan iværksætterens stiftelsesbeslutning påvirker Danmarks BNP. Det blev her fundet, at iværksætterne vil oprette deres

respektive selskab på baggrund af, hvad der giver dem den højeste nytte, hvilket må forventes at kunne være forskellig for hver iværksætter, hvormed mange forskellige udfald kan anticiperes. Det blev imidlertid fundet, at Danmarks BNP vil nyde mest gavn af, at iværksætteren vælger at oprette et dansk selskab. Gældende ret blev på denne baggrund vurderet som værende suboptimal, da udformningen af reglerne ikke altid resulterer i, at iværksætteren ville vælge at oprette et selskab i Danmark.

Del 4: Integreret analyse

1 Indledning til integreret analyse

Den juridiske analyse satte rammer for den økonomiske analyse ved at vurdere de lovlige rammers fordele og ulemper ved en dansk iværksætters etablering af et selskab i henholdsvis Danmark, på Færøerne, i Tyskland eller Sverige. Den økonomiske analyse opstillede et spil, som indeholder iværksætterens muligheder og dennes payoff ved at vælge hver strategi. Heraf fremgik det, at det mest ideelle for Danmarks BNP under gældende ret vil være, at iværksætteren etablerer sit selskab i Danmark. Som nævnt i den økonomiske analyse er det ikke muligt at konkludere noget om, hvad hver enkelt iværksætter vil gøre, da det afhænger af den enkeltes nytteværdi ved hver strategi. Det blev i del 2, afsnit 4 i sin helhed slået fast, at EU-retten tillader, at iværksættere kan etablere sig i andre EU-lande. Det kan vurderes, at nogle iværksættere, som følge af dette, vil etablere sit selskab uden for Danmark, hvilket er suboptimalt for Danmarks BNP.

Danmark har ikke mulighed for at ændre på EU-retten, men Danmark kan ændre på, hvordan Danmarks lovgivning er udformet, hvilket giver mulighed for at ændre denne, således at iværksætteren gives incitament til at etablere sit selskab i Danmark. Den integrerede analyse vil på baggrund af dette komme med forslag til, hvordan Danmarks legislative facilitator på det selskabsretlige område, Erhvervsministeriet, kan ændre selskabslovgivningen, for at øge antallet af danske iværksættere, som vil etablere sig i Danmark frem for andre lande. Danmark er ligeledes underlagt EU-retten, hvorfor Danmark ikke har fuldstændig valgfrihed i form af udstedelse af nye regler og love, da disse skal være forenelige med EU-retten. Danmark har mulighed for at udstede nye regler, der går videre end EU-retten, som dog ikke må være uforenelig med denne, som kan gøre det gunstigere for iværksættere at etablere sig i Danmark.

2 Mulige ændringsparametre

2.1 Indledning til mulige ændringsparametre

Da EU-retten er uden for Danmarks beslutningskompetence, står Danmark i hovedtræk tilbage til med to muligheder for, hvordan det kan tilsikres, at en dansk iværksætter vil vælge at oprette et selskab i Danmark frem for i udlandet. Den ene af disse muligheder er at ændre på eksisterende danske selskabsformer, således at det bliver mere attraktivt for den danske iværksætter at etablere en virksomhed i Danmark. Den anden mulighed for Danmark er at tilføje en ny selskabstype, der kan udkonkurrere de udenlandske selskabsformer. For at kunne vurdere hvilke af de to løsninger, der vil være optimal for Danmark, er det først relevant at fastlægge, hvilke faktorer der er af betydning for den danske iværksætter, og om det ligger inden for Danmarks beslutningskompetence at ændre på disse.

2.2 Relevante ændringsparametre

Iværksætterens payoff ved valg af et anpartsselskab blev i del 3, afsnit 4.6.1 vurderet som værende en funktion af selskabets profit samt iværksætterens oplevede omkostninger ved at skulle binde DKK 40.000 i selskabet samt at betale registreringsgebyret på DKK 670:

$$Iværksætterens\ payoff = NV_{\pi} - BK_{DKK40.000} - RG_{DKK670}$$

Af denne funktion kan udledes, at iværksætterens payoff vil stige, såfremt profitten i selskabet stiger, eller hvis kravet til den bundne kapital og registreringsgebyret går mod nul.

Da der i den økonomiske analyse er en formodning om, at selskabernes profit i større omfang afhænger af den specifikke iværksætter og dennes produkt, end det afhænger af den valgte selskabsform, vil det hovedsageligt være den bundne kapital samt registreringsgebyret, der vil udgøre en faktor, som Danmark vil kunne ændre på. Dog noteres det, at det højst sandsynligt vil være i strid med EU-retten at fjerne registreringsgebyret for registrering af indenlandske selskaber uden at fjerne registreringsgebyret for registrering af selskaber med hjemsted i et andet EU-land, hvorfor det ikke vurderes fordelagtigt at fjerne.

Som alternativ til et selskab med begrænset hæftelse blev det i del 2, afsnit 2.2 fastlagt, at det er muligt for den danske iværksætter at drive selskab gennem en enkeltmandsvirksomhed, hvor iværksætterens ifalder ubegrænset personlig hæftelse for selskabets forpligtelser. I dette tilfælde udgøres iværksætterens payoff af selskabets profit samt den omkostning, der opleves ved at ifalde ubegrænset personlig hæftelse:

$$\text{Iværksætterens payoff} = NV_{\pi} - PH$$

Da det ligesom for anpartsselskabet formodes, at selskabets profit afhænger af iværksætteren, er det hovedsageligt den ubegrænsede personlige hæftelse, der er et aspekt, som Danmark kunne ændre på ved at ændre gældende ret. Det forholder sig imidlertid sådan, at det, der primært adskiller enkeltmandsvirksomheder fra kapitalselskaber, er spørgsmålet om hæftelse. Det er derfor ikke muligt for Danmark at ændre på denne faktor for enkeltmandsvirksomheder uden helt at ændre essensen af disse.

Afslutningsvist kan det tænkes, at det vil være muligt for Danmark at indføre eller ændre flere faktorer igennem lovgivningen, der vil bidrage yderligere til iværksætterens payoff og derigennem præge iværksætteren til at vælge at oprette sit selskab i Danmark. Muligheden for at indføre eller ændre en række af sådanne tiltag vil blive videre diskuteret i del 4, afsnit 3.1.

2.3 Optimering af den valgte selskabsform

På trods af at der er en formodning om, at de aktuelle selskabsformer præsterer på et lige niveau, hvis der tages højde for, at iværksætteren formentlig vælger selskabsform på baggrund af den ønskede aktivitet i selskabet, er det for Danmark nødvendigt at overveje selskabsformens anseelse og signalværdi som diskuteret i del 3, afsnit 3.3. Det blev her fundet, at iværksætterselskaber, der ofte blev omtalt som én-krone-selskaber, af mange blev anset som svindelvirksomhed, hvilket blev vurderet som værende til skade for iværksætterselskabets profitabilitet og derigennem dets bidrag til Danmarks BNP.

Iværksætterselskabets øgenavn, én-krone-selskabet, kunne indikere, at netop kapitalkravet på DKK 1 har været skyld i den negative perception om iværksætterselskaberne, der opstod i samfundet, da det blev vurderet, at den lave selskabskapital resulterede i manglende incitament til at drive ordentlig og forsvarlig virksomhed.³⁵⁸ På trods af at en minimisering af selskabskapitalen vil medføre en stigning i iværksætterens payoff ved at vælge et dansk kapitalselskab er det nødvendigt at overveje det tab, der potentielt kunne opstå ved på ny at mindske selskabskapitalen, og om den negative perception kunne forhindres, eller om noget minimeres, gennem andre tiltag, der ville opleves som mindre omkostningsfulde for den danske iværksætter. I modsætning til tabet, der forefindes gennem den negative perception, taler den bedre udnyttelse af viden som omtalt i del 3, afsnit 3.9 samt den øgede mængde innovation som omtalt i del 3, afsnit 3.10 for en mindsket selskabskapital, da dette vil forøge udnyttelsen af viden og mængden af innovation, hvilket vil medføre en forøgelse af Danmarks BNP, dog med det in mente, at flere selskaber formodes at medføre yderligere administrationsomkostninger for Danmark.

En optimal løsning må derfor forventes at kunne findes, hvor iværksætteren ønsker at oprette et selskab i Danmark, der ikke per automatik har en ringe anseelse og signalværdi, og som tillader optimal udnyttelse af viden. Et forslag til hvordan en sådan løsning kunne se ud, vil blive behandlet nedenfor.

3 Fremtidig selskabsform

3.1 Inspiration fra Delaware

I USA har Delaware succes med at tiltrække virksomheder ved initiering af selskabsretlige juridiske rammer, som er yderst gunstige for iværksættere. Dette har medført, at hele 67,8 procent af alle Fortune 500 selskaberne, der er en liste over de 500 største selskaber i USA, og 89 procent af alle børsintroduktioner i USA er inkorporeret i Delaware fremfor andre stater i USA i 2019³⁵⁹ på trods af, at staten er den næstmindste i USA³⁶⁰ og en af de mindst befolkede i USA.³⁶¹ Dette er primært

³⁵⁸ Munkholm (2018). Jarlov klar til at afskaffe én-krone-selskaber efter massiv svindel.

³⁵⁹ Delaware Division of Corporations (2020). 2019 Annual Report Statistics.

³⁶⁰ WorldAtlas (2022). US States By Size.

³⁶¹ Statista Research Department (2022). Resident population of the U.S. in 2021, by state (including the District of Columbia).

opnået ved at lave lempelige skatteregler, øge privatliv ved at sænke offentlighedskrav, hurtig oprettelse af selskaber og en selskabsretlig domstol, kaldet Court of Chancery, som består af dommere, der er specialiserede i selskabsret.³⁶²

Skattefordelene er dog primært fordelagtige for meget store selskaber ved at etablere selskabsstrukturer, som mindsker skattebetalingen, men oprettelsen af en sådan struktur bliver ofte vurderet til at være for komplicerede og for dyre til at en almindelig iværksætter kan benytte sig af skattefordelen.³⁶³ Danmark har mulighed for at søge inspiration fra Delaware i form af skattefordele for etablerede selskaber såvel som iværksættere. Det foreligger dog, at der i dag er verserende sager mellem Europa-Kommissionen og en række lande angående selektive skattefordele, hvor der senest afventes endelig afgørelse i Apple-sagen³⁶⁴, hvor Europa-Kommissionen nedlagde påstand om, at Apple Inc. skal betale næsten DKK 100 mia. Sagen er anket til EU-Domstolen,³⁶⁵ men uagtet udfaldet anses selektive skattefordele ikke som en mulig løsning for Danmark grundet reglerne om statsstøtte efter TEUF artikel 107 og 108.³⁶⁶

I Danmark er der en selskabsskat på 22 procent³⁶⁷, som ligeledes ligger på niveau med de andre EU-lande.³⁶⁸ Det skal hertil nævnes, at der indenfor EU-medlemsstaterne har været et konstant fald i selskabsskatten over de seneste årtier,³⁶⁹ hvorfor det kan antages, at udviklingen fremover følger denne, og Danmark vil derfor sænke skatten lige så for stadig at være konkurrencedygtige på området. I denne forbindelse har OECD, som størstedelen af EU-landene også er medlem af, introduceret nye tiltag, herunder Pillar Two, som skal sørge for en minimumsselskabsbeskatning på 15 procent, som er lavet for at imødekomme den stigende konkurrence om den laveste skat.³⁷⁰

³⁶² Crail, Watts & Haskins (2021). Should You Incorporate In Delaware? What You Need To Know.

³⁶³ Crail, Watts & Haskins (2021). Should You Incorporate In Delaware? What You Need To Know.

³⁶⁴ Kommissionens afgørelse 2017/1283 af 30. august 2016 om statsstøtte SA.38373 (2014/C) (ex 2014/NN) (ex 2014/CP) ydet af Irland til fordel for Apple.

³⁶⁵ Europa-Kommissionen (2020). Statement by Executive Vice-President Margrethe Vestager on the Commission's decision to appeal the General Court's judgment on the Apple tax State aid case in Ireland.

³⁶⁶ Fejøl & Ølykke (2014). EU-Konkurrenceret, side 479.

³⁶⁷ Skatteministeriet (2022). Centrale skattesatser i skattelovgivningen 2018-2022.

³⁶⁸ Asen (2021). Corporate Income Tax Rates in Europe.

³⁶⁹ Jespersen (2019). Selskabsskatten under stigende pres.

³⁷⁰ OECD (2021). OECD releases Pillar Two model rules for domestic implementation of 15% global minimum tax.

Det øgede privatliv kommer til udtryk ved, at der ikke er krav om, at kapitalejere, bestyrelsesmedlemmer, direktører med videre skal registreres, hvorfor disses identitet kan forblive anonym. Der er udelukkende krav om, at den person, selskabet har valgt til at repræsentere sig i Delaware, er offentligt kendt.³⁷¹

I Delaware er det som nævnt ovenfor muligt at oprette et selskab med hurtig sagsbehandlingstid. Hvis man har kapital og vilje, kan sagsbehandlingen af anmodningen om at oprette et selskab være gennemført inden for blot én enkelt time efter modtagelse af anmodningen, som dog koster amerikanske dollars (Fremover benævnt ”USD”) 1.000.³⁷² Betalingen mindskes på baggrund af, hvor lang tid iværksætteren er villig til at vente, hvor betalingen ved den langsomste af de ekspederede sagsbehandlingstider er USD 50 for gennemførelse af oprettelsen dagen efter modtagelse af anmodningen.³⁷³

Hvorvidt Danmark ønsker at lade sig inspirere af sådanne regler afhænger af, om Danmark ønsker, at flere selskaber oprettes i Danmark i stedet for i andre lande. Det må antages, at såfremt udenlandsk iværksætter ønsker at drive virksomhed i sit hjemland, men de danske selskabsretlige regler er mere fordelagtige, vil denne muligvis etablere sig i Danmark og etablere en filial i sit hjemland, hvormed der ikke vil blive drevet virksomhed i Danmark. Dermed vil Danmark ikke få gavn af etableringen, da Danmarks BNP ikke påvirkes, da der ikke opnås indtægter i Danmark, såfremt erhvervsudøvelsen foregår i iværksætterens hjemland. Til gengæld vil Danmarks BNP øges svarende til prisen for at registrere et selskab i Danmark, der er DKK 670, som beskrevet i del 2, afsnit 1.2.2. På den anden side vil Danmarks BNP falde, da der er udgifter forbundet med at foretage registreringen for Danmark.

Det må ligeledes vurderes, at reglerne om offentlighed for kapitalejere i Danmark, der blandt andet forefindes i KSL §§ 50, 51, 58 og 58 a-c, ikke kan fjernes, da det følger af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/849 af 20. maj 2015 artikel 30, at medlemsstaterne skal sikre, at selskaber og andre juridiske enheder på deres område pålægges at indhente og opbevare passende, nøjagtige

³⁷¹ Crail, Watts & Haskins (2021). Should You Incorporate In Delaware? What You Need To Know.

³⁷² Delaware Division of Corporations (2022). Expedited Services.

³⁷³ Delaware Division of Corporations (2022). Expedited Services.

og aktuelle oplysninger om deres reelle ejerskab, herunder oplysninger om den reelle ejers rettigheder. Såfremt selskabet ikke formår at registrere de reelle ejere, kan Erhvervsstyrelsen være nødsaget til at oversende selskabet til tvangsopløsning hos skifteretten efter KSL § 225, stk. 1, nr. 3-5. Hertil skal det nævnes, at Erhvervsstyrelsen ved indførelsen af kontrolpakken i 2021 har fået hjemmel til at granske og undersøge ledelsesmedlemmer og deres faktiske ageren i selskabet. Såfremt Erhvervsstyrelsen er i tvivl om identiteten af det registrerede medlem eller finder, at personen fungerer som stråmand, kan de afregistrere det pågældende medlem, jf. KSL § 23 d. Erhvervsstyrelsen har i dette henseende fået hjemmel til at foretage udgående kontrol på selskabets registrerede hjemsted efter KSL 5, nr. 13, jf. KSL § 23 e.

Ligeledes kan offentlighedskravet vedrørende medlemmer af direktionen, bestyrelsen og tilsynsrådet, som fremgår af KSL § 10, ikke fjernes, da det følger af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2017/1132 af 14. juni 2017 om visse aspekter af selskabsretten artikel 14, litra d, nr. 2, at medlemsstaterne skal træffe de nødvendige foranstaltninger for, at den obligatoriske offentlighed vedrørende selskaber i det mindste omfatter udnævnelse, udtræden samt identitet for de personer, der i deres egenskab af lovbestemt selskabsorgan eller som medlemmer af et sådan organ deltager i ledelsen af, i tilsynet med eller i kontrollen med selskabet.

Med hensyn til sagsbehandlingstiden har Danmark i forvejen en kort sagsbehandlingstid, da registrering typisk sker maskinelt straks, men det er dog risiko for, at registreringen udtages til manuel kontrol, jf. KSL § 23 g, stk. 1. Såfremt den tages til manuel kontrol vil den typiske sagsbehandlingstid for et kapitalselskab være 1-2 uger.³⁷⁴ Dermed er dette ikke et parameter, som Danmark kan forbedre sig på.

Danmark kan på baggrund af ovenstående ikke lade sig inspirere af de mest populære dele af tiltagene fra Delaware grundet EU, og som beskrevet ovenfor, vil dette ligeledes ikke være ideelt for Danmarks BNP. Dette efterlader Danmark i en situation, hvor muligheden for at gøre Danmark mere attraktiv for iværksættere begrænses til en regulering af kapitalkrav og hæftelse.

³⁷⁴ Erhvervsstyrelsen (2022). Se sagsbehandlingstider.

3.2 Iværksætterselskab som løsning

En af Danmarks muligheder for at øge antallet af danske iværksættere, der vælger at drive deres virksomhed i Danmark, er at indføre en ny type selskab, der minimerer de oplevede omkostninger for iværksætteren. Ved de muligheder, der eksisterer i Danmark ved gældende ret, er det den personlige hæftelse, der udgør en omkostning ved enkeltmandsvirksomheden, og selskabskapitalen samt registreringsgebyret, der udgør en omkostning ved anpartsselskabet. Med disse omkostninger taget i betragtning vil Danmark nemmest kunne maksimere iværksætterens payoff ved at oprette selskab i Danmark ved at indføre en selskabsform, hvor der forefindes et minimalt krav til selskabskapital, og hvor der ikke forefindes personlig hæftelse. Dette vil bidrage til Danmarks BNP ved, at flere iværksættere vil etablere selskaber, som potentielt vil kunne øge innovationen og medføre store gevinster for Danmarks BNP. På den korte bane vil etableringen af flere selskaber medføre udgifter for Danmark i form af administrationsomkostninger, der i et vist omfang må forventes dækket af registreringsgebyret. De resterende yderligere administrationsomkostninger må vurderes som værende minimale i forhold til den gevinst, der vil være, såfremt bare ét af de nye innovative selskaber, som potentielt ikke ville være oprettet som anpartsselskab med DKK 40.000 i selskabskapital, bliver en succes.

En genindførelse af iværksætterselskabet vil dog stadig have en stor ulempe i form af den negative perception, som der var omkring disse selskaber som diskuteret i del 3, afsnit 3.3. En mulig løsning på dette kunne være at benytte ressourcer på i forbindelse med indførelsen at formidle, at kontrolpakken bør modvirke svindel. Dette ville eventuelt kunne afhjælpe den negative perception. Dette må dog vurderes som værende en suboptimal løsning, da den gængse danske forbruger stadig må formodes at huske mediernes omtale. Det må vurderes, at selvom der benyttes ressourcer på at formidle indholdet af kontrolpakken, vil den negative omtale af iværksætterselskabet som selskabsform stadig huskes, og forbrugeren vil derfor have en formodning om, at denne stadig er egnet til svindel. Dermed vil selskaber, som oprettes som et iværksætterselskab, ikke præstere på et optimalt niveau, da den negative perception vil medføre mindre salg.

Alternativt skal Danmark genindføre regler i KSL, som svarer til de daværende regler i kapitel 20 a om iværksætterselskabet, men i stedet ændre navnet til noget andet, så den negative perception

ikke videreføres. Dog må dette vurderes som værende urealistisk, da det må formodes, at medierne hurtigt får nys om dette og vil derfor forventeligt skrive artikler om, at det nye iværksætterselskab med nyt navn er svarende til iværksætterselskabet, som i mediernes øjne var egnet til svindel. En imødekommelse af dette, såfremt Danmark ønsker iværksætterselskabet som en fremtidig løsning men ikke vil underminere de andre selskabsformer, kunne være at komme med tiltag for de tidligere kendte problemer for iværksætterselskabet. Eksempelvis sås det, at en række vognmænd stiftede flere iværksætterselskaber for at øge chancen for at få en taxalicens. Såfremt det er muligt at lave regler, der minimerer mulighederne for omgåelse, vil dette kunne bidrage til en mere positiv perception. Danmark kan søge inspiration i andre EU-lande, hvor Luxembourg blandt andet har lavet regler, der gør, at man kun kan have *ét Société à responsabilité limitée simplifiée* (svarende til et daværende dansk iværksætterselskab), som mindst skal have EUR 1 i selskabskapital.³⁷⁵

Der kan ligeledes indføres og adviseres om regler, hvor man hæfter personligt for skatte- og afgiftsrestancer, så Danmark får mulighed for at gøre udlæg i iværksætterens personlige formue, hvis disse ikke bliver betalt, da man netop så, at disse var dobbelt så høje som den tilsvarende del for enkeltmandsvirksomheder. Danmark vil her kunne søge inspiration fra de svenske regler på området om blandt andet kapitaltab, hvor kreditorer kan gøre et erstatningskrav gældende mod kapitalejerne og ledelsesmedlemmerne, hvis der ikke foretages de korrekte foranstaltninger, hvis det findes, at mindre end 50 procent af selskabskapitalen er til stede, jf. den svenske selskabslov kapitel 25, § 19.

Da perceptionen om iværksætterselskabet formodes at være begrundet i netop den lave selskabskapital, der er nødvendig for at maksimere iværksætterens payoff, er Danmarks mulighed for at regulere dette begrænset. En mulighed for at minimere perceptionen om iværksætterselskabet som svindelenhed og muligvis Danmarks omkostninger til tvangsopløsninger kunne være at foretage ændringer på hæftelsen i selskabsformen. En sådan ændring kunne opbygges på baggrund af gældende Culpa-normer fra erstatningsretten, hvormed iværksætteren ville hæfte for selskabets gæld, hvis selskabets konkurs skyldtes iværksætterens grove uagtsomhed. Der kan imidlertid argumenteres for, at sådanne regler allerede forefindes igennem ledelsens og

³⁷⁵ Le gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg (2019). Simplified limited liability company (SARL-S).

kapitalejeres hæftelse i KSL §§ 361 og 362. En sådan ændring ville endvidere medføre en omkostning for iværksætteren i form af den potentielle hæftelse og den manglende retssikkerhed, hvorfor løsningen ikke kan anses som værende optimal.

3.3 Modificeret anpartsselskab som løsning

Danmark kan lade sig inspirere af den tyske selskabslov, hvor der findes to selskabsformer, hvor det ene har en minimumsselskabskapital på EUR 25.000 og det andet har en minimumsselskabskapital på EUR 1. Danmark kunne indføre en lignende mulighed ved at sænke kapitalkravet for et anpartsselskab til DKK 1 og beholde niveauet for et aktieselskab på DKK 400.000. Dermed ville flere iværksættere have mulighed for at oprette et selskab i Danmark, da dette ville fjerne barrieren i form af krav om selskabskapital på minimum DKK 40.000. Hermed ville det undgås, at den negative perception om iværksætterselskabet føres videre, da det vurderes, at anpartsselskab er en velanset virksomhedsform i Danmark, da flere af de største selskaber i Danmark er anpartsselskaber.³⁷⁶ De selskaber, som potentielt vil blive oprettet med DKK 1 i selskabskapital, vil dermed påvirkes positivt af den positive perception af flere store og succesfulde danske virksomheder, som drives som anpartsselskab, herunder Dagrofa ApS med en omsætning i 2019 på lige under DKK 17,2 mia.³⁷⁷, DuPont Nutrition Biosciences ApS med en omsætning i 2019 på lige under DKK 3,6 mia.³⁷⁸ samt Danfoss Power Solutions ApS med en omsætning i 2019 på lige under DKK 2,8 mia.³⁷⁹. Udover de helt store virksomheder findes der ligeledes en masse selskaber, som den gængse danske forbruger vil have kendskab til og positive tanker omkring, hvilket smitter af på perceptionen om selskaber oprettet som et anpartsselskab med DKK 1 i selskabskapital.

Det vil ydermere være en mulighed, at kravet i KSL § 33, stk. 1, om at der kan indbetales 25 procent af selskabskapitalen dog minimum DKK 40.000, ændres, således at der kan indbetales 25 procent af selskabskapitalen svarende til DKK 10.000. Denne løsning vil ligeledes øge innovationen, da flere iværksættere dermed vil have mulighed for at etablere et selskab. Tillige kan det være en mulighed at lave samme regler for apportindskud, hvor det i dag kræves, at hele indskuddet skal være fuldt

³⁷⁶ Erhvervsstyrelsen (2020). Notat – 100 største danske virksomheder.

³⁷⁷ Dagrofa (2020). Årsrapport 2019.

³⁷⁸ DuPont Nutrition Biosciences (2020). Annual Report for the period 1 January 2019 – 31 December 2019.

³⁷⁹ Danfoss Power Solutions (2020). Årsrapport 2019.

ud indbetalt efter KSL § 33, stk. 1, sidste pkt. Hertil kan en eventuel kombination af indskud i kontanter og apportindskud være fordelagtige, da dette vil tilgodese iværksættere med lav indskudskapital, men som har andre værdier, der kan benyttes som apportindskud efter KSL § 35. Denne løsning må dog økonomisk vurderes at være suboptimal i forhold til at sænke selskabskapitalkravet for et anpartsselskab til DKK 1, da det må antages, at et lavere krav til selskabskapitalen vil resultere i, at flere iværksættere vil etablere selskaber i Danmark og dermed øge innovationen samt udnyttelsen af viden, som i sidste ende bidrager til Danmarks BNP.

Som nævnt i del 2, afsnit 5.1.1 er det i Tyskland et krav, at et tysk UG skal overføre 25 procent af selskabets potentielle overskud til en bunden reserve, som kun må benyttes til få ting, hvor udlodning af udbytte ikke er en af dem. De 25 procent af overskuddet skal overføres til en bunden reserve, indtil selskabskapitalen for et tysk GmbH på EUR 25.000 er nået. Såfremt en lignende regel skal implementeres for anpartsselskaberne i Danmark, vil dette medføre store ændringer for de eksisterende anpartsselskaber, da de dermed ikke længere vil kunne udlodde udbytte som førhen, indtil reserven og selskabskapitalen tilsammen udgør selskabskapitalkravet for et aktieselskab på minimum DKK 400.000. Dette må formodes at medføre en betydelig ændring for flere af de 260.489 anpartsselskaber i Danmark³⁸⁰, hvilket må vurderes som værende for indgribende sammenholdt med gevinsten ved at sikre, at selskaberne opsparer penge i virksomheden.

3.4 Kontrolpakkens betydning for den fremtidige selskabsform

Som nævnt i del 2, afsnit 1.3 er kontrolpakken en lov, der skal sikre en øget kontrol og skærpelse på forskellige selskabsretlige områder. Erhvervsstyrelsens øgede autorisation og hjemmel til at indføre kontrol og iværksættelse af diverse dispositioner begrundes primært i den stigning i økonomisk kriminalitet og svig, som Danmark har oplevet på det selskabsretlige område indenfor de seneste år. Regeringen lagde blandt andet vægt på, at det er en nødvendighed at give Erhvervsstyrelsen yderligere beføjelser samt at tillade tværgående udveksling af oplysninger med andre relevante myndigheder. Der bliver i denne forbindelse dog nævnt, at den øgede kontrol skal ske på baggrund af risikobaserede analyser, hvorfor visse brancher og områder vil opleve en øget skærpelse, som andre ikke vil opleve. Løsningerne hertil bliver kunstig intelligens og maskinlæring, som skal sikre en

³⁸⁰ Bilag 1.

større sikkerhed på online-området i selvbetjeningen.³⁸¹ Dette må anses som et tiltag, der ville kunne løse de problemer indenfor specifikke områder og brancher, som man tidligere så ved iværksætterselskaberne. Dette må ligeledes vurderes at være foreneligt med EU-retten og digitaliseringsdirektivet.

Mange af de regler, der er blevet indført ved kontrolpakken, skaber en større arbejdsbyrde for selskaberne i form af compliance opgaver, hvorfor der kan argumenteres for, at de ikke mindsker administrationsomkostninger for hverken Danmark eller iværksætteren. Danmark lægger dog vægt på, at de stadig ønsker at have et attraktivt miljø for iværksættere og små- og mellemstore virksomheder (Fremover benævnt "SMV") i Danmark, hvorfor kontrolpakken faktisk har til hensigt at ramme økonomisk kriminelle og svindlere. De facto kan der dog argumenteres for, at byrden ikke mindskes for virksomhederne.

Erhvervsstyrelsens øgede mulighed for tvangsopløsninger er primært rettet mod virksomhederne, der ikke overholder de selskabsretlige regler, og har til hensigt at fungere som et værktøj, der skal virke afskrækkende, men ikke føre til egentlige tvangsopløsninger for lovligt drevne virksomheder. Til trods for at hensigten ikke er at tvangsopløse virksomheder, må det antages, at virkeligheden bliver en anden, da den administrative byrde er øget i form af compliance opgaver og registreringer.

Iværksætterselskabet er ikke nævnt i kontrolpakken, men de nye regler og løsninger må klart anses for at være en lappeløsning på området. Perceptionen om iværksætterselskabet og omtalen om økonomisk kriminalitet på det selskabsretlige område har været til stor debat i offentligheden og medierne, hvorfor Erhvervsstyrelsen nu får øget mulighed for selv at iværksætte undersøgelser og sanktionere potentielle overtrædelser. Det menes altså fra regeringens side, at hvis man kan komme den øgede negative omtale i møde, vil dette sænke den overordnede negative perception, som i sidste ende må anses for at være en stor faktor for Danmarks næste lavkapitalselskab.³⁸²

³⁸¹ Forarbejderne til L 110 fra 2020 om Lov om ændring af årsregnskabsloven, selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, revisorloven og forskellige andre love, afsnit 2.

³⁸² L 110 fra 2020 om Lov om ændring af årsregnskabsloven, selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, revisorloven og forskellige andre love, afsnit 2.1.2.

Overordnet set er kontrolpakken et effektivt værn mod svindlere og økonomisk kriminelle, hvor kontrolpakken behandler en del af de elementer, som tidligere har været opstanden til problemerne. Kontrolpakken har derfor direkte tiltag mod økonomisk kriminalitet og svig, som det sås ved iværksætterselskabet. Elementerne fra kontrolpakken stemmer også overens med Rigsrevisionens beretning nr. 15/2016 om effektiv kontrol, hvor en del af deres forslag er blevet inkorporeret, hvorfor kontrolpakken ikke kan anses som enkeltstående værdipolitiske holdninger. Samtidig kan der også berettes om, at kontrolpakken sikrer øget retssikkerhed mod andre aspekter i samfundet såsom social dumping.³⁸³ Det kan dog ikke undgås, at iværksættere og SMV'er må opleve en øget administrationsbyrde. Til trods for den øgede administrationsbyrde indeholder kontrolpakken også løsninger, der er med til at fremme digitaliseringen og iværksætternes muligheder for blandt andet at stifte et selskab fra dag til dag.

4 Spil med nye strategier

4.1 Nye strategier

Ud fra et spilteoretisk synspunkt vil det være muligt for Danmark i fremtidige spil at indføre nye strategier og den vej igennem have indflydelse på udfaldet af spillet. Det er muligt for Danmark at ændre på gældende ret, således at de to mulige løsningsforslag, som indebærer genindførelsen af iværksætterselskabet eller en modifikation af anpartsselskabet, bliver inkluderet i iværksætterens pulje af mulige selskaber.

For at undersøge hvordan disse ændringer i lovgivningen influerer iværksætterens beslutningstagen såvel som påvirkningen på Danmarks BNP, er det nødvendigt at opstille de forskellige payoffs, der findes ved de to nye strategier.

4.2 Iværksætterselskab som løsning

Strategien, der indebærer genindførelsen af Iværksætterselskabet eller et selskab af lignende karakter, vil i høj grad forventes at medføre payoffs, der minder om dem, der forefindes for

³⁸³ B 24 Forslag til folketingsbeslutning om afskaffelse af iværksætterselskaber.

anpartsselskaberne i del 3, afsnit 4.6.1, da genindførelsen ville tage form af et dansk selskab med begrænset hæftelse. Opstillingen af payoffs for både Danmark og iværksætterne tager derfor sit udgangspunkt i de opstillede payoffs for anpartsselskaberne, hvorefter disse korrigeres for de faktorer, der adskiller sig i de forskellige enheder.

4.2.1 Danmarks payoff ved iværksætterselskab

Danmarks payoff for et anpartsselskab blev i del 3, afsnit 4.2 fastlagt som værende en funktion af bidraget fra de direkte indtægter, konkurrencen, den menneskelige kapital samt fra viden, og så ud som følger:

$$\begin{aligned} \text{Danmarks payoff ved oprindeligt anpartsselskab} \\ = 0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_V \end{aligned}$$

Danmarks payoff fra Iværksætterselskaber adskiller sig blandt andet fra anpartsselskabet ved, at iværksætterselskabet må formodes at skulle anses som en underpræsterende selskabsform, hvorfor de direkte indtægter må forventes at være lavere ved et iværksætterselskab, end det er ved anpartsselskabet. Denne ændring indføres i payoffet ved en ændring i notationen for selskabets indtægter, så det ændres til " $NV_{\pi_{\downarrow}}$ ".

Hvor iværksætterselskabets direkte indtægter forventes at være mindre end det for anpartsselskabet, formodes dets bidrag igennem viden at være større, da mindre risiko medfører bedre udnyttelse af viden. Dette videre bidrag inkluderes ved en ændring af notationen for viden, der herefter bliver til " $NV_{V_{\uparrow}}$ ". På baggrund af disse korrektioner kan der opstilles et udtryk for Danmarks payoff ved genindførelsen af iværksætterselskabet eller en indførelse af en lignende selskabsform:

$$\text{Danmarks payoff ved iværksætterselskab} = 0.5 * NV_{\pi_{\downarrow}} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_{V_{\uparrow}}$$

Afslutningsvist kan det diskuteres, hvorvidt Danmarks payoff ved genindførelse af iværksætterselskaberne ligeledes bør korrigeres for de yderligere omkostninger, som samfundet

oplever i forbindelse med tvangsopløsning og kontrol af iværksætterselskaber i forhold til anpartsselskaber. Den egentlige størrelse af denne eventuelle meromkostning er som tidligere nævnt omdiskuteret, og det vurderes at størrelsen af denne er af ubetydelig karakter sammenholdt med den potentielle gevinst ved at bare et selskab opnår stor succes, hvorfor den ikke vil blive inddraget.

Danmarks payoff ved genindførelsen af iværksætterselskabet kan derfor fastsættes som en funktion af selskabernes indtægt, der lider en smule under den negative perception om selskabsformen, tillagt nutidsværdien af den øgede konkurrence, menneskelige kapital, samt den bedre udnyttede viden.

4.2.2 Iværksætterens payoff ved iværksætterselskab

Iværksætterens payoff ved et anpartsselskab blev i del 3, afsnit 4.6.1 fastlagt til at være en funktion af de direkte indtægter fratrasket de oplevede omkostninger ved at skulle binde DKK 40.000 i selskabskapital. Som funktion kunne iværksætterens payoff opstilles således:

$$Iværksætterens\ Payoff\ ved\ anpartsselskab = NV_{\pi} - BK_{DKK40.000} - RG_{DKK670}$$

Ved indførelsen af iværksætterselskabet vil det ligesom ved Danmarks payoff være relevant at regulere de direkte indtægter, som igen må forventes at være lavere. Hertil skal der reguleres for, at iværksætteren ved et iværksætterselskab alene skal binde DKK 1 i selskabskapital i stedet for DKK 40.000. På baggrund af disse modifikationer kan iværksætterens payoff ved et iværksætterselskab opstilles som følger:

$$Iværksætterens\ Payoff\ ved\ iværksætterselskab = NV_{\pi_{\downarrow}} - BK_{DKK1} - RG_{DKK670}$$

Iværksætterens payoff udgøres her af iværksætterselskabets direkte indtægter, der endnu en gang er lavere grundet den negative perception, fratrasket iværksætterens oplevede omkostninger ved at skulle binde DKK 1 i selskabet og betale registreringsgebyr på DKK 670.

4.3 Anpartsselskab som løsning

Ligesom ved genindførelse af iværksætterselskabet er det ved en modifikation af anpartsselskabet muligt at tage udgangspunkt i de payoffs, der forefindes ved det eksisterende anpartsselskab.

4.3.1 Danmarks payoff modificeret anpartsselskab

Med udgangspunkt i Danmark payoff ved det eksisterende anpartsselskab, som er gengivet ovenfor i afsnittet om iværksætterselskaberne, er det muligt at korrigere for de ændringer, der må forventes, når selskabskapitalen nedsættes. I modsætning til genindførelsen af iværksætterselskaberne, vil der ved en nedsættelse af selskabskapital i anpartsselskaberne ikke ske en mindskning af selskabernes indtjeningsevne, da det vurderes, at anpartsselskaber, der oprettes med DKK 1 i selskabskapital, vil opleve positiv påvirkning på perceptionen om deres selskab grundet større veletablerede selskaber, der ligeledes driver virksomhed gennem et anpartsselskab. I lighed med situationen for iværksætterselskaberne må det på baggrund af det lave kapitalkrav forventes, at der vil ske en bedre udnyttelse af viden, som kan skabe en forøgelse af Danmarks BNP. Opstilles en funktion for Danmarks payoff ved en mindskning af kravet til selskabskapital, vil det se ud som følger:

$$\begin{aligned} \text{Danmarks payoff ved modificeret anpartsselskab} \\ = 0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_{V\uparrow} \end{aligned}$$

Danmarks payoff vil derfor ved det modificerede anpartsselskab være lig payoffet ved genindførelsen af iværksætterselskabet med den forskel, at selskabets bidrag gennem de direkte indtægter ikke er påvirket af en negativ perception.

4.3.2 Iværksætterens payoff ved modificeret anpartsselskab

Iværksætterens payoff ved et anpartsselskab, hvor kravet til selskabskapitalen alene udgør DKK 1, vil i høj grad minde om det, der blev opstillet ved genindførelsen af iværksætterselskabet. Til forskel fra denne vil iværksætteren dog ikke opleve, at selskabets indtjening minimeres, da der ikke vil være en negativ perception om selskabet, hvilket vil tillade en højere profit. Iværksætterens payoff vil derfor se ud, som følger:

$$\text{Iværksætterens payoff ved modificeret anpartsselskab} = NV_{\pi} - BK_{DKK1} - RG_{DKDKK670}$$

Ligesom Danmarks payoff ved indførelsen af et modificeret anpartsselskab, vil iværksætterens payoff også være lig det, der er ved genindførelsen af iværksætterselskaberne dog med den forskel, at det modificerede anpartsselskab vil have en højere profit grundet den bedre perception.

4.4 Spil

Danmark har på baggrund af de mulige modifikationer, som er angivet foroven, mulighed for at udforme lovgivningen på tre forskellige måder. Eftersom der er tale om et sekventielt spil, har Danmark mulighed for at træffe sin beslutning om udformning af lovgivningen, inden iværksætteren har mulighed for at træffe sin beslutning. Det er her ønskeligt for Danmark alene at indføre den strategi, der giver det højeste payoff for Danmark og iværksætteren summeret, således at der opnås Kaldor-Hicks efficiens, da det fra et overordnet økonomisk perspektiv må anses som værende den optimale løsning.³⁸⁴ Begrundelsen herfor er, at Kaldor-Hicks efficiens tillader maksimal samlet nytte, om end det kan være nødvendigt at indbygge en kompensationsløsning, for at sikre at den optimale løsning er ønskværdig for samtlige parter.³⁸⁵

Opsættes der spil med de tre forskellige strategier, der består af gældende ret, genindførelse af iværksætterselskabet og modifikation af anpartsselskabet, er det muligt at foretage denne sammenligning af payoffs og derigennem sikre, at der udformes en Kaldor-Hicks efficient lovgivning. De forskellige spil ser ud, som følger:

³⁸⁴ Eide & Stavang (2018). Rettsøkonomi, side 111.

³⁸⁵ Eide & Stavang (2018). Rettsøkonomi, side 111.

Danmark	Gældende ret
Den danske iværksætter	
Dansk anpartsselskab	$NV_{\pi} - BK_{DKK40.000} - RG_{DKDKK670};$ $0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_V$
Dansk enkeltmandsvirksomhed	$NV_{\pi} - PH;$ $0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_V$
Færøsk íverksetarafelag	$NV_{\pi} - BK_{DKK1} - T_{F,IVF} - RG_{FDDKK2.500} - NV_{F,KHDKK500};$ $A * (0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V) + NV_{DKAR}$
Tysk Unternehmergeellschaft	$NV_{\pi} - BK_{EUR1} - T_{UG} - RG_{DKDKK670} - RG_{TEUR150} - NV_{T,KHEUR200} -$ $NOT_{EUR350};$ $A * (0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V) + NV_{DKAR}$
Svensk Privat Aktiebolag	$NV_{\pi} - BK_{SEK25.000} - T_{AB} - RG_{DKDKK670} - RG_{SSEK1.900} - NV_{S,KHSEK1.200};$ $A * (0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V) + NV_{DKAR}$
Intet selskab	$NV_{i_L} - T_P;$ $NV_{MK} + NV_{DKAR} + NV_{i_{AR}}$

Danmark	Iværksætterselskab
Den danske iværksætter	
Dansk iværksætterselskab	$NV_{\pi_{\downarrow}} - BK_{DKK1} - RG_{DKDKK670};$ $0.5 * NV_{\pi_{\downarrow}} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_{V_{\uparrow}}$
Dansk anpartsselskab	$NV_{\pi} - BK_{DKK40.000} - RG_{DKDKK670};$ $0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_V$
Dansk enkeltmandsvirksomhed	$NV_{\pi} - PH;$ $0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_V$
Færøsk íverksetarafelag	$NV_{\pi} - BK_{DKK1} - T_{F,IVF} - RG_{FDDKK2.500} - NV_{F,KHDKK500};$ $A * (0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V) + NV_{DKAR}$
Tysk Unternehmergeellschaft	$NV_{\pi} - BK_{EUR1} - T_{UG} - RG_{DKDKK670} - RG_{TEUR150} - NV_{T,KHEUR200} -$ $NOT_{EUR350};$ $A * (0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V) + NV_{DKAR}$
Svensk Privat Aktiebolag	$NV_{\pi} - BK_{SEK25.000} - T_{AB} - RG_{DKDKK670} - RG_{SSEK1.900} - NV_{S,KHSEK1.200};$ $A * (0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V) + NV_{DKAR}$
Intet selskab	$NV_{i_L} - T_P;$ $NV_{MK} + NV_{DKAR} + NV_{i_{AR}}$

Danmark	Modificeret anpartsselskab
Den danske iværksætter	
Dansk modificeret anpartsselskab	$NV_{\pi} - BK_{DKK1} - RG_{DKDKK670};$ $0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_{V\uparrow}$
Dansk enkeltmandsvirksomhed	$NV_{\pi} - PH;$ $0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_V$
Færøsk iværksætterafelag	$NV_{\pi} - BK_{DKK1} - T_{F,IVF} - RG_{FDDKK2.500} - NV_{F,KHDDKK500};$ $A * (0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V) + NV_{DKAR}$
Tysk Unternehmergeellschaft	$NV_{\pi} - BK_{EUR1} - T_{UG} - RG_{DKDKK670} - RG_{TEUR150} - NV_{T,KHEUR200} -$ $NOT_{EUR350};$ $A * (0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V) + NV_{DKAR}$
Svensk Privat Aktiebolag	$NV_{\pi} - BK_{SEK25.000} - T_{AB} - RG_{DKDKK670} - RG_{SSEK1.900} - NV_{S,KHSEK1.200};$ $A * (0.5 * NV_{\pi} + NV_K + NV_{MK} + NV_V) + NV_{DKAR}$
Intet selskab	$NV_{i_L} - T_P;$ $NV_{MK} + NV_{DKAR} + NV_{i_{AR}}$

Kigges der på de opstillede payoffs, kan det ses, at både Danmarks og iværksætterens payoff ved en modifikation af anpartsselskabet er højere, end det er ved en genindførelse af iværksætterselskabet. Dette skyldes, at:

$$NV_{\pi\downarrow} - BK_{DKK1} - RG_{DKDKK670} < NV_{\pi} - BK_{DKK1} - RG_{DKDKK670}$$

og

$$0.5 * NV_{\pi\downarrow} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_{V\uparrow} < 0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_{V\uparrow}$$

På denne baggrund er genindførelsen af iværksætterselskabet domineret af en modifikation af anpartsselskabet, hvorfor Danmark ikke bør ændre lovgivningen og derigennem bringe muligheden for at oprette iværksætterselskaber tilbage.

Der er herefter relevant at undersøge, om Danmark gennem en modifikation af anpartsselskabet formår at maksimere Danmarks BNP ved at gøre det mere attraktivt for danske iværksættere at

oprette deres selskaber i Danmark. Det kan ud fra de opstillede payoffs ses, at iværksætteren ved en modifikation af anpartsselskabet opnår et højere payoff ved oprettelse af et dansk anpartsselskab, end denne ville få ved at oprette et anpartsselskab efter gældende ret, da:

$$NV_{\pi} - BK_{DKK40.000} - RG_{DKDKK670} < NV_{\pi} - BK_{DKK1} - RG_{DKDKK670}$$

I tillæg hertil er det værd at undersøge, om de danske iværksættere med denne løsning ville vælge at oprette deres selskab i Danmark frem for i udlandet. Her kan det ses, at den danske iværksætter nu vil vælge at oprette sit selskab i Danmark, da kravet til selskabskapitalen og registreringsgebyr er lavere eller lig den for udlandet og at der i udlandet ligeledes vil forefindes omkostninger til registrering af en dansk filial, oprettelse af udenlandsk selskab samt kontorhotel:

$$NV_{\pi} - BK_U - T_U - RG_{DKDKK670} - OO_U < NV_{\pi} - BK_{DKK1} - RG_{DKDKK670}$$

Endeligt kan det konkluderes, at Danmark i tillæg til at have opnået, at en større andel iværksættere vil oprette deres selskab i Danmark ligeledes vil have opnået, at det payoff, der opnås ved en modificering af anpartsselskab ligeledes er højere end det, der forefindes ved gældende ret, da:

$$0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_V < 0.5 * NV_{\pi} + NV_{\pi_{IK}} + NV_K + NV_{MK} + NV_{V\uparrow}$$

Da strategien med nedsættelse af kravet til selskabskapitalen for anpartsselskaber dominerer strategien med genindførelsen af iværksætterselskaberne, og fordi både Danmark såvel som iværksætteren opnår et højere payoff ved strategien med det modificerede anpartsselskab, end de gør ved gældende ret, eksisterer der en stærk indikation på, at en sådan løsning kan anses som Kaldor-Hicks efficient.

Del 5: Konklusion

Den juridiske analyse tog afsæt i iværksætterselskabernes afskaffelse, og hvad gældende ret er for oprettelse af et lavkapitalselskab i Danmark. Efter afskaffelsen den 15. april 2019 er mulighederne få, hvor anpartsselskabet er den mest optimale mulighed, dog med det in mente at minimumskravet til selskabskapitalen er betydelig højere, end den er i Danmarks nabolande, hvor iværksætteren igennem anvendelse af EU-retten og Rigsfællesskabet ligeledes kan oprette et selskab og drive virksomhed i Danmark. Analysen påviste, at kapitalkravet på Færøerne og i Tyskland var lavest blandt selskaberne med begrænset hæftelse, og at Sveriges aktiebolag ligger i midten af de fire lande. Til trods for at Færøerne er et oplagt sted at oprette et selskab qua deres lave selskabskapital og regulatoriske fordele, er de ikke medlem af EU, hvilket er en klar svækkelse af virksomhedernes fremtidige muligheder. Modsat kan et selskab i Tyskland og Sverige benytte sig af de EU-retlige regler, hvor den danske iværksætter vil have mange muligheder, hvad enten det er udøvelse af virksomhed igennem etableringskæder eller senere flytning af hjemsted. Der er indført mange EU-direktiver på det selskabsretlige område, der fremmer iværksætteres muligheder, hvor der også er udsigt til flere direktiver, der bliver implementeret i fremtiden for at fremme harmoniseringen.

Den økonomiske analyse analyserede de faktorer, der påvirkede BNP, hvoriblandt der var direkte og indirekte faktorer. Værditilvæksten i BNP blev primært påvirket af de direkte indtægter. Det blev i forbindelse med iværksætterselskaberne påvist, at disse underpræsterede, hvor den negative perception om selskabernes troværdighed spillede en rolle. Analysen viste, at halvdelen af iværksætterselskabernes indtægter bidrog direkte til Danmarks BNP, hvor den anden halvdel ikke bidrog, da denne halvdel blev erobret fra eksisterende danske virksomheder, som i forvejen bidrog til Danmarks BNP. Overordnet set er det en fordel for Danmark at have iværksættere og selskabsstiftelser i Danmark grundet den menneskelige kapital, innovation og udnyttelse af viden, hvilket betyder, at adgangsbarriererne i form af højere minimumskrav til selskabskapital er en hæmning for Danmarks BNP. Den økonomiske analyse mandede ud i et spil baseret på gældende ret og den danske iværksætters mulige strategier. Payoffet ved de forskellige strategier afhænger af den enkelte iværksætter, hvor hver iværksætter har forskellige nyttefunktioner, hvorfor der ikke kan tegnes et entydigt billede af, hvad der er den optimale strategi for iværksætterne. Dog stod det

klart, at Danmark får højst værditilvækst ved valg af stiftelse af et dansk selskab i Danmark. Til trods for at dette er mest efficient, er gældende ret en suboptimal løsning, da reglerne gør, at iværksætteren ikke altid vil vælge Danmark som stiftelsesland.

Den integrerede del bygger på gældende ret samt økonomiske faktorer og disses påvirkning på Danmarks BNP. Overordnet set har Danmark mulighed for at ændre på de nuværende selskabsformer eller tilføje nye selskabsformer, hvis der skal konkurreres på det EU-selskabsretlige område. De faktorer, der kan ændres på, er blandt andet selskabskapitalen og registreringsgebyret, hvis der ønskes en bedre konkurrenceevne i forhold til nabolandene. Det negative ved iværksætterselskaberne var den negative perception, der var om disse, og om der egentlig kan ændres på dette, er der tvivl omkring. Dermed kan det være relevant at se på Danmarks nuværende lavkapitalselskab, anpartsselskab, og hvordan disse kan modificeres. Ligeså har Danmark mulighed for at kigge på de regulatoriske rammer omkring selskabsformerne. Til trods for at delstaten Delaware i USA har stor succes med mange indregistrerede selskaber, sætter EU-retten en naturlig begrænsning på Danmarks mulighed for at udfærdige loven, så den svarer til den, der findes i Delaware. Det opsatte spil, der byggede videre på den økonomiske analyse påviste, at en modificering af anpartsselskabet var den dominerende strategi, hvor payoffet for både Danmark og iværksætteren var størst. Såfremt Danmark vælger at modificere anpartsselskabet, vil det øge incitamentet for den danske iværksætter til at stifte et anpartsselskab i Danmark, hvormed der formodentligt kan opnås Kaldor-Hicks efficiens.

Anvendte forkortelser

Afskaffelsesloven: L 190 fra 2019 om Forslag til lov om ændring af selskabsloven og årsregnskabsloven, som blev implementeret i den danske selskabslov ved lov nr. 445 af 15. april 2019

Aktiebolag: Privat aktiebolag

a.m.b.a: Andelsselskaber med begrænset ansvar

BNP: Bruttonationalprodukt

Den færøske selskabslov: Løgtingslóg no. 73 frá 31. mai 2011 um parta- og smápartafeløg, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 57 frá 4. mai 2021

Den svenske selskabslov: Aktiebolagslag (2005:551) som senest ændret ved lov nr. 2021:543

Den tyske implementeringslov: Gesetz zur Umsetzung der Digitalisierungsrichtlinie (DiRUG)

Den tyske lov om notarialbegæring: Beurkundungsgesetzes

Den tyske selskabslov: Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG)

Digitaliseringsdirektivet: Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/1151 af 20. juni 2019 om ændring af direktiv (EU) 2017/1132, for så vidt angår brugen af digitale værktøjer og processer inden for selskabsret

DKK: Danske kroner

EF: Det Europæiske Fællesskab

ERST-rapport: Erhvervsstyrelsens rapport fra september 2018, Analyse af iværksætterselskaber

EU: Den Europæiske Union

EU-Domstolen: Den Europæiske Unions Domstol

EUR: Euro

f.m.b.a: Foreninger med begrænset ansvar

GmbH: Gesellschaft mit beschränkter Haftung

Hjemmestyrelsen: Lov nr. 137 af 23. marts 1948 om Færøernes Hjemmestyre

Indførelsesloven: L 152 om Forslag til lov om ændring af selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, årsregnskabsloven og lov om Det Centrale Virksomhedsregister, som blev implementeret i den danske selskabslov ved lov nr. 616 af 12. juni 2013

Jf.: Jævnfør

KSL: Lovbekendtgørelse nr. 1952 af 10. oktober 2021 om aktie- og anpartsselskaber

Ltd.: Engelsk Private Limited Company

LEV: Lovbekendtgørelse nr. 249 af 1. februar 2021 om visse erhvervsdrivende virksomheder

Nr.: Nummer

Overtagelsesloven: Lov nr. 578 af 24. juni 2005 om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder

SEK: Svenske kroner

SMV: Små- og mellemstore virksomheder

Stk.: Stykke

S.m.b.a: Selskab med begrænset ansvar

TEUF: Traktaten om den Europæiske Unions Funktionsmåde

UG: Unternehmergeellschaft

USA: Amerikas Forenede Stater

USD: Amerikanske dollars

ÅRL: Lovbekendtgørelse nr. 838 af 8. august 2019 årsregnskabsloven

Litteraturliste

Afgørelser, domme og kendelser

2/74. Reyners mod Belgien, EU:C:1974:68

6/60. Humblet mod Belgien, EU:C:1960:48

6/64. Costa mod ENEL, EU:C:1964:66

14/83. Von Colson og Kamann, EU:C:1984:153

79/85. D.H.M. Segers mod Bestuur van de Bedrijfsvereniging voor Bank- en Verzekeringswezen, Groothandel en Vrije Beroepen

270/83. Kommissionen for De europæiske Fællesskaber mod Frankrig

B-1291-10 og B-1851-10

C-55/94. Reinhard Gebhard mod Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano

C-106/16. Polbud – Wykonawstwo sp. z o.o. mod Polen

C-167/01. Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam mod Inspire Art Ltd.

C-208/00. Überseering BV mod Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC)

C-210/06. Cartesio Oktató és Szolgáltató mod Ungarn

C-212/97. Centros Ltd mod Erhvervs- og Selskabsstyrelsen

C-378/10. VALE Construzioni srl mod Ungarn

C-411/03. SEVIC Systems AG mod Tyskland

C-594/14. Simona Kornhaas mod Thomas Dithmar, som kurator for Kornhaas Montage und Dienstleistung Ltd.

Erhvervsankenævnets kendelse af 9. februar 2012 (J.nr. 2011-0024717). K A/S mod Erhvervs- og Selskabsstyrelsen

Kommissionens afgørelse 2017/1283 af 30. august 2016 om statsstøtte SA.38373 (2014/C) (ex 2014/NN) (ex 2014/CP) ydet af Irland til fordel for Apple

NJA 1947 s. 647

SKM2019.258.SR

U 1977.246 SH

U 1997.364 H

U 1999.1080 V

U 2007.497 H

U 2019.1907 H

Artikler

Andersen, Jonas G. (2018). Procesindustriens virksomheder blandt Danmarks bedst omsættende. *Dansk Industri – Procesindustri*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.danskindustri.dk/medlemsforeninger/foreningssites/procesindustrien/nyhedsarkiv/2018/11/procesindustrien-blandt-danmarks-bedst-omsattende-virksomheder/>

Arrow, Kenneth J. (1962). Economic Welfare and the Allocation of Resources for Invention. *Princeton University Press*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.nber.org/system/files/chapters/c2144/c2144.pdf>

Audretsch, David B. & Keilbach, Max (2008). Resolving the knowledge paradox: Knowledge-spillover entrepreneurship and economic growth. *Elsevier B.V. – Research Policy Volume 37, Issue 10*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0048733308001881>

Asen, Elke (2021). Corporate Income Tax Rates in Europe. *Tax Foundation*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://taxfoundation.org/2021-corporate-tax-rates-in-europe/>

Bloom, Paul & Kotler, Philip (1975). Strategies for High Market-Share Companies. *Harvard Business Strategy*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://hbr.org/1975/11/strategies-for-high-market-share-companies>

Bolagsverket (2022). Bankintyg vid start av aktiebolag *Bolagsverket*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.bolagsverket.se/foretag/aktiebolag/startaaktiebolag/bankintygvidstartavaktiebolag.489.html>

Bolagsverket (2022). Original, bestyrkt kopia, avskrift och utdrag. *Bolagsverket*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://bolagsverket.se/ff/foretagsformer/original-kopia-avskrift-utdrag>

Bundesministerium der Justiz (2021). Gesetz zur Umsetzung der Digitalisierungsrichtlinie (DiRUG). *Bundesministerium der Justiz*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/DE/Digitalisierungsrichtlinie.html>

Bush, Thomas (2016). PESTLE Analysis: Legal Factors Affecting Business. *PESTLE Analysis*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://pestleanalysis.com/legal-factors-affecting-business/>

Cambridge Dictionary (u.å.). Tax. *Cambridge University Press 2022*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/tax>

Crail, Chauncey, Watts, Rob & Haskins, Jane (2021). Should You Incorporate In Delaware? What You Need To Know. *Forbes Media LLC*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.forbes.com/advisor/business/incorporating-in-delaware/>

Dagrofa (2020). Årsrapport 2019. *Dagrofa ApS*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://datacvr.virk.dk/enhed/virksomhed/38714295?fritekst=dagrofa%2520aps&sideIndex=0&size=10>

Danfoss Power Solutions (2020). Årsrapport 2019. *Danfoss Power Solutions ApS*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://datacvr.virk.dk/enhed/virksomhed/25814363?fritekst=danfoss%2520power%2520solutions&sideIndex=0&size=10>

Danmarks Statistik (2021). Lidt flere nye firmaer i 2019. *Danmarks Statistik*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/nyt/NytHtml?cid=32039>

Danmarks Statistik (u.å.). Firmaer og koncerner. *Danmarks Statistik*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/erhvervsliv/erhvervslivets-struktur/firmaer-og-koncerner>

Delaware Division of Corporations (2020). 2019 Annual Report Statistics. *Delaware Division of Corporations*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://corpfiles.delaware.gov/Annual-Reports/Division-of-Corporations-2019-Annual-Report.pdf>

Delaware Division of Corporations (2022). Expedited Services. *Delaware Division of Corporations*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://corp.delaware.gov/expserv/>

DuPont Nutrition Biosciences (2020). Annual Report for the period 1 January 2019 – 31 December 2019. *DuPont Nutrition Biosciences ApS*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://datacvr.virk.dk/enhed/virksomhed/11350356?fritekst=DuPont%2520Nutrition%2520Biosciences%2520ApS&sideIndex=0&size=10>

Erhvervsministeriet (u.å.). Arbejdsområder. *Erhvervsministeriet*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://em.dk/ministeriet/arbejdsomraader/>

Erhvervsstyrelsen (2013). Vejledning om virksomheder med begrænset ansvar (A.M.B.A og F.M.B.A). *Erhvervsstyrelsen*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-virksomheder-med-begraenset-ansvar-amba-og-fmba>

Erhvervsstyrelsen (2018). Analyse af iværksætterselskaber. *Erhvervsstyrelsen*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

[https://erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/2019-03/analyse af ivaerksaetterselskaber.pdf](https://erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/2019-03/analyse_af_ivaerksaetterselskaber.pdf)

Erhvervsstyrelsen (2019). Grønlandske selskabsformer. *Erhvervsstyrelsen*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/groenlandske-selskabsformer>

Erhvervsstyrelsen (2019). Vejledning om Filialer af udenlandske kapitalselskaber. *Erhvervsstyrelsen*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-filialer-af-udenlandske-kapitalselskaber>

Erhvervsstyrelsen (2020). CVR-numre, p-numre og SE-numre. *Erhvervsstyrelsen*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/cvr-numre-p-numre-og-se-numre>

Erhvervsstyrelsen (2020). Notat – 100 største danske virksomheder. *Erhvervsstyrelsen*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/2020-09/Liste%20med%20100%20store%20danske%20virksomheder.pdf>

Erhvervsstyrelsen (2021). Nye virksomheder i kommuner og erhvervshusområder i Danmark. *Erhvervsstyrelsen*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

[https://erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/2021-02/Nye virksomheder i Danmark feb.2021 FINAL-a.pdf](https://erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/2021-02/Nye_virksomheder_i_Danmark_feb.2021_FINAL-a.pdf)

Erhvervsstyrelsen (2022). Gebyrer og takster. *Erhvervsstyrelsen*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/gebyrer-og-takster>

Erhvervsstyrelsen (2022). Se sagsbehandlingstider. *Erhvervsstyrelsen*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://erhvervsstyrelsen.dk/foelg-din-sag-0>

Europa-Kommissionen (2020). Statement by Executive Vice-President Margrethe Vestager on the Commission's decision to appeal the General Court's judgment on the Apple tax State aid case in Ireland. *Europa-Kommissionen*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_20_1746

Europa-Kommissionen (2021). Horisont Europa – Investeringer, der former vores fremtid. *Europa-Kommissionen*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/research_and_innovation/strategy_on_research_and_innovation/presentations/horizon_europe/rtd-2021-00013-03-00-da-tra-01.pdf

Europa-Kommissionen (u.å.). Hvorfor er konkurrencepolitikken vigtig for forbrugerne? *Europa-Kommissionen*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

https://ec.europa.eu/competition-policy/consumers/why-competition-policy-important-consumers_da

Eurostat Statistics Explained (2019). Beginners: GDP – What is gross domestic product (GDP)? *Eurostat Statistics Explained*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

[https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Beginners%3AGDP_-_What_is_gross_domestic_product_\(GDP\)%3F&fbclid=IwAR1Z0CCncVCL_X0KDhb5EEEdfrVXdFB_O5GnZ2t9ZSi0RqiGr89nfMm5X4zo](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Beginners%3AGDP_-_What_is_gross_domestic_product_(GDP)%3F&fbclid=IwAR1Z0CCncVCL_X0KDhb5EEEdfrVXdFB_O5GnZ2t9ZSi0RqiGr89nfMm5X4zo)

Firma.de (2021). Notary costs for forming a GmbH (the limited liability company in Germany). *Firma.de*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.firma.de/en/company-formation/notary-costs-for-forming-a-gmbh-limited-liability-company/>

Firma.de (2022). How to register a limited liability company (GmbH or UG) in Germany. *Firma.de*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.firma.de/en/company-formation/registering-a-limited-liability-company-in-germany-gmbh-or-ug-heres-how/>

Folketinget – EU Oplysningen (2021). Hvad er Grønlands og Færøernes forhold til EU? *Folketinget*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.eu.dk/da/faq/alle-faqs/hvad-er-groenlands-og-faeroeernes-forhold-til-eu>

Folketinget – EU Oplysningen (2020). Hvordan startede EU? *Folketinget*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.eu.dk/da/faq/alle-faqs/hvordan-startede-eu>

Forbes Agency Council (2021). The Importance Of Branding In Business. *Forbes*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.forbes.com/sites/forbesagencycouncil/2021/03/24/the-importance-of-branding-in-business/?sh=7fe99cc67f71>

Gans, Joshua; Scott, Erin L. & Stern, Scott (2018). Strategy for Start-ups. *Harvard Business Review*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://hbr.org/2018/05/strategy-for-start-ups>

Hall, Jeremy L. (2021). Branding, Value-Signaling, and Nudging: When Push Comes to Shove. *Public Administration Review Vol. 81 Issue 4*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/puar.13406>

Haque, Nadeem U. & Kim, Se-Jik (1995). "Human Capital Flight": Impact of Migration on Income and Growth. *International Monetary Fund – IMF Staff Papers Vol. 42 No. 3*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.elibrary.imf.org/view/journals/024/1995/003/article-A005-en.xml?ArticleTabs=fulltext>

Hasan, Iftekhar & Tucci, Christoffer L. (2010). The innovation-economic growth nexus: Global evidence. *Research Policy Vol. 39 Issue 10*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0048733310001605>

Jespersen, Morten Munch (2019). Selskabsskatten under stigende pres. *Dansk Industri*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.danskindustri.dk/arkiv/analyser/2019/5/selskabsskatten-under-stigende-pres/>

Justitiedepartementet (2021). Digitaliseringsdirektivets genomförande i svensk bolagsrätt. *Regeringskansliet Justitiedepartementet*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://data.riksdagen.se/fil/28C74F01-C7A5-48DA-9741-83D85023DCF8>

Justitsministeriet (u.å.). Lovkvalitetsvejledningen – 1.1. Hvornår bør der lovgives? *Justitsministeriet*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://lovkvalitet.dk/lovkvalitetsvejledningen/tilrettelaeggelse-af-lovgivningsarbejdet/1-1-hvornaar-boer-der-lovgives/>

Justitsministeriet (u.å.). Lovkvalitetsvejledningen – 2.6.1.2. Loven skal gælde direkte for Færøerne og/eller Grønland. *Justitsministeriet*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://lovkvalitet.dk/lovkvalitetsvejledningen/udarbejdelse-af-lovforslaget/2-6-territorialbestemmelser/2-6-1-hovedlovforslag/2-6-1-2-loven-skal-gaelde-direkte-for-faeroerne-og-eller-groenland/>

Justitsministeriet (u.å.). Lovkvalitetsvejledningen – 2.6.4. EU-retsakter. *Justitsministeriet*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://lovkvalitet.dk/lovkvalitetsvejledningen/udarbejdelse-af-lovforslaget/2-6-territorialbestemmelser/2-6-4-eu-retsakter/>

Knudsen, Dan (2019). Production abroad has an effect on Danish GDP. *DST Analyse*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/nyt/GetAnalyse.aspx?cid=32701>

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen (u.å.). Konkurrence – Måling af konkurrenceintensitet. *Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.kfst.dk/media/3226/maaling-af-konkurrenceintensitet-16061999-analyse.pdf>

Kramp, Paul Lassenius (2010). Bruttonationalprodukt og velfærd. *Nationalbanken – Økonomisk afdeling*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

https://www.nationalbanken.dk/da/publikationer/Documents/2010/06/bruttonationalpro_kvo2_2010.pdf

LawyersGermany (2022). Starting a GmbH in Germany | The Guide for 2022. *LawyersGermany*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.lawyersgermany.com/starting-a-gmbh-in-germany>

Le gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg (2019). Simplified limited liability company (SARL-S). *Le gouvernement du Grand-Duché de Luxembourg*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://guichet.public.lu/en/entreprises/creation-developpement/forme-juridique/societe-capitaux/sarl-s.html>

Liesegang & Partners (2021). Open a German Company. *Company Formation Germany*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.companyformationgermany.com>

Lilja, Troels Michael (2013). Iværksætterselskaber - nøglen til en konkurrencedygtig dansk selskabsret? *Ugeskrift for Retsvæsen*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.ft.dk/samling/20121/lovforslag/l152/bilag/5/1238664.pdf>

Keeley, Brian (2007). OECD Insights – Human Capital – How what you know shapes your life: How what you. *OECD*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

https://books.google.dk/books?hl=da&lr=&id= 0sS1sRqla8C&oi=fnd&pg=PA3&dq=human+capital+oecd&ots=leVoBDyM1M&sig=n17q84qwGmm4TbkFZVr40UQEQbQ&redir_esc=y#v=onepage&q=human%20capital%20oecd&f=false

Machlup, Fritz (1955). The Problem of Verification in Economics. (Vol. 22, No. 1). *Southern Economic Association*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<http://walterewilliams.com/courses/articles/MachlupSEJ.pdf>

Mariz-Pérez, Rosa M., Teijeiro-Alvareza, Mercedes M. & García-Alvareza, Teresa M. (2012). The relevance of human capital as a driver for innovation. *Cuadernos de economía Vol. 35 Issue 98*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.elsevier.es/en-revista-cuadernos-economia-329-pdf-X0210026612551071>

McKinsey Global Institute (2021). A new look at how corporations impact the economy and households. *McKinsey & Company*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:
<https://www.mckinsey.com/business-functions/strategy-and-corporate-finance/our-insights/a-new-look-at-how-corporations-impact-the-economy-and-households>

Mediehuset Sermitsiaq.AG (2020). IVS-selskaber forbudt i Danmark mens de vokser i Grønland. *Mediehuset Sermitsiaq.AG*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:
<https://sermitsiaq.ag/node/218753>

Munkholm, Morten (2018). Jarlov klar til at afskaffe én-krone-selskaber efter massiv svindel. *Børsen*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:
<https://borsen.dk/nyheder/politik/jarlov-klar-til-at-afskaffe-n-krone-selskaber-efter-massiv-svindel>

Naldi, Maurizio & Flamini, Marta (2014). The CR4 index and the interval estimation of the Herfindahl-Hirschman Index: an empirical comparison. *Dept. of Computer Science and Civil Engineering, Università di Roma Tor Vergata, Roma, Italy*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2448656

Nielsen, Nicolas S. (2018). Vognmands smarte finte frustrerer chauffører: Søgte 500 tilladelser til at køre taxi. *Danmarks Radio*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.dr.dk/nyheder/politik/vognmands-smarte-finte-frustrerer-chaufforerer-soegte-500-tilladelser-til-koere-taxi>

Novo Nordisk (2018). Årsskrift 2017. *Novo Nordisk A/S*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

https://www.novonordisk.com/content/dam/nncorp/global/en/investors/irmaterial/annual_report/2018/NN-AR17_DK_Online.pdf

OECD (2007). Innovation and Growth: Rationale for an Innovation Strategy. *OECD Publishing*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.oecd.org/sti/39374789.pdf>

OECD (2011). Government at a Glance. *OECD Publishing*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/gov_glance-2011-en.pdf?expires=1647941648&id=id&accname=guest&checksum=EC0DEC2F6797BBD191A66A27F387F444

OECD (2014). Factsheet on how competition policy affects macro-economic outcomes. *OECD Publishing*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.oecd.org/daf/competition/2014-competition-factsheet-iv-en.pdf>

OECD (2021). OECD releases Pillar Two model rules for domestic implementation of 15% global minimum tax. *OECD*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.oecd.org/tax/beps/oecd-releases-pillar-two-model-rules-for-domestic-implementation-of-15-percent-global-minimum-tax.htm>

Perdelwitz, Andreas (2022). Germany - Business and Investment. *IBFD – Tax Research Platform*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

https://research-ibfd-org.esc-web.lib.cbs.dk:8443/#/doc?url=/linkresolver/static/gthc_de_auth&refresh=1651061642549%23gthc_de_auth

Persson, Sebastian (2020). Selskaber til iværksættere blev aflivet: Nu sår eksperter tvivl om begrundelsen. *Berlingske Media*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.berlingske.dk/virksomheder/selskaber-til-ivaerksaettere-blev-aflivet-nu-saar-eksperter-tvivl-om>

Persson, Sebastian (2021). Frygten for et blodbad af tvangsopløsninger lurede i månedsvis – nu viser nye tal en opsigtsvækkende slutspurt. *Berlingske Media*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.berlingske.dk/virksomheder/frygten-for-et-blodbad-af-tvangsoploesninger-lurede-i-maanedsvis-nu>

Quang Viet, Vu (2009). GDP by production approach: A general introduction with emphasis on an integrated economic data collection framework. *Statistical Capacity Development in China and other Developing Countries in Asia*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

https://unstats.un.org/unsd/economic_stat/china/pgdp/GDP%20by%20production%20approach.pdf

Raworth, Kate (u.å.). What on earth is the doughnut?... *Kateraworth*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.kateraworth.com/doughnut/>

Regus (2022). Virtuelt kontor i Stockholm. *Regus*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.regus.com/da-dk/sweden/stockholm/virtual-offices>

Skatteministeriet (2022). Centrale skattesatser i skattelovgivningen 2018-2022. *Skatteministeriet*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.skm.dk/skattetal/satser/tidsserier/centrale-skattesatser-i-skattelovgivningen-2018-2022/>

Skráseting Føroya (2021). Guidance on registering a new public limited company or limited liability company. *Skráseting Føroya*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.skraseting.fo/en/companies/starting-your-own-company>

Sobel, Russell S.; Clark, J. R. & Lee, Dwight R. (2007). Freedom, barriers to entry, entrepreneurship, and economic progress. *The Review of Austrian Economics* 20(4). Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

https://www.researchgate.net/publication/5156620_Freedom_Barriers_to_Entry_Entrepreneurship_and_Economic_Progress

Sommer, Mathias; Nielsen, Søren & Laursen, Anders (2017). Omstridte énkrone-selskaber brugt i svindelnummer til op mod en halv milliard kroner. *Danmarks Radio*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.dr.dk/nyheder/penge/omstridte-enkrone-selskaber-brugt-i-svindelnnummer-til-op-mod-en-halv-milliard-kroner>

Statista Research Department (2022). Resident population of the U.S. in 2021, by state (including the District of Columbia). *Statista*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.statista.com/statistics/183497/population-in-the-federal-states-of-the-us/>

Statsrevisorerne (2017). Rigsrevisionens beretning nr. 15/2016 om effektiv kontrol. *Folketinget*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.ft.dk/statsrevisor/20161/beretning/sb15/bilag/1/1747788.pdf>

Strategic Direction (2021). Performance success in an emerging market context – the importance of Brand positioning and Brand equity. *Strategic Direction* vol. 37 no. 11. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

https://libsearch.cbs.dk/discovery/fulldisplay?docid=cdi_proquest_journals_2598391582&context=PC&vid=45KBDK_CBS:CBS&lang=en&search_scope=MyInst_and_CI&adaptor=Primo%20Central&tab=Everything&query=any,contains,Performance%20success%20in%20an%20emerging%20

Sørensen, Karsten Engsig (2019). Ledelsesansvar og det forretningsmæssige skøn – konturerne af den danske version af Business Judgment Rule. *Ugeskrift for Retsvæsen*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på: <https://pro.karnovgroup.dk/b/documents/7000844157>

Tøjner, Jacob (2019). Kan man stadig stifte IVS? Ja, det kan man stadig. *Ditselskab*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.ditselskab.dk/mere-info/kan-man-stadig-stifte-ivs-ja-det-kan-man-stadig>

United Nations Conference on Trade and Development (2021). Impact of the COVID-19 pandemic on trade and development. *United Nations Conference on Trade and Development*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://unctad.org/programme/covid-19-response/impact-on-trade-and-development-2021>

U.S. Bureau of Labor Statistics (2016). Entrepreneurship and the U.S. Economy – Chart 3. Survival rates of establishments, by year started and number of years since starting, 1994–2015, in percent.

U.S. Bureau of Labor Statistics. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

https://www.bls.gov/bdm/entrepreneurship/bdm_chart3.htm

Van der Zeijden, Femke (2022). Sweden - Business and Investment. *IBFD – Tax Research Platform*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://research-ibfd-org.esc->

web.lib.cbs.dk:8443/#/doc?url=/collections/gthc/html/gthc_se_chaphead.html

Verksamt (2022). Avgifter. *Verksamt*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.verksamt.se/alla-e-tjanster/avgifter>

Vores Rigsfællesskab (u.å.). Færøerne: Et folk, to sprog. *Vores Rigsfællesskab*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<http://rigsfaellesskab.weebly.com/sprog-og-selvstaeligndighed.html>

Vækstfonden (2019). Tre faktorer, der kan være afgørende for din succes som iværksætter. *Vækstfonden*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://vf.dk/nyheder/2019/tre-faktorer-der-kan-vaere-afgoerende-for-din-succes-som-ivaerksaetter/>

WorldAtlas (2022). US States By Size. *WorldAtlas*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.worldatlas.com/geography/us-states-by-size.html>

World Health Organization (u.å.). Coronavirus disease (COVID-19) pandemic. *World Health Organization*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/novel-coronavirus-2019-ncov>

Yang, Yong (1996). Tax competition under the threat of capital flight. *Elsevier B.V. – Economic Letters Volume 53, Issue 3*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0165176596009329?via%3Dihub>

Østergaard, Troels Wenzel & Markussen, Simon Trolle (2022). Holdingselskab – fordele og ulemper. *SelskabsAdvokaterne*. Senest besøgt den 13. maj 2022 på:

<https://www.selskabsadvokaterne.dk/artikler/andet/holdingselskab-fordele-og-ulemper/>

Betænkninger, forarbejder, høringssvar, m.m. til danske love

B 24 Forslag til folketingsbeslutning om afskaffelse af iværksætterselskaber

Erhvervsministeriet (2019). Bemærkninger til lovforslaget, L 190 fra 2019 om Forslag til lov om ændring af selskabsloven og årsregnskabsloven

Erhvervsministeriet (2019). Spørgsmål og svar til L 190 stillet af udvalget den 8. marts 2019.

Erhvervsministeriet (2020). Udkast til Forslag til Lov om ændring af selskabsloven

Udvalget til Modernisering af Selskabsretten (2008). Betænkning nr. 1498/2008

Erhvervsudvalget (2020). Høringsnotat vedrørende lovforslag i kontrolpakken

Erhvervs-, Vækst- og Eksportudvalget (2013). Høringsnotat ad L 152 - Forslag til ændring af selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, årsregnskabsloven og lov om Det Centrale Virksomhedsregister

Høringsnotat ad L 190 fra 2019 om Forslag til lov om ændring af selskabsloven og årsregnskabsloven

Lilja, Troels Michael (2019). Høringssvar vedr. L 190 om afskaffelse af iværksætterselskaber og nedsættelse af minimumskrav til anpartsselskabers selskabskapital

Bøger

Andersen, Ib (2013). Den skinbarlige virkelighed. Femte udgave. *Samfundslitteratur*

Blanchard, Olivier; Amighini, Alessia & Giavazzi, Francesco (2017). Macroeconomics – a European perspective. Tredje udgave. *Pearson*

Bryde Andersen, Mads (2002). Ret & metode. Første udgave. *Gads Forlag*.

Cabral, Luis M. B. (2017). Introduction to Industrial Organization. Anden udgave. *The MIT Press*

Clark, Robert Charles (1986). Corporate Law. Anden udgave. *Little, Brown Book Group Limited*

Eide, Erling & Stavang, Endre (2018). Rettsøkonomi. Anden udgave. *Cappelen Damm Akademisk*

Evald, Jens & Schaumburg-Müller, Sten (2004). Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære. Første udgave. *Jurist- og Økonomforbundets Forlag*

Fejøl, Jens & Ølykke, Grith Skovgaard (2014). EU-Konkurrenceret. Femte udgave. *Jurist- og Økonomforbundets Forlag*

Friis Hansen, Søren & Krenchel, Jens Valdemar (2017). Dansk selskabsret 1. Femte udgave. *Karnov Group Denmark A/S*

Friis Hansen, Søren & Krenchel, Jens Valdemar (2019). Dansk selskabsret 2. Femte udgave. *Karnov Group Denmark A/S*

Friis Hansen, Søren & Krenchel, Jens Valdemar (2017). Introduktion til dansk selskabsret 1. Femte udgave. *Karnov Group A/S*

Friis Hansen, Søren & Krenchel, Jens Valdemar (2017). Introduktion til dansk selskabsret 2. Tredje udgave. *Karnov Group A/S*

Gomard, Bernhard & Schaumburg-Müller, Peer (2015). Kapitalselskaber og erhvervsdrivende fonde. Ottende udgave. *Jurist- og Økonomforbundets Forlag*

Hagstrøm, Viggo (2003). Obligasjonsrett. Første udgave. *Universitetsforlaget*

Hammer, Carina Risvig & Schaumburg-Müller, Sten (2020). Juraens verden. Første udgave. *Djøf Forlag*

Hillier, David; Clacher, Iain; Ross, Stephen; Westerfield, Randolph & Jordan, Bradford (2017). Fundamentals of Corporate Finance. Tredje udgave. *Mcgraw-hill Education*

Knudsen, Christian (1997). Økonomisk metodologi bind 2. Anden udgave. *Jurist- og Økonomforbundets Forlag*

Kure, Henrik (2015). Finansieringsret. Første udgave. *Karnov Group Denmark A/S*

Lando, Ole (2009). Kort indføring i komparativ ret. Tredje udgave. *Jurist- og Økonomforbundets Forlag*

Lilja, Troels Michael (2015). Iværksætterselskaber. Første udgave. *Karnov Group Denmark A/S*

Lookofsky, Joseph & Ulfbeck, Vibe (2020). Køb – Dansk indenlandske købsret. Femte udgave. *Jurist- og Økonomforbundets Forlag*

Lynn Marecek (2017). Intermediate Algebra. Første udgave. *OpenStax, Rice University*

Neergaard, Ulla & Nielsen, Ruth (2016). EU ret. Syvende udgave. *Karnov Group Denmark A/S*

Pozzoli, Dario (compiled by) (2017). Microeconomics. *Pearson Education Limited*

Samuelsson, Morten & Søgaard, Kjeld (1997). Bestyrelsesansvaret. Første udgave. *Forsikringshøjskolen*

Tvarnø, Christina D. & Denta, Sarah M. (2015). Få styr på metoden. Første udgave. *Ex Tuto Publishing A/S*

Tvarnø, Christina D. & Nielsen, Ruth (2017). Retskilder og retsteorier. Femte reviderede udgave. *Jurist- og Økonomforbundets Forlag*

Von Eyben, Bo & Isager, Helle (2019). Lærebog i erstatningsret. Niende udgave. *DJØF Forlag*

Werlauff, Erik (2019). Selskabsret. 11. udgave. *Karnov Group Denmark A/S*

Danske love, anordninger og bekendtgørelser

Anordning nr. 486 af 14. maj 2018

Anordning nr. 2624 af 28. december 2021

Bekendtgørelse nr. 1377 af 12. december 2019 om anmeldelse, registrering, gebyr samt offentliggørelse m.v. i Erhvervsstyrelsen

Lov nr. 137 af 23. marts 1948 om Færøernes Hjemmestyre

Lov nr. 578 af 24. juni 2005 om de færøske myndigheders overtagelse af sager og sagsområder

Lovbekendtgørelse nr. 743 af 23. april 2021 om fusion, spaltning og tilførsel af aktiver m.v.

Lovbekendtgørelse nr. 1238 af 9. november 2015 om forældelse af fordringer

Lovbekendtgørelse nr. 1952 af 11. oktober 2021 om aktie- og anpartsselskaber

Danske lov- og beslutningsforslag

B 24 Forslag til folketingsbeslutning om afskaffelse af iværksætterselskaber

L 30 fra 2020 om Forslag til lov om ændring af afskrivningsloven, ligningsloven og selskabsskatteloven

L 82 fra 2020 om Forslag til lov om ændring af selskabsloven og lov om bemyndigelse

L 110 fra 2020 om Lov om ændring af årsregnskabsloven, selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, revisorloven og forskellige andre love

L 152 fra 2013 om Forslag til lov om ændring af selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, årsregnskabsloven og lov om Det Centrale Virksomhedsregister

L 190 fra 2019 om Forslag til lov om ændring af selskabsloven og årsregnskabsloven

Historiske danske love

Lov nr. 123 af 18. februar 1994 om erhvervsdrivende virksomheder

Lov nr. 616 af 12. juni 2013 om ændring af selskabsloven, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, årsregnskabsloven og lov om Det Centrale Virksomhedsregister

Udenlandske love, forarbejder, betænkninger m.m.

Aftale mellem Det Europæiske Fællesskab på den ene side og Danmarks regering og Færøernes landsstyre på den anden side (21997A0222(01)) fundet på:

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:21997A0222\(01\)&from=DA](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:21997A0222(01)&from=DA)

Anordning nr. 1355 af 9. december 2007 om ikrafttræden for Færøerne af årsregnskabsloven som senest ændret den 6. maj 2016 fundet på:

<https://logir.fo/Anordning/1355-fra-09-12-2007-om-ikrafttraeden-for-Faeroerne-af-arsregnskabsloven-sum-seinast-broytt-vid-logtingslog#chapter-bf2b7678-0bf4-4933-8a0c-ef1ad600c50d>

Bekendtgørelse nr. 1385 af 11. december 2007 for Færøerne om indsendelse og offentliggørelse af årsrapporter m.v. hos den færøske registreringsmyndighed som senest ændret den 27. september 2017 fundet på:

<https://logir.fo/ViewLaw.aspx?id=18524>

Civilutskottets Betänkande 2019/20:CU28 – Personligt betalningsansvar i aktiebolag fundet på:

<https://data.riksdagen.se/fil/23C2EDCF-5131-4F37-A2D0-39EF09D443D8>

Europa-Kommissionen (2018). Impact Assessment: Accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive (EU) 2017/1132 as regards the use of digital tools and processes in company law and Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Directive (EU) 2017/1132 as regards cross-border conversions, mergers and divisions. *Europa-Kommissionen*. Senest besøgt den 27. april 2022 på:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018SC0141&from=EN>

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/102/EF af 16. september 2009 på selskabsrettens område om enkeltmandsselskaber med begrænset ansvar fundet på:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0102>

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/30/EU af 25. oktober 2012 om samordning af de garantier, der kræves i medlemsstaterne af de i artikel 54, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, nævnte selskaber til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som tredjemands interesser, for så vidt angår stiftelsen af aktieselskabet samt bevarelse af og ændringer i dets kapital, med det formål at gøre disse garantier lige byrdefulde fundet på:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A32012L0030>

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/849 af 20. maj 2015 om forebyggende foranstaltninger mod anvendelse af det finansielle system til hvidvask af penge eller finansiering af terrorisme, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 648/2012 og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/60/EF samt Kommissionens direktiv 2006/70/EF fundet på:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=celex%3A32015L0849>

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2017/1132 af 14. juni 2017 om visse aspekter af selskabsretten fundet på:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A32017L1132>

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/1151 af 20. juni 2019 om ændring af direktiv (EU) 2017/1132, for så vidt angår brugen af digitale værktøjer og processer inden for selskabsret fundet på:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L1151&from=DA>

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/2121 af 27. november 2019 om ændring af direktiv (EU) 2017/1132, for så vidt angår grænseoverskridende omdannelser, fusioner og spaltninger fundet på:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=celex:32019L2121>

Færøernes selskabslov: Løgtingslóg no. 73 frá 31. mai 2011 um parta- og smápartafeløg, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 57 frá 4. mai 2021 fundet på:

https://logir.fo/Logtingslog/73-fra-31-05-2011-fra-parta-og-smapartafelog#_edn1

Generaladvokat La Pergola (1998). Forslag til afgørelse til Centros mod Erhvervs- og selskabsstyrelsen, afgivet den 16. juli 1998 fundet på:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/ALL/?uri=CELEX:61997CC0212>

Rådets 11. direktiv 89/666/EØF af 21. december 1989 om offentlighed vedrørende filialer oprettet i en medlemsstat af visse former for selskaber henhørende under en anden stats retsregler fundet på:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A31989L0666>

Rådets andet direktiv 77/91/EØF af 13. december 1976 om samordning af de garantier, der kræves i medlemsstaterne af de i artikel 58, stk. 2, i traktaten nævnte selskaber til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som tredjemands interesser, for så vidt angår stiftelsen af aktieselskabet samt bevarelsen af og ændringer i dets kapital, med det formål at gøre disse garantier lige byrdefulde fundet på:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A31977L0091>

Rådets direktiv (EU) 2016/1164 af 12. juli 2016 om regler til bekæmpelse af metoder til skatteundgåelse, der direkte indvirker på det indre markeds funktion fundet på:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/da/TXT/?uri=celex:32016L1164>

Rådets forordning (EF) nr. 1435/2003 af 22. juli 2003 om statut for det europæiske andelsselskab (SCE) fundet på:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/ALL/?uri=CELEX%3A32003R1435>

Rådets forordning (EF) nr. 2157/2001 af 8. oktober 2001 om statut for det europæiske selskab (SE) fundet på:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=celex%3A32001R2157>

Rådets forordning (EØF) nr. 2137/85 af 25. juli 1985 om indførelse af europæiske økonomiske firmagrupper (EØFG) fundet på:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/ALL/?uri=celex%3A31985R2137>

Rådets første direktiv 68/151/EØF af 9. marts 1968 om samordning af de garantier, som kræves i medlemsstaterne af de i traktatens artikel 58, stk. 2, nævnte selskaber til beskyttelse af såvel

selskabsdeltagernes som tredjemands interesser, med det formål at gøre disse garantier lige byrdefulde fundet på:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/ALL/?uri=CELEX:31968L0151>

Tysklands Handelsgesetzbuch fundet på:

<https://www.gesetze-im-internet.de/hgb/>

Tysklands lov om gennemførelsen af digitaliseringsdirektivet (DiRUG): Gesetz zur Umsetzung der Digitalisierungsrichtlinie (DiRUG) fundet på følgende side og oversat på Deepl.com:

https://www.bmj.de/SharedDocs/Gesetzgebungsverfahren/Dokumente/Bgbl_DiRUG.pdf;jsessionid=5250F40F3585A821DEF222A006A263A2.1_cid289?_blob=publicationFile&v=2

Tysklands lov om notarialbegæring: Beurkundungsgesetzes fundet på følgende side og oversat på Deepl.com:

<https://www.gesetze-im-internet.de/beurkg/BJNR015130969.html#BJNR015130969BJNG000100666>

Tysklands lov om modernisering af GmbH-loven og om bekæmpning af misbrug: Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen (MoMiG) fundet på:

https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav#_bgbl_%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgbl108s2026.pdf%27%5D_1651043233760

Tysklands selskabslov: Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG) fundet på følgende side og oversat på Deepl.com:

<https://www.gesetze-im-internet.de/gmbhg/BJNR004770892.html>

Bilag

Bilag 1

DST.DK

 SØG

Statistikbanken | Økonomi | Vælg fra tabellen SELSK1

Åbn / gem som...

Rediger tabel

Excel (*.xlsx) >

Pivot: Drej med uret >

☐ Inkl. koder i sep. kolonner

☒ Inkl. fodnoter mv.

 Beregn

Selskaber mv. efter skattepligtig indkomst, tid og type

	Aktieselskaber (A/S)	Anpartsselskaber (ApS)
Selskaber mv. i alt		
2019	32 593	260 489

Enhed : Antal

Kontakt : Per Svensson psv@dst.dk +45 39 17 34 53

Information : [Vis statistikdokumentation](#) [Begreber](#)

Du kan gemme udtræk til senere brug, samt automatisk få besked når din tabel er opdateret.

[Tilmeld dig her](#)

Bilag 2

SV: Company act of Faroe Islands in Danish/English ↶ ↷

 Esther Olsen <eo@vs.fo> på vegne af **Skráseting** <skr@skraseting.fo>

Til: Frederik Wenzel

onsdag den 9. marts 2022 kl. 15:51

Hej Frederik

Tak for din forespørgsel.

Et færøsk selskab skal på samme måde som et dansk selskab have bopæl på en adresse i her landet.

Der skal lige som i Danmark være en fysisk person, som kan tage imod post på stedet, og ja det kan lige som i Danmark være et advokatkontor.

Vi har ikke andre vejledninger end vejledningen til at stifte et selskab som findes på vores hjemmeside: www.skraseting.fo

Rent umiddelbart er det ikke andet man skal være opmærksom på ved stiftelse af et selskab på Færøerne.

Bliðar heilsanir

Esther Olsen
Telefon.:

Skráseting Føroya

Sigmundargæta 13 • Postboks 264 • FO-110 Tórshavn • Føroyar
Telefon +298 35 60 10
Heimasíða: www.vs.fo • Teldupostur: skr@skraseting.fo

Bilag 3

SV: Selskabsadresse på Færøerne - kontorhotel

 Ken Nónklett <ken@advo.fo>
Til: Frederik Wenzzel

I går kl. 16.17

Hej Frederik,

Så vidt jeg ved er der advokatselskaber på Færøerne, der har selskaber registreret på deres adresse mod betaling.

Jeg har pt. ikke noget selskab registreret på min adresse, og har derfor ikke en konkret bud på pris, men jeg vil vurdere at prisen vil ligge på omkring kr. 5.000 ekskl. moms om året.

Prisen vil nok også komme an på størrelsen af virksomheden, der anmoder om tjenesten.

Held og lykke med dit speciale.

Mvh, Ken

Bilag 4

Re: VS: Spørgsmål vedr. etablering af filial af færøsk selskab [eTrackNr:53704658]

 Erhvervsstyrelsen <specialist@erst.dk>
Til: fwenzzel96@hotmail.com

I dag kl. 11.23

 sagshistorik.html
5,4 KB

[Download alle](#) • [Vis alle](#)

Kære Frederik

Tak for din henvendelse af 23.02.2022 vedrørende spørgsmål vedr. etablering af færøsk selskab.

Færøske selskaber anses ikke for at være udenlandske. De kan derfor oprette afdelinger i Danmark uden at være omfattet af selskabslovens regler om filialer.

Ovenstående er Erhvervsstyrelsens vejledende fortolkning af spørgsmålet. Den endelige afgørelse henhører under domstolene.

Såfremt du har yderligere spørgsmål, er du naturligvis velkommen til at kontakte mig igen.

Du ønskes held og lykke med opgaven.

Med venlig hilsen
Christine Rahr Rasmussen

ERHVERVSSTYRELSEN
Dahlerups Pakhus
Langelinie Allé 17
2100 København Ø
T: 3529 1000
W: erhvervsstyrelsen.dk

Erhvervsstyrelsen er ansvarlig for behandlingen af de personoplysninger, vi modtager om dig.
Læs mere om formål og lovgrundlag for databehandlingen på erhvervsstyrelsen.dk.
Hvis du sender følsomme oplysninger, opfordrer vi til, at du bruger din digitale postkasse på Virk.

Bilag 5

SV: Spørgsmål til specialeskrivning: Love på Færøerne

 Eli Thorsteinsson <eth@eth.fo>
Til: Frederik Wenzel

lørdag den 30. april 2022 kl. 13.07

Hej Frederik

Vi har selvfølgelig nogle lovområder der er særfærøske og som ikke ligner de danske forhold på nogen måde, men ellers vil jeg generelt sige, at færøsk lovgivning ofte er meget inspireret af dansk lovgivning. Dette gør sig bl.a. gældende indenfor formueretten og alt det selskabsretlige område, hvor forholdene på Færøerne og Danmark ligner meget hinanden.

Fordi man ofte lader sig inspirere af lovtiltag og lovændringer i Danmark, så kommer alt med lidt forsinkelse her op til Færøerne. Nogle gange når danske lovtiltag og ændringer ikke herop, fx fordi man nogle gange vil noget andet.

Vi fik på Færøerne ved lagtingslov nr. 56 frá 6. maj 2016 mulighed for at stifte iværksætterselskaber på Færøerne. Denne mulighed er endnu ikke fjernet heroppe som man har gjort i Danmark.

En dansker vil godt kunne stifte et iværksætterselskab på Færøerne, men der er krav om at selskabet skal have bankkonto i en færøsk bank, færøsk postadresse mm.

Håber det besvarede dine spørgsmål. Held og lykke med specialet.

Færøske love kan du læse her: <https://logir.fo/>

Den færøske selskabsregistrerings myndighed hedder "Skráseting Føroya" og har denne hjemmeside: <https://www.skraseting.fo/>

Vinarliga/Sincerely

Eli Thorsteinsson
Advokatur/Attorney-at-Law – CIPM, CIPP/E

Sp/f Eli Thorsteinsson advokatur · Børkugøta 12 · FO-100 Tórshavn

Bilag 6

Statistikbanken - data og tal													06/05/2022 13.45
Udenrigshandel månedlig efter poster, land, enhed, im- og eksport, sæsonkorrigering og tid													
	2019M01	2019M02	2019M03	2019M04	2019M05	2019M06	2019M07	2019M08	2019M09	2019M10	2019M11	2019M12	Subtotal
VARER OG TJENESTER													
LANDE I ALT													
Millioner kroner													
Import													
Ikke sæsonkorrigeret	99 757,3	92 061,4	102 362,0	94 984,3	99 414,1	100 032,5	101 194,3	98 595,4	99 363,6	104 356,0	102 104,0	102 057,8	1 196 282,7
Sæsonkorrigeret	100 427,0	96 586,1	99 392,8	98 965,6	99 108,8	99 667,6	99 787,5	100 795,3	98 501,5	101 019,5	102 254,9	100 901,0	1 197 407,6
Subtotal													
Ikke sæsonkorrigeret	99 757,3	92 061,4	102 362,0	94 984,3	99 414,1	100 032,5	101 194,3	98 595,4	99 363,6	104 356,0	102 104,0	102 057,8	1 196 282,7
Sæsonkorrigeret	100 427,0	96 586,1	99 392,8	98 965,6	99 108,8	99 667,6	99 787,5	100 795,3	98 501,5	101 019,5	102 254,9	100 901,0	1 197 407,6
Eksport													
Ikke sæsonkorrigeret	109 730,2	103 889,5	110 761,1	112 180,7	117 222,6	112 958,6	119 965,0	116 077,7	115 588,1	125 430,9	114 684,3	109 140,6	1 367 629,3
Sæsonkorrigeret	112 417,7	110 768,2	109 349,4	114 536,0	115 749,1	115 442,2	116 487,8	115 343,5	113 132,1	120 262,1	114 398,2	111 214,6	1 369 100,9
Beregnet værdi: Subtotal													
Sum (værdi nr. 1) for variablen im- og eksport.													
Beregnet værdi: Subtotal													
Sum (værdi nr. 1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8 + 9 + 10 + 11 + 12) for variablen tid.													
6-5-2022 Danmarks Statistik, © www.statistikbanken.dk/UHM													

Bilag 7

16.03.2022 12.39	Statistikbanken - data og tal
1-2.1.1 Produktion, BNP og indkomstdannelse (oversigt) efter transaktion, prisenhed og tid	
	2019
B.1*g Bruttonationalprodukt, BNP	
Løbende priser	2 318 042
Kædede værdier er ikke direkte additive. Ved kædede værdier kan man ikke danne totaler ved simpel sammenlægning af delkomponenter. Det er nødvendigt at bruge en særlig formel, som beskrevet på https://www.dst.dk/ext/national/NR-DOK.	
16-3-2022 Danmarks Statistik , © www.statistikbanken.dk/NAH02	

Bilag 8

1 år	3 år	5 år	10 år	15 år	20 år
79,6	60,6	49,6	33,6	25,5	20,3
78,8	59,8	48,8	33,4	25,1	20,4
78,2	59,7	48,1	33,4	25,1	
78,5	60,2	47,6	33,5	25,1	
80,1	59,6	48,1	34	25,7	
79,1	58,5	48,2	33,2	25,8	
78,4	58,2	48,2	32,9	26,3	
75,7	57,6	48,1	32,4		
78,4	60	50,1	34,2		
79,3	61,4	50	34,2		
78,9	61,2	48,4	34		
80,1	60,2	46,8	33,8		
78,3	56,7	45,5			
77,3	55,5	46,4			
75,2	56,5	47,8			
76,7	59,9	50,1			
78,6	61,6	51,4			
79,4	61,9				
79,2	61,5				
79,6					
79,9					
78,54	59,51	48,42	33,55	25,51	20,35
78,5%	59,5%	48,4%	33,6%	25,5%	20,4%

Bilag 9

DANMARK

Nutidsværdi af fremtidig indtjening:

$$NV_{\pi}$$

Nutidsværdi af intellektuel kapital:

$$NV_{\pi_{IK}}$$

Nutidsværdi af konkurrence:

$$NV_K$$

Nutidsværdi af menneskelig kapital:

$$NV_{MK}$$

Nutidsværdi af viden:

$$NV_V$$

Nutidsværdi af Danmarks allokering af ressourcer:

$$NV_{DK_{AR}}$$

Procentuel aktivitet i Danmark:

$$A$$

Danmarks payoff ved iværksætters alternative allokering af ressourcer:

$$NV_{i_{AR}}$$

IVÆRKSÆTTER

Nutidsværdi af fremtidig indtjening:

$$NV_{\pi}$$

Bunden kapital:

$$BK_x$$

Personlig hæftelse:

$$PH$$

Transportomkostninger ved udenlandsk selskab:

$$T_U$$

Registreringsgebyr:

$$RG_x$$

Øvrige oprettelsesomkostninger:

$$OO_U$$

Nutidsværdi af kontorhotel:

$$NV_{KH_x}$$

Notar:

$$NOT_x$$

Iværksætterens payoff ved alternativ allokering af ressourcer (løn):

$$NV_{i_L}$$

Iværksætterens transportomkostninger i form af ikke at eje selvstændig virksomhed:

$$T_P$$